

കരിയൊഴുകുന്നതാകുന്നു.

කව්‍යායනව්‍යාකරණං.

—00—

මහා වෙය්‍යක කරණෙන

කව්‍යායනඥෙරෙන

වීරචිතං.

—00—

විජේසඳයපරවෙණ්‍යධිපතියා ආචරියසා

සිරිසුමංගලාභිඛානසා

ගතිසාරසොපකාරෙන

බුද්ධතාමෙ තණ්හාමුච්ඡාරමජ්ඣාචසනෙනාන

භුණ්‍රනනඥෙරෙන

සංසොධිතං.

—00—

ඩී. සී. ඇස්. ජේමස්ද සිල්වාභිධානෙන වෙච

ඇම්. ඩු. සුබසේරිස් ප්‍රේශ්භිධානෙන ච

කොලඕඛිතගරෙ

සන්ධාලොකයනතාලයෙ

ලඤ්ඤාපිතං.

—00—

බුද්ධසා පරනිබ්බාණවසානො—2430

1886

KACHCHĀYANA

A

Grammar of the Pali Language

Edited By

THE REVD. M. GUNARATANA.

OF

Butgamuwe Ganegodella Vihara

REVISED BY

THE VERY REVD. HIKKADUWE SUMANGALA

High priest of sri pada and

OF GALLE

President of the Vidyodaya Pirivena.

PUBLISHED By

D. C. S. James de silva and M. U. Subaseris Perera

PRINTED

At the Śāstrāloka Press.

OF

P. D. JORONIMUS APPUHAMY.

Colombo.

කව්‍යායනව්‍යාකරණසරූපවිශේෂපන

නමහුදු සමමාසවිබුද්ධිය.

කව්‍යායනව්‍යාකරණං නාම පාවචනයා සඳුලකර්ණදීප
කං සෙව්‍යං ව්‍යාකරණසන්තති බුද්ධිමනෙතති අවගතං—
තමෙව පමුබං ජනවචනපථොගධං ව්‍යාකරණං ජතං, නෙව
තතො සුබෙති ජනවචනයා විස්තාරතො සඳුලකර්ණං කෙ
නවි කතං අත්ථි—ඉදං හි මාගධිභාසාය ව්‍යාකරණං කසමා
ජනවචනයෙව ව්‍යාකරණනති වුවවගෙ—සා හි මාගධි මූල
භාසානාම—වුත්තඤ්ච.

“සා මාගධි මූලභාසා නර් යායාදිකපිකා

බ්‍රහ්මානො වස්සුතාලාපා සමිබුද්ධාවාපි භාසරෙ”ති.

අදිකපිකානං මනුස්සානං ච, බ්‍රහ්මානඤ්ච, අස්සුතචචනා
නං බාලකානඤ්ච, සමිබුද්ධානඤ්ච, භාසා මූලභාසානාම—සා
කිරගොතමිබුද්ධිකාලෙ ව මගප්පනපදවාසිතං භාසා අභොසි
පි, ලොකිකජනානං නො තථාගතස්ස ච තථාගතසාවකානං
ච විය සුද්ධා වා මනුස්ස වා අභොසි—කථං ඤයතෙ—ගො
තම සමිබුද්ධිකාලෙ ච නිත්ථයානං පාඨෙසු පදසුත්ති වා ක්‍රියා
කාරකසම්බන්ධො වා නෙව බුද්ධානං විය වා බුද්ධිසාවකා
නං විය වා අභොසි, තථාහි මනවිලිගොසාලස්ස මාගධික
පාඨා “එකුතපඤ්ඤසඤ්ජිවසතෙ, එකුතපඤ්ඤසපරිබ්බා
ජකසතෙ, එකුතපඤ්ඤසනාගාජිවසතෙ, විසෙ ඉඤ්ජියස
තෙ, තිංසෙ තිරයසතෙ” එවමාදයො, එත්ථ “විසෙ ඉඤ්ජියස
තෙ”ති විසං ඉඤ්ජියසනාතිති අත්ථො, “තිංසෙ තිරයසතෙ”ති
තිංසතිරයසනාතිති අත්ථො—සතෙති කත්ථි සතසඤ්ඤ
පච්චත්තබ්බුච්චනෙ සුජ්ජතිපි—“විසෙ ඉඤ්ජියසතෙ, තිංසෙ
තිරයසතෙ” ඉවාදයො පාඨා බුද්ධිබුද්ධිසාවකපාඨෙ නානු
ගවජනති—“වුලාසිතිමහාකපුතො සතසගස්සාති යාති
බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිතො සංසරිතො දුක්ඛස්සන්තං
කරිස්සනති”ති—එත්ථ “මහාකපුතො”ති—මහාකපුතානං—“බා
ලෙව පණ්ඩිතෙ ච”ති පි පදාති සඤ්ජයත්ථිද්දති සුත්තකාරකෙ
හි පච්චත්තබ්බුච්චනතො ගගෙනබ්බාති ති මඤ්ඤමානෙ හි
සුත්තාති කතාති පි බුද්ධිබුද්ධිසාවකපාඨෙසු හිගෙත නදිස්ස
නති—තස්ස මනවිලිගොසාලස්ස පාඨා න සුද්ධිමාගධිකා විය
දිස්සනති—නෙව කථඤ්ච සමිබුද්ධිය වා බුද්ධිසාවකානං වා
පාඨාවිය මනුස්ස ලලිතා,

පුරුෂයා කසාපයා පාඨා ඉතො පසන්තර, ඉමෙ අජිතසා කෙසකම්බලිතො පාඨා—“පඨවී පඨවීකායං අනුපෙති අනුපි ගවජිති”ති—එත් “අනුපිගවජිති”ති අනුගවජිති ති අත්තො-ඉමෙ පකුඛස්ස කච්චා යනස්ස පාඨා—“පඨවී කායො, අපො කායො, තෙතේ කායො, වායො කායො. සුඛෙ දුක්ඛෙ ජීවෙ සත්තිමෙ සත්තකායා අකවා, අකවට්ඨා, අනිමිතා අනිමිමානා, චස්සකා, කුට්ඨා, එසිකට්ඨා ඨි ඩිතා”—එත් “සුඛෙ දුක්ඛෙ ජීවෙ” ති, සුඛං දුක්ඛං ජීවොති අත්තො.

එවමාදිති පාඨෙති තෙසං නිත්ඨයානං මාගධි භාසා සමුද්ධස්ස සමුද්ධස්සාවකානං ච භාසාය විසදිසා බායති—තෙව බුද්ධාදිනං විස සාත්ථව්‍යස්සන්ධාදි භූමෙති පරිපුරුණා පරිපුරා සිලිට්ඨා වා විසදබ්‍යකරණ ලක්ඛණසමපන්නා වා-නථාපි යෙ යෙ තෙසං පාඨා දික්ඛිතායාදිසු පඤ්චසු නිකායෙ සු සුතෙතාගවා සුත්තපරියාපන්නා තෙසමි නිරුත්තිලක්ඛණානං සුද්ධමාගධිභාසාය අනෙතා කරුණතයෙන කච්චායන තේරුදිති සුත්තකාරකෙති සුත්තානි කතානි—තස්මා සමමා සමුද්ධකාලෙ පි මාගධානං මනුස්සානං යා සාධාරණා ගාමි කාදිනං භාසා තෙව සා සුද්ධමාගධිභාසානි වූවති, පොරුණ පන වෙදිකා සක්කන්තාසා කරුණේ සුද්ධමාගධිභාසං අනුගවජිති, තත් දෙවෙහිරවමාදිති කරුණ බහුවචනාදි රූපානි සභා වෙන කරුණේ මාගධි සද්දලක්ඛණං අනුගවජිතති—සමුද්ධස්ස වනං සාවකානඤ්ච භාසා සුද්ධමාගධිභාසා නයෙන සංවිතියා රකෙති අරහන්තෙති සංවිතියා, තස්මා තෙපිටකං බුද්ධච්චනං සාධකථං සුද්ධමාගධිකභාසිකං භොති—තත්තෙතාගවා නිත්ඨයානං බ්‍රාහ්මණාදිනඤ්ච පාඨා තත්ථවන්තොගවා පි තෙ සමි පාඨානං ච කිඤ්චිමත්තෙන විසදිසතා ගෙට්ඨා වුත්තන යෙන බායති—ගවජන්ත පන කාලෙ සමුද්ධස්සාවකානමි පාඨෙසු කරුණේ කිඤ්චි මත්තතරෙන විසදිසතා ජාතානි මඤ්ඤ, මයරා තස්ස ගතවතො අරහන්තො පරිනිබ්බාණන්තො සානිරෙ කානං වින්තං වස්සසනානමට්ඨයෙ සාගස්සිකානාම තනියා ධම්මසංවිතී මොග්ගලිපුත්තනියස්සත්තරපමුඛෙන බිණ්ණසවස හස්සෙන කතා—තස්මි බිණ්ණසවසිකුසලසමපෙකි මහාබිණ්ණසවෙන මොග්ගලිපුත්තනියස්සත්තරෙන හගවතා සමමා සමුද්ධෙත දින්නායෙ ධම්මා පරවාදෙ මද්දන්තන කර්මා චතුවුපකරණං පකාසිතං, තස්මි කර්මාචතුවුපකරණෙ පාලි

බමමසඬනණිප්පකරණදිසු අශේසසු අභිබමමප්පකරණේසු පාලියා කිසිවිමනෙන විසදියා ජාතා—සාහි පාලි තෙන ම භාවිණසවෙන නඬකාලිකානං සුබබොධනගෙන භාසිනා විස බායති—“පුගලො උපලබ්භති සවජ්කඨ්ථපරමට්ඨ නාති අමනා, යො සවජ්කඨ්ථපරමට්ඨා නතො යො පු ගලො උපලබ්භති, සවජ්කඨ්ථ පරමට්ඨනාති නගෙවං චත්තබ්බො” එවමාදි—තඤ්ච යො යො චචනවිසේසයො දිසාති, තස්සාපි සාධනනගෙන කච්චායනඤ්ජරදිති සුත්තා ති කතාති.

සුත්තාති කරෙන්නා පන සුත්තකාරකා ථෙරා ගියො සො මත්තාය සකකතව්‍යකරණති අනුගතා, කච්චායනාවරයෙ නාපි විභතතිරුපනිරුපනඤ්ච සුත්තං කරෙන්නන “සියො අංගො නාති සනං සමාති සනං සමිසු” ති සුත්තං කතං—තඤ්ච සි විභතති පච්චතෙන පඨමාය එකච්චතො දිසාතිපි අදෙසං විනා සිච්චතෙන සිඬං පච්චතෙනකච්චනං නදි සාති—අකාරනාපුලලිඬෙහි යෙහි කෙහිවි මකාරදෙසං පපොති—කෙහිවි අකාරදෙසං—අකාරගෙනති නපුංසක ලිඬෙහි අමාදෙසං—අලපනං පඤ්චා කඤ්ච එකාරදෙසමු පෙති, සෙසෙහි ලොපමාපස්සතො—අශේස පන යොඅදෙසො සරුපෙනාපි නාමතො පරං පච්චයනනමුපගච්ඡනති අදෙසාදි හි විකාරප්පත්තාපි—සකකතසද්දෙහි පරෙ සිකාරෙ උච්චාර ණඤ්ච පපුනෙතකාරරහිතො කෙච්චසකාරෙ නුඤ්ච තනති සසඤ්චනවිසගගතො ගච්ඡති සංහිතාය සකාරරුපෙනාපි තිඬ්භති, තස්මා සිකාරෙ සකකතභාසාය පඨමෙකච්චතො උච්චතො භොති, තං නිසාය සකකතව්‍යකරණමනුගච්ඡ තෙනන කච්චායනෙතාවරයෙන මාගධිකව්‍යකරණෙපි සිකාරෙ පච්චතෙනකච්චනච්චසෙන ගතිතො.

සඤ්ඤාධිකාරෙපි—“පරසමඤ්ඤ පයොගෙ”ති සුතෙනන වෙ ව “යාච පන සකකතගෙනපසු සමඤ්ඤ සොසාති වා අසොසා ති වා තා පයොගෙ සති එඤ්ච සුප්පෙන”ති චුත්තියාව යායා සොසාසොසාදිසමඤ්ඤ සකකතව්‍යකරණේසු අගතා තාසං පයොගෙ සති මාගධිකභාසායාපි ගගෙනබ්බතා චුත්තා—මා ගධිකාය පාලිභාසාය කච්චායනබ්‍යකරණතො පොරණකත රං විඤ්ජගතං බ්‍යකරණං නදිසාති, මොග්ගලායන සද්දති තියොපි තතො නවකතර—පොරණකං පඤ්චනං හි කච්චා යනං ව්‍යකරණං සකකතබ්‍යකරණනුගතං තනතිසිතං—

නරාපි වෙදිකබන්ධනරණං මාගධබන්ධනරණානුගතං දිස්සති—
 නස්මා මාගධී භාසා සක්කන්තභාසතො පොරණකන්තං යෙවා
 නි බාගති—මාගධී භාසා බ්‍රහ්මානම්‍යදිකප්පිකන්තං සමුද්ධා
 නායුච්ඡ අස්සුනාලාපානායුච්ඡ භාසාති පාකවා තතො ච සො
 අයො සිද්ධො—සා පන භාසා භවමායොකන්තරුකාලෙ ජමුද්ධි
 දිපෙ සක්කන්තභාසාය චෙච්ච චඩ්ධසිනුභාසාද්ධි ච සමමිස්සා
 හුන්වා සිතාමිස දිස්සති—සොති අයො නස්ස ඛමමායො
 කස්ස සිලාලෙඛාති බාගති—නන්ති “ඉයං ඛමමලිපි දෙවා
 නා පියෙන පියදසිතා රන්ත ලෙඛාපිතා”—ඉවාදයො
 පාඨා දිස්සන්ති—නන්ති “ඉයං ඛමමලිපි” ඵවමාදිතා ඉධ
 නිද්දිධිස්ස පාඨස්ස—අයං ඛමමලිපි දෙවානං පියෙන පිය
 දයෙන රුක්ඛ ලෙඛාපිතාති අයො—ඵවමාදිති සිලාලෙඛ
 පාඨෙති තස්ස දෙවානං පියස්ස පියදසස්ස නාම ඛමමායො
 කස්ස මහාරජස්ස කාලෙ මාගධීභාසා ජමුද්ධිපෙ පාටලිපු
 නතනගරදිපු සක්කන්තසිනුභාසාද්ධි සමමිස්සා වොහාර
 ජනනා නි බාගති, නච සා සුභ්බමාගධී භාසා—සමුද්ධස්ස දෙ
 සනාවචනානුකුලා පාලාධිකරාදිපු අග්නා භාසායෙවති
 සුභ්බමාගධිභාසා—සා යෙව මුලභාසාතිපි වුවති—වුත්තයුච්ඡ
 බොධිවංසෙ—“අනම්‍යදිති අසෙසදෙසවාසිතං සුබොධං ක
 රොනොතා සබ්බජන්තූනං මුලභාසාය මාගධාග්ධානාය දස
 බලස්ස දෙසනාවචනමාලානුකුලාය වාචාය රචයෙනො අපි
 නාම සාධු ජනං පරිනොසෙය්‍යං”ති—යා පන ජමුද්ධිපිකා
 නං කම්‍යං නාවකෙසු වුත්තා මාගධී භාසා සා නෙව සුභ්බ
 මාගධිභාසා—සා හි මගධෙසු නාමවාසිතා කාලෙන කාලං
 වෘකුලි හුතා අලුලිතා මාගධීති වෙදිතබ්බා.

කථවායනාවර්ගයෙන දසබලස්ස දෙසනාවචනමාලානු
 කුලාය සුභ්බමාගධිභාසාය නදනොගධානමිකෙසුසයුච්ඡ
 පාඨානං වෘකරණං රම්‍යං—තං හි සබ්බසො නදන්තං සාධෙති
 අකුසලානු කන්ති සබ්බිත්තමනෙතන—තං හි වෘකරණං සබ්බ
 න්ති පන්ති, සෘෂ්මරමමාදිපු රචෙසිපු පොත්තපිසදිසනාය
 කථයුච්ඡ නානාවිධතං පනතං—නන්ති නන්ති සඤ්ඤාසම්‍යදිතං
 ඉධිපාලයෙන බහුදුහරණපකෙතිපෙන චෙච්ච සබ්බිත්ත
 නච පොත්තානං විසදිසනා ජනා—කථවායනවණ්ණනා
 මුඛමනනදිපනකදිපු නබ්බණ්ණනාසු ච අවර්යානං මතච
 සෙන සුත්තවිභාගාදිතං නානත්තං යන්ති කන්ති දිස්සති—
 යාති යාතිවි සුත්තානි ච තෙසු තෙසු පොත්තෙසු අකුසල

එකකුරා දිසානති—“ සබ්බොවනති—එහෙකුකු” නි වෙ සු
 න්‍යාති—කන්ති “සබ්බොවනති—එහෙකුකු” ඉවාදිතා නයෙ
 න විසදිසාති ජනාති, තෙසං විසදිසනාය කාචි අත්පරිභා
 නී නදිසාති—යෙසු යෙසු පොත්තෙසු විසදිසනාය යෙන
 යෙනත්පරිභාතිපි හවෙයකති බායති, තෙසු හෙදෙසු යො
 සුත්තතරෙති අමනාකං ඛනති සො යෙවමෙහති ගතිතො—
 නානාරට්ඨසු ලිඛිතාති බහුති පොත්තාති සමාහරතො සං
 සඤ්ඤා ඔලොකිතාති, තෙසු යෙසු කෙසුචි පොත්තෙසු
 “සුථ ඉවෙවනස්ස සරෙ පරෙ” නි පාඨො අඤ්ඤාසු “සුථ ඉවෙව
 නස්ස අනෙත සරෙ පරෙ” නි එවමාදිතා විසදිසනාපි දිසාති
 තෙසු ච චුත්තිවිසෙසෙසු යෙනත්පරිභානී නහොති, සො
 තථෙවගතිතො—කවායනනනෙථ පොත්තෙසු අදිසාමා
 නාති සුත්තාති. මුඛමනදිපනියං එකතතිංසමත්තාති දිසා
 නති, තාති පන “තෙසං පරමුහයස්ස තතිමති” —“සෙසා කමම
 කරණසමපදානාපදානසාමකදිතිඤ්ඤෙසෙසු ච” —“තනියාය ච
 දුතියා ” එවමාදිති—තාති කවායනනනෙථො අධිකාතිති
 තකකයාම—ඉදං හි සංසොධිතං කවායනචණ්ණනාදිති
 අවිරුද්ධං කවායනබ්‍යකරණං පරිපූර්ණතති මඤ්ඤම, ත
 ත් තත් අධිකාතිපි සුත්තාති යොජෙතො ලිඛිතපොත්තෙති
 ගණෙතො ගණිතනා ඉතොධිකාති සුත්තාතිති මඤ්ඤානති
 තථාපි සිද්ධියා චෙව චණ්ණනාති ච සමෙතො ඔලොකෙනතු
 පණ්ණිතො—ඉධ යත්ත කන්ති අකබරුනාධික විපරිතතා සියා පි
 න දුකකරං සුත්තචුත්තිසංසඤ්ඤාදිතා පරිසොධනතති.

ඉදං මයා බුද්ධතාමෙ ගණන්ලිඛිතාරමජ්ඣාචසනෙන න
 බවුචනතුඛාවෙති පාකටස්ස දෙවරකඛිතස්ස ආවරයස්ස චෙව
 විජේඡදං පරිවෙණ්ඨිපතිස්ස ආවරයස්ස සිරිසුමධාලාහිධා
 නස්ස සතිස්සරස්ස ච සිසාභුතෙන ගුණරතනතෙරෙත
 මමාවරයභුතස්ස සිරිසුමධාලාහිධානස්ස යතිස්සරස්ස ථෙර
 වරස්ස උපත්ථිතං නිස්සාය සංසොධිතං—ඉදංඤ්ඤා විඤ්ඤාපනං
 තෙනෙනාවරයෙන ලිඛිතො දිනනතති.

M. GOONERATAN

සුද්ධිපණ්ණාසං,

පට්ඨකො	පාලකො	අසුමධායො	සුමධායො
12	22	ඉත්ථං	ඉත්ථං
15	13	හොනති	හොනති
19	7	අගගිති	අගගිති
22	36	ආලපසොති	ආලපනසොති
30	2	තිවහනති	තිවහනති
32	31	එති	එති
40	7	සකාදදෙසො	සකාදෙසො
44	34	ඉවෙවආතෙදෙසා	ඉවෙවතෙ ආදෙසා
46	33	තමහාදුනිදුච	තමහා දුනිච
48	10	{ කණ්ඨො, කණ්ඨො	{ කනිඨො, කනිඨො
56	19	පානිණි	පාණිති
59	5	පඤ්චම්	පඤ්චම්
64	14	{ ථාලඤ්චාචනඤ්ච පාලපාචනං	{ ථාලඤ්ච පාචනඤ්ච ථාලපාචනං
74	17	අපච්චං	අපච්චං
93	3	නිසන්නති	නිසන්නති
115	23	බහුවනස්ස	බහුවචනස්ස
117	15	හොනිවා	හොනිච

279 සුතෙන “මඤ්ඤනානාදරපභාණිති.” ඉති පාඨො මඤ්ඤනාදරපභාණිති ඉති කෙසුචි පොත්ථකෙසු දිස්සති-සොවානවර්ණපි සුබ්බොධපාඨො බහුසු දිස්සමානතතා යොජ්ඣො.

මේ පොත නැවත නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ අධිකිය මෙහි නම් සඳහන් කළ අප දෙදෙනාටම තබාගත්බව දන්වනුයි.

කළාය නළා කරණ.

නමෝ නසස හඟවනෝ
අරහතෝ සමාසබ්බදාසස.

සෙට්ඨං නිලොකමහිනං අභිවඤ්ඤායං
බුද්ධඤ්ඤා ඛමමමමලං ගණමුත්තමඤ්ඤා,
සතප්පස නසස චචනත්ථරං සුඛොද්ධං
චකාමි සුත්තනිතමෙත්ථ සුසන්තිකප්පං.

සෙය්‍යං ජිනෙරිතනායෙන බුධා ලහනති
නඤ්ඤාපි නසස චචනත්ථසුඛොධනෙන,
අත්ඤ්ඤා අකාරපදෙසු අමොහභාවා
සෙය්‍යත්ථෙකො පදමනො චිච්ඨං සුඤ්ඤාය.

අපේඨා අකාරසඤ්ඤානො.—1

සබ්බචචනානමපේඨා අකාරෙගෙව සඤ්ඤායතෙ.
අකාරවිපතතියං හි අත්ඤ්ඤා දුන්නායතා භොති නස්මා
අකාරකොසලලං බහුපකාරං සුත්තනෙනසු.

අකාරාපාදයො එකච්ඡතාලියං.—2

තෙ ච බො අකාරා අකාරාදයො එකච්ඡතාලියං සුත්ත
නෙනසු සොපකාරං-තං යථා.

අඥා ඉරි උරි එම කඛ ගස ඛ චජ ජක ඤ වඨ ඛඨ ණ
තථ දඛ න පඨ බහ ම ය ර ල ව ස හ ල අං ඉති

අකාර නාම භොනති.

තෙන කිසේ?—“අපේඨා අකාරසඤ්ඤානො.”

තපේඨාදනතා සරා අට්ඨ.—3

තත්ථ අකාරෙසු අකාරදිසු ඔදනතා අට්ඨ අකාර සඤ්ඤා
නාම භොනති-තං යථා.

—00—

අආ ඉඊ උඋ එ ඔ ඉති සර නාම.
තෙන ඤ්ඤෝ?—“සර සර ලොපං”

ලහුමනනා තයො රසසා.—4

තඤ්ඤා අට්ඨස්ස සරෙස්ස අකාරදිස්ස ලහුමනනා තයො සර
රසසා නාම භොනති-නං යථා.

අ ඉ උ ඉති තයො රසසා නාම.
තෙන ඤ්ඤෝ?—“රසසං.”

අඤ්ඤා දිසා.—5

තඤ්ඤා අට්ඨස්ස සරෙස්ස රඤ්ඤාති අඤ්ඤා පඤ්ච සර දිසා නාම
භොනති-නං යථා.

අ ඊ උ එ ඔ ඉති දිසා නාම.
තෙන ඤ්ඤෝ?—“දිසං.”

සෙසා බ්‍යඤ්ජනා.—6

ඨපෙත්වා අට්ඨ සරෙ සෙසා අකඛර කකාරදයො නිගන්ති
තනනා බ්‍යඤ්ජනා නාම භොනති-නං යථා.

ක ඛ භ ස ඛ ච ජ ජ ක්ඤ ට්ඨ ඩ ඩ්ඪ ඡ්ඤ
ත ට්ඨ ද ඩ න-ප ට්ඨ ඛ ම-ඉති බ්‍යඤ්ජනා නාම.

තෙන ඤ්ඤෝ?—“සරපකති බ්‍යඤ්ජනෙ”

වග්ගා පඤ්චපඤ්චසො මනනා.—7

තෙසං ඛො බ්‍යඤ්ජනානං කකාරදයො මකාරනනා පඤ්ච
පඤ්චසො අකඛරවනනා වග්ගා නාම භොනති-නං යථා.

ක ඛ භ ස ඛ-ච ජ ජ ක්ඤ ට්ඨ ඩ ඩ්ඪ ඡ්ඤ
ත ට්ඨ ද ඩ න-ප ට්ඨ ඛ ම-ඉති වග්ගා නාම.

තෙන ඤ්ඤෝ?—“වග්ගනං වා වග්ගෙ.”

අං ඉති නිගග්ගිතං.—8

අං ඉති නිගග්ගිතා නාම භොති.
තෙන ඤ්ඤෝ?—“අං බ්‍යඤ්ජනෙ නිගග්ගිතං.”

පරසමඤ්ඤා පයොගෙ.—9

යා ච පන සක්කතතනෙට්ඨස්ස සමඤ්ඤා සොසාතිවා අසොසා
තිවා තා පයොගෙ සති ඒත්ථාපි සුඤ්ජනෙත.

තඤ්ඤා සොසවනනා නාම-ග ස ඛ ජ ක්ඤ ට්ඨ ඩ ඩ්ඪ ඡ්ඤ
ද ඩ න ඛ ම ය ර ල ව භ ශ්‍ර ඉති සොසා නාම.
අසොසා නාම-ක ඛ, ච ජ, ට්ඨ, ත ට්ඨ, ප ට්ඨ, ස ඉති අසොසා
නාම.

තෙන ඤ්ඤෝ?—“වග්ගෙ සොසාසොසානං තතිය පඨමා.”

—00—

පුබ්බමධොසීනමසසරං සරෙන වියොජයෙ.—10

තඤ්ඤා සන්නිකප්පො පුබ්බමධොසීනං අධොසීනං
අසාරං ඤාතො සරඤ්ඤා උපරි කතො සරෙන වියොජයෙ.
තත්ථායමාදි.

නගෙ පරං යුගෙන.—11

අසාරං ඛො බසඤ්ඤානං අධොසීනං පරකබරං නගෙ යුගෙන.
තත්ථාභිරතීච්චෙජ්ජයා.

යුගෙනති කසමා?—අනෙකාවජී මං අවච්ඡ මං අජිති මං අභාසි
මෙ එඤ්ඤා පන යුගතං න භොති.

ඉති සන්නිකප්ප පඨමො කණ්ණො.

සරා සරෙ ලොපං.—12

සරා ඛො සබ්බෙසි සරෙ පරෙ ලොපං පඤ්ඤානි.
යස්සිඤ්ඤාති සමථා ගතාති, නොගෙනං භගෙන, සමෙතො
ගසමා සබ්බෙන.

වා පරො අසරුපා.—13

සරමානා අසරුපා පරෙ සරෙ ලොපං පඤ්ඤාති වා.
වත්තාරෙමෙ භික්ඛවෙ බම්බො, නිත්තමාව සමඤ්ඤො.
වාති කසමා?—පඤ්ඤාති, තස්සසුබ්බො ජහිතා භවති.

කච්චාසවණ්ණං ලුගෙන.—14

සරෙ ඛො පරෙ පුබ්බසරෙ ලුගෙන කච්චි අසවණ්ණං.
පඤ්ඤාති.

සබ්බං නොපෙති වෙදගු, බන්ධුසෙසව සමාගමො.

කච්චිති කසමා?—යස්සිඤ්ඤාති, තද්ධුපමං බම්බවරං අදෙසසි.

දීඝං.—15

සරෙ ඛො පරෙ පුබ්බසරෙ ලුගෙන කච්චි දීඝං පඤ්ඤාති.

සද්ධිම විතතං පුරිසස්ස සෙට්ඨං, අනාගාරෙහි වුහයං.

කච්චිති කසමා?—පඤ්ඤාති, අධොසීනං සමනනාගතො, තඤ්ඤා
ඤ්ඤා නිඤ්ඤා.

පුබ්බො ව.—16

පුබ්බො ව සරෙ පරසරලොපෙ කතෙ කච්චි දීඝං පඤ්ඤාති.

කිංසුබ විත්තා පුරස්ස සෙව්හිං, සාධුති පටිස්සුණිත්වා.
 කිවිති කසමා?—ඉතිස්ස මුහුත්තමපි.

යමෙදන්තිස්සාදෙසො.—17

එකාරස්ස අත්තභුතස්ස සරෙ පරෙ කිවි යකාද්දෙසො
 හොති.

අභිගතො ඛො මකයං ධම්මො-නකහං එවා වදෙය්‍යං, නකස්ස
 පනිණි හොනති.

කිවිති කසමා?—තෙනාගතා ඉති-තෙත්.

වමොද්දන්තානං.—18

මකාරුකාදන්තං අත්තභුතානං සරෙ පරෙ කිවි වකාද්
 දෙසො හොති.

අථබ්වස්ස, ස්වස්ස හොති, බව්හාබාධො, වථෙත්ථ විතිතං.
 නිව්චං, වඛවාපාථමාගච්ඡන්ති.

කිවිති කසමා?—වත්තාරොමෙ භික්ඛවෙ ධම්මා, කිංත්වාච
 සමණීයො.

සබ්බොව්වන්ති.—19

සබ්බො නි ඉවෙව්සො නිසද්දෙ, ව්‍යඤ්ජනො සරෙ පරෙ
 කිවි වකාරං පජ්ජාති.

ඉවෙව්තං කුසලං, ඉව්වස්ස වච්ඡණීයං, පච්චුත්තරිත්වා-පච්චා
 හරති.

කිවිති කසමා?—ඉතිස්ස මුහුත්තමපි.

දෙ ධස්ස ව.—20

ධ ඉවෙව්වස්ස සරෙ පරෙ කිවි දකාද්දෙසො හොති.
 එකමිද්දහං භික්ඛවෙ සමයං.

කිවිති කසමා?—ඉබෙව මරණං භවිස්සති.

ච සද්දග්ගහණේන ධකාරස්ස හකාද්දෙසො හොති.

සාහු දස්සනමරියානං.

සුත්තචිහාගෙන බ්බුධාපි සියා.

තො දස්ස-යථා, සුගතො-වො නස්ස-යථා, දුක්ඛං-බො
 නස්ස-යථා, ගන්ධබ්බො-ත්වා නස්ස-යථා, අනුභේ-කො ග
 ස්ස-යථා, කුසුපකො-ලොරස්ස-යථා, මහාසාලො-ථෙ යස්ස-
 යථා, ගච්ඡේ-බො වස්ස-යථා, කුබ්බිතො-කො යස්ස-යථා,
 සකො-යො ජස්ස-යථා, නියං සුත්තං-කො නස්ස-යථා, නිය
 කො-වො නස්ස-යථා, හච්චො-ථො, පස්ස-යථා, නිපථන්ති-
 බො පස්ස-යථා, නිබ්බන්ති-බො කස්ස-යථා, නික්ඛමති-
 ඉවෙව්වමාදයො.

ඉවණේණා යං න වා.—21

පුබ්බො ඉවණේණා සරෙ පරෙ යකාරං පළොනි න වා.
පටිසන්ථාරවුත්තස්ස, සබ්බවිත්තානුකුයෙන.

න වාති කසමා?—පඤ්චගබ්බෙති සමන්තාගතො මුත්තවාහි
අනුඤ්ඤො.

එවාදිස්ස රි පුබ්බො ච රසෙසා.—22

සරමනා පරස්ස එවස්ස එකාරස්ස ආදිස්ස රිකාගෙ හොති
පුබ්බො ච සරෙ රසෙසා හොති න වා.

ගුරුව ච සුඛාච්ඡෙදෙව සබ්බං තථරව ගුණවා සුසුරනියො.
න වාති කසමා?—යථා එව, තථා එ ව.

ඉති සනතිකපෙ පුතියො කමෙයා.

සරා පකති ඛ්‍යඤ්ජෙන.—23

සරා ඛො ඛ්‍යඤ්ජෙන පරෙ පකති රූපානි හොනති.
මනො පුබ්බඛගමා ඛමමා, පමාදෙ, මච්චුනො පදං, තිණේණා
පාරගතො අනු.

සරෙ කිවි.—24

සරා ඛො සරෙ පරෙ කිවි පකතිරූපානි හොනති.
කො ඉමං පඨමං විජෙස්සති.

කිවිති කසමා?—අප්පසස්සනායං සුරසො.

දිසිං.—25

සරා ඛො ව්‍යඤ්ජෙන පරෙ කිවි දිසං පළොනති.
සමමා ඛමමං විපස්සනො, එවං ගාමෙ මුණී චරෙ, බන්ති
පරමං තපො තිතිකම්.
කිවිති කසමා?—ඉධ මොදති පෙච්ච මොදති, පතිලියති, පති
ගඤ්ඤති.

රසසං.—26

සරා ඛො ව්‍යඤ්ජෙන පරෙ කිවි රසං පළොනති.
භොවාදි නාම සො හොති, යථා භාවිගුණෙන සො.
කිවිති කසමා?—සමමා සමාධි, සාවිතති ජංගසො මුඛං, උප
තියති ජිවිත මප්පමාසු.

ලොපඤ්ච තත්තාකාරො.—27

සරා ඛො ව්‍යඤ්ජෙන පරෙ කිවි ලොපං පළොනති තත්තව

සන්නිකප්පෙ නතිසො කණ්ඩා.

—00—

ලොපෙ කතෙ අකාරාගමො හොති.

සසිලවා, සපඤ්ඤවා, එසබමේමා සන්නතනො, සචේ කාසාව මරහති, සමානකාමො පි ගවෙස්ස, සචේ මුනි ජාතිහස්ස අදස්සි.

කවිති කස්මා?—සො මුනි, එසො බමේමා පදිස්සති, න සො කාසාවමරහති.

පරවෙහාචො ධානෙ.—28

සරමහා පරස්ස බ්‍යඤ්ඤනස්ස වෙ භාවො හොති ධානෙ. ඉබ්‍යමාදෙ, පුරිසස්ස ජනතුනො, පබ්බජං කිත්තයිස්සාමි, වාතුද්දසි පඤ්චදසි, අභික්කන්තනරොව පණීතනරොව. ධානෙති කස්මා?—ඉබ මොදති පෙච්ච මොදති.

වග්ගෙ ඝොසාඝොසානං**නතිසපඨමා.—29**

වග්ගෙ ඛො පුබ්බෙසං ව්‍යඤ්ඤනානං සොසාසොසභුතානං සරමහා යථා සඬ්ඛං නතිසපඨමකඛා වෙභාවං ගව්ඡනති ධානෙ.

එසො චන්ද්‍රකානඵලො, යනුධිනං න්‍යාසගෙස්ස මවු, සෙලෙ යථා පබ්බතමුඳ්ඛනිවිසීතො, චන්තාරිඨානානි නරො පමනො.

ධානෙති කස්මා?—ඉබ චෙනසො දලහං ගණ්හානි ථාමස්ස

ඉති සන්නිකප්පෙ නතිසො කණ්ඩා.

අං බ්‍යඤ්ඤනෙ නිගග්ගිතං.—30

නිගග්ගිතං ඛො බ්‍යඤ්ඤනෙ පරෙ අං ඉති හොති. එවං වුතෙන නං සාධුති පටිස්සුණිකා.

වග්ගනනං වා වග්ගෙ.—31

වග්ගනනෙ ව්‍යඤ්ඤනෙ පරෙ නිගග්ගිතං ඛො වග්ගනනං වා පඤ්ඤාති.

තනතිබ්බනං, බමමඤ්ඤරෙ සුවරිතං නනං දුච්චරිතඤ්ඤරෙ, චිරමපවාසිමපුරිසං, සන්නන්තස්ස මනා හොති, තඬකාරුණිකං, එවඤ්ඤා භික්ඛවෙ සික්ඛිතබ්බං.

වාග්ගගණ්හන නිගග්ගිතං ඛො ලකාරාදෙසො හොති. පුලුච්චං.

වාති කස්මා?—නනං කමමං කතං සාධු.

එහෙකැකැ.—32

එකාරෙ හකාරෙව පරෙ නිගනිනං බො කැකාරං පලෙපා නි වා.

පව්වනකැකැකැව පරිනිබ්බාසියාමි, නකැකැකැවෙත් පටි පුවර් සාමි, එවකැති වො හිකබ්වෙ සිකබ්නබ්බං, තැකැති නසා මුසා ගොති.

වාති කසමා?—එවමෙනං අභිකැකැය, එවං ගොති සුභාසිතං.

ස යෙ ව.—33

නිගනිනං බො යකාරෙ පරෙ සහ යකාරෙන කැකාරං පලෙපාති වා.

සකැකැකැගො, සකැකැකැතං.

වාති කසමා?—සංයොගො, සංසුතං.

මද සර.—34

නිගනිනසා බො සරෙ පරෙ මකාරදකාරදෙසා ගො නති වා.

තමහං බුමි බ්‍රාහ්මණං, එතදවොච සත්ථා.

වාති කසමා?—අකෙකාවර් මං අවඤ් මං අජිනි මං අභාසි මෙ.

යවමදනකරු වාගමා.—35

සරෙ පරෙ යකාරෙ වකාරෙ මකාරෙ දකාරෙ නකාරෙ තකාරෙ රකාරෙ ලකාරෙ ඉමෙ ආගමා ගොනති වා.

න සිමසා විජ්ඣ, යථ සිද්ධං චිතතං, මහි භතතා වුද්ධකති, සිතතාමෙ ලභ්‍යමෙසාති, අසිතතා තෙ ගරුමෙසාති, අසොග්ගද්‍රොකසාමිව, සමමදකැකැ විමුත්තානං, මනසාදකැකැ විමුත්තානං, අත්තදත්මහිකැකැය, චිරං නායති, ඉතො නායති, යසමා නිග හිකබ්වෙ, තසමා නිග හිකබ්වෙ. අජ්ඣතගෙහ පාණ්ඩපෙනං, සබ්බිරෙව සමාසෙථ, ආරගෙහරිව සාසපො, සා සපොරිව ආරගෙහ, ජලුහිකැකැ, ජලායතනං.

වාති කසමා?—එවං මහිද්ධියා එසා, අකෙකාවර් මං අවඤ් මං අජිනි මං අභාසි මෙ, අපේයෙක අනුගාමියො.

වග්ගහණෙන ඉබ්බෙව මකාරස්ස පකාරෙ ගොති, යථා-චිරප්ප වාසිං සුරිසං.

කකාරස්ස දකාරෙ ගොති-යථා, සදත් පසුතො සියා, දකාරස්සව තකාරෙ ගොති-යථා, සුගතො.

කිවි ම බ්‍යඤ්ජනෙ.—36

ව්‍යඤ්ජනෙ පරෙ කිවි මකාරගමො ගොති.

අතිප්පගො බො තාව සාවඤ්ඤං පිණ්ඩය වරිත්තං, පරෙ

සහසං හික්කුසනං.

කවිති කසමා?—එඵ පසංචිමං ලොකං, අනබ්භුතො අයං ලොකො.

නිගගතිතං ව.—37

නිගගතිතං ව ආගමො හොති සරෙ වා බ්‍යඤ්ජනෙ වා පරෙ කවි.

වක්කුං උදපාදි, අවංසිරො, යාවංචිදං හික්කිවෙ, පුරිමං ඡති, අනුං ථුලානි සබ්බසො, මනො පුබ්බංගමා බමමා.

කවිති කසමා?—ඉබ වෙව නං පසංසනති පෙවෙ සග්ගෙ ව මොදනි, නති එතෙහි ධානෙහි ගවේජයා අගතං දිසං.

වග්ගහණෙන විසදාස්ස ච පකාරෙ හොති වා-පවෙච්ඡසති-විච්චෙස්සති වා.

කවි ලොපං.—38

නිගගතිතං බො සරෙ පරෙ කවි ලොපං පප්පොති. තාසාහං සනතිකෙ, විදුනග්ගමිති.

කවිති කසමා?—අහමෙව නුන බාලො, එතද්දන් විදිකා.

ව්‍යඤ්ජනෙ ව.—39

නිගගතිතං බො ව්‍යඤ්ජනෙ පරෙ කවි ලොපං පප්පොති. අරියසම්මානදස්සනං, එතං බුද්ධානසාසනං.

කවිතිකසමා?—එතං මබ්බලමුත්තමං, නං වො වදාමි-හදාං වො

පරො වා සරො.—40

නිගගතිතමහා පරෙ සරෙ ලොපං පප්පොති වා.

අභිනානුගති, සුභාසිතනති, උත්තතනංව, යථාබ්ජංව, බඤ්ඤංව. වාති කසමා?—අහමෙව නුන බාලො, එතද්දහොසි.

බ්‍යඤ්ජනො ච විසංඤ්ඤාගො.—41

නිගගතිතමහා පරස්මිං සරෙ ඤ්ඤෙන යදි ව්‍යඤ්ජනො සං යොගො විසංඤ්ඤාගො හොති.

එවංස නෙ ආසවා, පුප්ථංසා උප්පජ්.

ඤ්ඤෙනති කසමා?—එවමස්ස, විදුනග්ගමිති.

විසදාග්ගහණෙන නිණ්ණං ව්‍යඤ්ජනානමනතරෙ යෙ සරුපා තෙසමිපි ලොපො හොති-නං යථා-අග්ගතාරං, පටිසන්ථා රමුත්තස්ස.

ඉති සන්ධිකප්පෙ වතුන්ථා කමණ්ණා.

ගො සරෙ පුඨසසාගමො කිවි—42

පුඨ ඉවෙවනස්ස අනෙත සරෙ පරෙ කිවි ගකාරගමො
හොති.
පුඨගෙව.

කිවිති කසමා?—පුඨඵව.

පාසස වානෙතො රසෙසා.—43

පාඉවෙවනස්ස අනෙත සරෙ පරෙ කිවි ගකාරගමො
හොති, අනෙතො ච සරෙ රසෙසා හොති.
පගෙව වුත්තස්ස.

කිවිති කසමා?—පා ඵව වුත්තස්ස.

අබ්බො අභි.—44

අභි ඉවෙවනස්ස සරෙ පරෙ අබ්බාදෙසො හොති.
අබ්බදිරිතං, අබ්බග්ගච්ඡති.

අපේකො අධි.—45

අධි ඉවෙවනස්ස සරෙ පරෙ අපේකාදෙසො හොති.
අපේකාකායො, අපේකගමා.

තෙ න වා ඉවණ්ණ.—46

තෙවබ්බො අභි අධි ඉවෙවතෙ ඉවණ්ණ පරෙ අබ්බො
අපේකා ඉති වුත්තරූපා න හොනති වා.
අභිපේකිතං, අධිරිතං.

වාති කසමා?—අධිරිතං, අපේකිණ්ඩුතෙතො.

අතිස්ස වානතස්ස.—47

අති ඉවෙවනස්ස අනතභූතස්ස නිසද්දස්ස ඉවණ්ණ
පරෙ “සබ්බොවනති”ති වුත්තරූපං නහොති වා.
අතිසිගණේ, අතීරිතං.

ඉවණ්ණති කසමා?—අවනතං.

කිවි පටි පතිස්ස—48

පති ඉවෙවනස්ස සරෙවා ව්‍යඤ්ජනෙවා පරෙ කිවි පටි
අදෙසො හොති.

පටගති දුතබ්බො, පටිභඤ්ඤති.

කිවිති කසමා?—පටිනතිමෙසු ජනපදෙසු, පතිලීයති, පති
රූපදෙසවාසො ච.

පුඨසසුබ්‍යකප්පෙන.—49

පුඨ ඉවෙවනස්ස අනෙතො සරෙ ව්‍යඤ්ජනෙ පරෙ උකා
රෙ හොති.

සුද්ධස්තො, සුද්ධානං.

අනන්තශතකේන අසුඵසසාපි සරෙ පරෙ අනන්තං උකාරො
හොති.

මනුක්කං.

ම අවසස.--50

අව ඉවෙනස්ස ඔකාඤ්ඤෙස්ස හොති ඤිචි ව්‍යඤ්ඤෙන පරෙ.
අනධකාරෙන ඔනඤ්ඤා.

ඤිචිති කසමා?—අවසසසතු මෙ සරිරෙ මංසලොභිතං.

අනුපදිට්ඨානං වුත්තායොගතො.--51

අනුපදිට්ඨානං උපසග්ගනිපානානං සරසනඤ්ඤි ඛ්‍යඤ්ඤෙන
සනඤ්ඤි වුත්තසනඤ්ඤි යථායොගං යොජෙනබ්බං.

පාපනං, පරායනං, උපායනං, උපාහණං, නාකයොගො, නිරු
පඬි, අනුබොධො, සුචුපසනනං, සුචුපසනනං, වාලයො,
සවාලයො, දුරකතානං, සවාකතානො, උදිර්ඪං, සමුද්දිට්ඨං,
චියගො, විඤ්ඤානං, ව්‍යානං, අවයාගමනං, අනෙති, අනු
පසානො, අනවුත්ථිකො, පරිඤ්ඤා, පරමාසො, එවං
සරෙව හොනති.

ව්‍යඤ්ඤෙන ච-පරිග්ගහො, පග්ගහො, පක්කමො, පරක්ක
මො, නිකමො, නික්කසාවො, නිලලයනං, දුලලයනං,
දුබ්බිකං, දුබ්බුත්තං, සංඤ්ඤං, දුග්ගහො, නිග්ගහො, විග්ග
හො, නිග්ගනං, එවං ව්‍යඤ්ඤෙන ච හොනති-සෙසාව සබ්බො
යොජෙ තබ්බා.

ඉති සනඤ්ඤස්ස පඤ්ඤමො කමෙසා.

ජිනවචනසුත්තං ඨි.--52

“ජිනවචනසුත්තං ඨි” ඉවෙනං අධිකාරයං වෙදිතබ්බං.

ලිඛිතඤ්ඤා නිපච්චතො.--53

යථා යථා ජිනවචනසුත්තං ඨි ලිඛිතං තථා තථා ඉධ
ලිඛිතඤ්ඤා නිපච්චතො.

තං යථා-එසො තො සථා, බ්‍රහ්මා, අත්තා, සබ්බා, රුජා.

තතො ච විහතියො.--54

තතො ජිනවචනසුත්තෙහි ලිඛිතෙහි විහතියො හොනති.

—06—

සි යො අං යො නා හි ස නං සමා හි සනං සමිං සු.—55

කාව පන නා විභතියො?—සි යො ඉති පඨමා-අං යො ඉති දුතියා-නා හි ඉති තතියා-ස නං ඉති චතුතී-සමා ති ඉති පඤ්චමි-ස නං ඉති ඡට්ඨි-සමිං සු ඉති සත්තමි. විභතරුච්චෙන නිකුතො?—“අමොසා මමං සවිභතරි සස සෙ.”

නදනුපරොධෙන.—56

යථා යථා තෙසං ජිනවචනානා අනුපරොධො තථා තථා ඉධ ලිඛනං ච නිපවෙන.

ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා.—57

ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා හොති.
හොති අයො, හොති කඤ්ඤා, හොති සරුදියෙ.
ආලපනෙති කිමත්තං?—සා අයො.
සීති කිමත්තං?—හොති යො අයොයො.
ග ඉවෙනෙන කිමත්තං “සතෙව.”

ඉවණ්ණවණ්ණාජ්ඣලා.—58

ඉවණ්ණවණ්ණා ඉවෙනෙන ඤලසඤ්ඤා හොති යථා සරිඛා.
ඉසිනො, දණ්ඨිනො, අග්ගිනො, ගහපතිනො, සෙතුවනො, කෙතුවනො, හික්කුනො, සසමුවනො.
ඤලඉවෙනෙන කිමත්තං?—“ඤලනො සය්‍ය නො වා.”

තෙ ඉත්ථිබ්බා පො.—59

තෙ ඉවණ්ණවණ්ණා යද ඉත්ථිබ්බ නද පසඤ්ඤා හොති.
රතතියා, ඉත්ථියා, වඩ්ඩියා, බෙහුයා, දෙවියා.
ඉත්ථිබ්බති කිමත්තං?—ඉසිනා, හික්කුනා.
ප ඉවෙනෙන කිමත්තං?—“පතො යා”.

ආ ධො.—60

ආකාරෙ යද ඉත්ථිබ්බ නද සසඤ්ඤා හොති.
සබ්බාය, කඤ්ඤාය, විණාය, ගංගාය, දියාය, සාලාය, මාලාය, තුලාය, දොලාය, පභාය, සොතාය, පඤ්ඤාය, කරුණාය, නාවාය, කපාලාය.
ආ ඉති කිමත්තං?—රතතියා, ඉත්ථියා, දෙවියා, බෙහුයා.

ඉඤ්චෙකති කිමයි?—සයාන දෙසිතො අයං ධම්මො.
ස ඉච්චනෙන ඤ්චෙයො?—“සතො නාදිනං”.

සාගමො සෙ.—61

සකාරගමො ගොති සෙ විගතති.

පුරිසස්ස, අග්ගිස්ස, දණ්ඨස්ස, ඉසිස්ස, හිතඛුස්ස, සංමුභුස්ස, අභිභුස්ස.

සෙති කිමයි?—පුරිසස්මි.

සංසාසෙවකච්චනෙසු ව.—62

සංසාසු එකච්චනෙසු විගතතාදෙසෙසු සකාරගමො ගොති.
එතිස්සං, එතිස්සා, ඉමිස්සං, ඉමිස්සා, නිස්සං, නිස්සා, නස්සං,
නස්සා, යස්සං, යස්සා, අමුස්සං, අමුස්සා.

සංසාසෙවති කිමයි?—අග්ගිනා, පාණිනා.

එකච්චනෙසෙවති කිමයි?—නාසං, සබ්බාසං.

විගතතාදෙසෙසෙවති කිමයි?—මනසා, චචසා, ථාමසා.

එතිමාසමි.—63

එතාඉමා ඉච්චනෙසමනො සරෙ ඉකාරෙ ගොති සං
සාසු එකච්චනෙසු විගතතාදෙසෙසු.

එතිස්සං, එතිස්සා, ඉමිස්සං, ඉමිස්සා.

සංසාසෙවති කිමයි?—එතාය, ඉමාය.

එකච්චනෙසෙවති කිමයි?—එතායං, ඉමායං.

නස්සා වා.—64

නස්සා ඉඤ්චං චත්තමානාය ආකාරස්ස ඉකාරෙ ගොති වා
සංසාසෙවකච්චනෙසු විගතතාදෙසෙසු.

නිස්සං, නිස්සා, නස්සං, නස්සා.

නතො සිස්ස සිසාය.—65

නතො නා එතා ඉමානො සස්ස විගතතිස්ස ස්සායාදෙ
සො ගොතිවා අනො ව සරෙ ඉකාරෙ ගොති.

නිස්සාය, නිස්සා, එතිස්සාය, එතිස්සා-ඉමිස්සාය, ඉමිස්සා.

භෝ රස්සං.—66

භෝ රස්සමාපජ්ජතෙ සංසාසු එකච්චනෙසු විගතතාදෙසෙසු.
නස්සං, නස්සා-යස්සං, යස්සා-සබ්බස්සං, සබ්බස්සා.

සංසාසෙවති කිමයි?—නාය, සබ්බාය.

එකච්චනෙසෙවති කිමයි?—නායං, සබ්බායං.

නො ව මාදිතො නමි.—67

චි ඉච්චවමාදිතො සබ්බිකතො නකාරගමො ගොති නමි
විගතති.

—00—

විනාං, තිනාං, චතුර්නාං, පඤ්චනාං, ඡනාං, සත්තනාං
අට්ඨනාං, නවනාං, දසනාං.

වාදිතොති කිමත්ථ?—සහස්සානං.

නමතිති කිමත්ථ?—චිත්තං, තිස්ස.

වසද්දගහණෙන සසා වානමො හොති.

චතස්සානං ඉච්ඡිතං, තිස්සානං වෙදනානං.

ආමා පඨො සමිංසමානං වා.—68

ප ඉවෙවනසමා සමිංසමානං ඉවෙවනෙසං අං ආ ආදෙසා
හොනති වා යථාසම්බ්බාසං.

මනාං, මනියං, මනක, මනියා, රතාං, රතියං, රතක, රති
යා, නිකතාං, නිකතියං, නිකතක, නිකතියා, විකතාං, වික
තියං, විකතක, විකතියා, විරතාං, විරතියං, විරතක, විරති
යා, පුථව්‍යා, පුථවියං, පුථව්‍ය, පුථවියා, පචතාං, පචතියං,
පචතක, පචතියා.

ආදිතො ඔ ව.—69

ආදි ඉවෙවනසමා සමිං වචනස්ස අං ඔ ව ආදෙසා හොනතිවා.
ආදිං, ආදො.

වාති කිමත්ථ?—ආදිසමිං, ආදිමති නාථා නමස්සිධා.

වසද්දගහණෙන අඤ්ඤසමාපි සමිං වචනස්ස ආ ඔ අං ආ
දෙසා හොනති වා.

දිළා ව රතෙතා ව හරනති යෙ බලිං—බාග්‍යනසිං අභු රුජ.

කිලාන මිසුවා සරෙ වා.—70

කිලඉවෙවනෙසං ඉයුලව ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොනති
වා සරෙ පරෙ යථාසම්බ්බාසං.

තිස්සනාං, පච්ඡියානාරෙ, අග්ගියානාරෙ, හික්ඛවාසනෙ නිසීද
ති, පුට්ඨවාසනෙ.

සරෙති කිමත්ථ?—තිමලං, තිථලං, තිකචතුකකං, තිදණ්ණං,
තිලොකං, තිනායනං, තිපාසං, තිභාසං, තිභවං, තිබන්ධනා
තිවෙදනං, තිපිටකං, තිවෙදං, චතුද්දිසා, පුට්ඨතුනං.

වාති කිමත්ථ?—පඤ්චහබ්බෙහි සමන්තාගතො, තිභාකා
රෙහි, චක්ඛායතනං.

වාති විකප්පනත්ථං—ඉකාරස්ස අයාදෙසො හොති-චන්ද්‍රත්තයං.

යචකාරාව.—71

කිලානං යකාරවකාරදෙසා හොනතිවා සරෙ පරෙ
යථා සංඛ්‍යාං.

අග්‍රාගාරෙ, වට්ඨාසනනං, ස්වාගතං තෙ මහාචර.
වසද්දග්ගහණං සම්පිණ්ණනං.

පසඤ්ඤාසං ව.—72

පසඤ්ඤාසං විභතතාදෙසෙ සරෙ පරෙ යකාරදෙසො හොති.
පුඵච්ඡ, රතඤ්ඤ, මතඤ්ඤ.

සරෙති කිමත්තං?—පුඵච්ඡං.
වසද්දග්ගහණමනුකම්පිතනං.

ගාව සෙ.—73

ගො ඉවෙච්ඡනස්ස ඔකාරස්ස ආවාදෙසො හොති සෙ
විභතතිමිති.
ගාවස්ස.

යොසු ව.—74

ගො ඉවෙච්ඡනස්ස ඔකාරස්ස ආවාදෙසො හොති යො ඉවෙච්ඡ
තෙසු පරෙසු
ගාවො ගව්ඤ්ඤති, ගාවො පස්සනති, ගාවී ගව්ඤ්ඤති, ගාවී
පස්සනති.

වසද්දග්ගහණං කිමත්තං?—ගා සමා සමීපස්ස වචනෙසු ගො
ඉවෙච්ඡනස්ස ඔකාරස්ස ආවාදෙසො හොති.
ගාවෙන, ගාවා, ගාවෙ, ගාවෙසු.

අවමහි ව.—75

ගො ඉවෙච්ඡනස්ස ඔකාරස්ස අව අවඉවෙච්ඡතෙ අදෙසො
හොනති අමහි විභතතිමිති.
ගාවං, ගවං.

වසද්දග්ගහණෙන සාදිසෙසෙසු පුබ්බන්තරවචනෙසු ආවා
දෙසො හොති.
ගාවස්ස, ගාවො, ගාවෙන, ගාවා, ගාවෙ, ගාවෙසු.

ආවසස්සවා—76

ආව ඉවෙච්ඡනස්ස ගාවාදෙසස්ස අන්තස්ස සරස්ස උකාර
දෙසො හොති වා අමහි විභතතිමිති.
ගාවුං, ගාවා.

ආවස්සෙති කිමත්තං?—ගවං.
අමහිති කිමත්තං?—ගාවො නිවසනති.

තතොනමමපතිමහාඋග්ගො ව

සමාසෙ—77

තතො ගොසද්දග්ගො නාවච්ඡනස්ස අං ආදෙසො හොති

—00—

ගොඉවෙවනස්ස ඔකාරස්ස අවාදෙසො හොති පතිමති
පරෙ අලුතෙනව සමාසෙ.

ගවමපතිස්ස ථෙරස්ස.

අලුතෙනති කිමය්?—ගොපති.

වසඤ්ඤාගණෙන අසමාසෙපි නං ච චනයස්ස අං අදෙසො
හොති—ගොඉවෙවනස්ස ඔකාරස්ස අවාදෙසොව හොති.
ගමං.

ඔ සරෙ ව.—78

ගොඉවෙවනස්ස ඔකාරස්ස අවාදෙසොව හොති සමා
සෙ සරෙ පරෙ.

ගවාස්සකං, ගවෙලුකං, ගවාජ්ජනං.

වසඤ්ඤාගණෙන උචණ්ණඉවෙවමනනානං ලිඛිතානං
උච අච උඤ්ඤො හෙතති සමිං යො ඉවෙවනෙසු පරෙසු
සිවි.

භුචි, පසවො, ගුරවො, චතුරො.

සරෙති කිමය්?—ගොධනො, ගොචිනෙය්.

තබ්බිපරිතුපපදෙ ව්‍යක්ඛනෙ ව.—79

තස්ස අවසඤ්ඤා යද, උපපදෙ තිඨ්ඨමානස්ස තස්ස ඔකා
රස්ස උච්චරිතො හොති ව්‍යක්ඛනෙ පරෙ.

උග්ගතෙ සුරසෙ, උග්ගච්ඡති, උග්ගහෙතියා.

වසඤ්ඤාගණමවබාරණය්—අවසානෙ, අවකිරණෙ, අව
කිරති.

ගොන නමහි වා.—80

සබ්බසෙසව ගොසඤ්ඤා ගොනාදෙසො හොති වා නමහි
චිතතතිමති.

ගොනානං සත්තනනං.

වාති කිමය්?—ගොනං.

ගවසෙව නරමානානං උජ්ඣා ගච්ඡති සුගමො,

සබ්බා ගාචි උජ්ඣා යනති නෙතෙන උජ්ඣතෙ සති.

යොනජිහාගෙන අඤ්ඤාපි ගොනාදෙසො හොති—ගො
න භුතානං.

සුභිනාසු ව.—81

සුභිනා ඉවෙවනෙසු සබ්බස්ස ගොසඤ්ඤා ගොනාදෙ
සො හොතිවා.

ගෙ.නෙසු, ගොනෙහි, ගොනෙන.

වැනි කිමැ?—ගොසු, ගොහි, ගොහි, ගාවෙන.
වසද්දගහගණෙන සකදි සෙසෙසු පුබුන්තරවවනෙසවි
ගොනගුනවයාදෙසා ගොනහි.

ගොනො, ගොනා, ගොනො, ගොනො, ගොනසු, ගොන
මො, ගොනසමා, ගුනනං, ගවයෙහි.

අං මො නිගහහිතං කිලපෙහි.—82

අංවචනයා මකාරසා ව කිලපදුවෙනෙහි නිගහහිතං
ගොනි.

අගහි, දණ්ඩ, ඉසිං, මහෙසිං, ගහපතිං, හික්කු, සස
ලිහුං, අහිහුං, ඉත්තී, රතනිං, වඩුං-පුංලිඛිතං, පුංභාවො, පුං
කොකිලො.

අං මොනි කිමැ?—අගහිනා, රතනියා, හික්කුනා, ඉත්තියා,
වඩුයා.

කිලපෙහිති කිමැ?—පුබුං, පුකුබුං.
පුනරුච්ඡාගහගණං චිභාසා නිවතනනැ?—අගහි, වඩුං,
පඩුං, බන්ධු, බුද්ධිං.

සරලොපො මාදෙසපවයාදිමහි සරලොපෙ තු පකති.—83

සරලොපො ගොනි අමාදෙසපවයාදිමහි සරලොපෙ
කතෙනතු පකති ගොනි.

පුරිසා, පුරිසෙ, පාපං, පාපෙ, පාපියො, පාපිට්ඨො.
අමාදෙසපවයාදිමහිති කිමැ?—අප්පමාදෙ, අමතපදං.

සරලොපෙහි කිමැ?—පුරිසසු, දණ්ඩනං.

තුසද්දගහගණමවධාරණයා—හික්කුහි, ගහපතාහි.

පකතිගහගණසාමයෙන පුන සන්ධිභාවොව ගොනි.

සෙයෙක, සෙට්ඨො, ජෙයෙක, ජෙට්ඨො.

අසොරසස මෙකවචනයොසවපිව.—84

අසොරසසමාපජ්ජනෙ එකවචනයොඉවෙනෙසව.

ඉත්තී, ඉත්තියො, ඉත්තියා—වඩුං, වඩුයො, වඩුයා—දණ්ඩනං,
දණ්ඩනො; දණ්ඩනා-සයමහුං, සයමහුවො, සයමහුනා.

අසොනි කිමැ?—කසුකු, කසුකු, කසුකුයො, කසුකුය.

එකවචනයෙහිති කිමැ?—ඉත්ති, සයමහුති.

වසද්දගහගණමවධාරණයා—නදිං, නදියො, නදියා.

අපිගහගණෙන න රසමාපජ්ජනෙ—ඉත්ති, හික්කුති.

—00—

න සිසම්මනපුංසකානි.—85

සිසම්ම අනපුංසකානි ලිඛානි න රක්ඛමාපස්සනො.

ඉඨී, දණ්ඩි, සයමුහු, වඩු, හිකුඛි.

සිසම්මනි කිමඨං?—හොති ඉඨී, හො සයමුහු, හොති වඩු, හො දණ්ඩි.

අනපුංසකානි කිමඨං?—සුඛකාර දානං, සුඛකාර සිලං, සිංයාසි චිත්තං.

උභාදිතො නමිත්තං.—86

උභද්ධෙච්චමාදිතො නංචචනස්ස ඉත්තං හොති.
උභිත්තං, දුචිත්තං.

උභාදිතොති කිමඨං?—උභයෙසං

ඉණ්ණමිණ්ණනනං තිහි සංඛ්ඛාහි.—87

නංචචනස්ස ඉණ්ණං ඉණ්ණනනං ඉද්ධෙතො ආදෙසා හොනති තිහි සංඛ්ඛාහි.

තිණ්ණං, තිණ්ණනනං.

තිහිති කිමඨං?—චිත්තං.

යොසු කතතිකාරලොපෙසු දිහිං.—88

සබ්බෙ සරා යොසු කතතිකාරලොපෙසු දිහමාපස්සනො.
අග්ගි, හිකුඛු, රතති, යාගු, අට්ඨි, අට්ඨිති, අසු, ආසුති, ස
බ්බාති, යාති, තාති, කාති, කතමාති, එතාති, අමුති,
ඉමාති.

යොසුති කිමඨං?—අග්ගි, හිකුඛු, රතති, යාගු, සබ්බො,
යො, සො, කො, අමුකො.

කතතිකාරලොපෙසුති කිමඨං?—ඉඨීයො, වඩුයො,
සයමුහුවො

සුනාරුමහගහණං කිමඨං?—තිව්වදිපනඨං—අග්ගි, හිකුඛු,
රතති, යාති, තාති, කතමාති.

සුනංහිසු ච.—89

සුනංහි ඉද්ධෙතොසු ච සබ්බෙ සරා දිහමාපස්සනො.

අග්ගිසු, අග්ගිනං, අග්ගිහි—හිකුඛුසු, හිකුඛුනං, හිකුඛුහි,
රතතිසු, රතතිනං, රතතිහි, පුරිසානං.

එතෙසුති කිමඨං?—අග්ගිනා, පාණිනා.

වසඤ්ඤාගහණමච්චාරණඨං—සුබ්බෙතොසු බුහමචාරසු බමම
මකබාසි භගවා—හිකුඛුනං දානං දායා සකෙහි පාණිති.

පඤ්චාදිනමනනං.—90

පඤ්චාදිනං සංඛිකනමනෙතා අනනමාපජ්ජතෙ සුනංහි
ඉවෙවනෙසු පරෙසු.

පඤ්චසු, පඤ්චනනං, පඤ්චහි—ජසු, ජනනං, ජහි—සත්තසු,
සත්තනනං, සත්තහි—අට්ඨසු, අට්ඨනනං, අට්ඨහි—නවසු, නව
නනං, නවහි—දසසු, දසනනං, දසහි.

පඤ්චාදිනමිති කිමත්ථ?—විසු, විනනං, විහි.
අනනමිතිභාවනිද්දෙසො උභයස්සාමෙතත්ථ—අනෙතා උ
කාරො අනනමාපජ්ජතෙ—වතස්සත්තං ඉත්ථිනං, නිසස්සත්තං
වෙදනානං.

පථිස්සතිමහි.—91

පථිස්සනෙතා අනනමාපජ්ජතෙ ඉතිමිති පච්චයෙ පරෙ.
ගහපතාහි.

ඉතිමිති කිමත්ථ?—ගහපති.

නතුප්පවයස්සනෙතා යොසුචි.—92

නතුප්පවයස්සනෙතා අනනමාපජ්ජතෙ සුනංහි යො ඉ
වෙවනෙසු පරෙසු.

ගුණවනෙතසු, ගුණවනනානං, ගුණවනෙතහි, ගුණවනනා,
ගුණවනෙන.

නතුප්පෙති කිමත්ථ?—ඉසිනං.
එතෙසුචිති කිමත්ථ?—ගුණවා.
වසගුණගණෙන අසෙසුචි වචනෙසු අනනං ව ගොති.
ගුණවනසමිං. ගුණවනෙන.

අනනගුණගණෙන නතුප්පවයස්සනෙතා අනනසුචි ගොති
යොනං ඉකාරො ව.

ගුණවනති.

සබ්බස්ස වා අං සෙසු.—93

සබ්බස්සෙව නතුප්පවයස්ස අනනං ගොති වා අංසඉවෙව
නෙසු.

සතිමං භික්ඛුං, සතිමනනං භික්ඛුං වා, බන්ධුමං රුජනං.
බන්ධුමනනං රුජනං වා, සතිමස්ස භික්ඛුනො, සතිමතො
භික්ඛුනොවා, බන්ධුමස්ස රඤ්ඤ, බන්ධුමතො රඤ්ඤ
වා සුංකා දෙති.

එතෙසුචිති කිමත්ථ?—සතිමා භික්ඛු, බන්ධුමා රුජ.

සිමහි වා.—94

නතුප්පවයස්ස අනෙතා අනනං ගොතිවා සිමහි විභතතිමිති.

—00—

හිමවනො ව පබ්බතො—නිමො යස්ස අඤ්ඤා චා පිඤ්ඤා හිමවනො.

වාහි කිමඤ්ඤා?—නිමවා පබ්බතො.

අග්ගිසසිති.—95

අග්ගිසස අග්ගො ඉති හොති වා සිමිති පිහනනිමිති.

පුරතො අග්ගිති—පච්ඡතො අග්ගිති, දක්ඛණ්ණො අග්ගිති, වාමනො අග්ගිති.

වාහි කිමඤ්ඤා?—අග්ගි.

යොසඨකතරසෙසො ජේඛො.—96

යොසු අකතරසෙසො ඛො අත්තමාපඤ්ඤා.

අග්ගයො, මුතයො, ඉසයො, ගතපතයො.

යොසඨිති කිමඤ්ඤා?—අග්ගිසු.

අකතරසෙසොති කිමඤ්ඤා?—දණ්ණිකො.

ඛොති කිමඤ්ඤා?—රත්තයො.

චෙට්ඨාසු ලො ව.—97

චෙට්ඨා ඉච්චෙතෙසු අකතරසෙසො ලො අත්තමාපඤ්ඤා.

ගිණ්ණචෙ, ගිණ්ණචො, හෙතචෙ, හෙතචො.

අකතරසෙසොති කිමඤ්ඤා?—සයමිඤ්ඤා, චෙට්ඨාභුට්ඨා, පඤ්ඤා.

චෙට්ඨාසඨිති කිමඤ්ඤා?—හෙතුනා, කෙතුනා, සෙතුනා. වසඤ්ඤානං අත්තමාසුකසිති.

මාතුලාදිනමානනාමිකාර.—98

මාතුලඉච්චෙට්ඨාදිනමානනා අත්තමාපඤ්ඤා ජිකාර පච්චයෙ පරෙ.

මාතුලාති, අයසකාති, වායුණාති.

ජිකාරෙති කිමඤ්ඤා?—නිකුති, රුකිති, ජලිති, ගතපතාති.

අත්තමාසුකසිති නදි ඉච්චෙතෙසු දිසඤ්ඤා ජෙත්ථ ජන ආදෙසා හොනති සහපිහනනියා යො නා ස ඉච්චෙතෙසු.

නං යථා—නඤ්ඤා සඤ්ඤා, නඤ්ඤා කතං තරභං, නඤ්ඤා තෙරඤ්ඤා නිරෙ.

සමාහිසමිනනං මහාහි මහි වා.—99

සබ්බතො ලිඛිතො සමා හි සමි ඉච්චෙතෙසං මහාහි මහි ඉච්චෙතෙ ආදෙසා හොනති වා යථාසම්භිතං.

පුරිසමා, පුරිසමා, පුරිසමා, පුරිසමා, පුරිසමා, පුරිසමා.

සමාහි සමිනාමිති කිමඤ්ඤා?—වණ්ණවතං අග්ගිකං විරුද්ධපථං පසංසි, මහතං ජනං.

නතිමෙති කතාකාරෙති.—100

න ඉම ඉවෙවෙනෙති කතාකාරෙති සමා සමින්නා මහා වති
ඉවෙවෙනෙ ආදෙසා න භොනති.

අසමා, ධානා හයං උපපත්ති, අසමිං ධානෙ හයං නිධිති,
අසමා, අසමිං.

කතාකාරෙතිති කිමත්?—නමා, නමිති, ඉමමහා, ඉමමිති.

සුභිසවිකාරො ඵ.—101

සුභිඉවෙවෙනෙසු අකාරෙ ඵත්ත මාපස්සනෙ.

සබ්බෙසු, යෙසු, තෙසු, කෙසු, පුරිසෙසු, ඉමෙසු, කුසලෙසු,
තුමෙහසු, අමෙහසු—සබ්බෙති, යෙති, තෙති, කෙති, පුරි
සෙති, ඉමෙති, කුසලෙති, තුමෙහති, අමෙහති.

සබ්බනාමානා නමිති ව.—102

සබ්බෙසං සබ්බනාමානා අකාරෙ ඵත්තමාපස්සනෙ නමිති
ඒතනතිමිති.

සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං, යෙසං, යෙසානං, තෙසං, තෙසා
නං, කෙසං, කෙසානං, ඉමෙසං, ඉමෙසානං, ඉතරෙසං,
ඉතරෙසානං, කතමෙසං, කතමෙසානං.

සබ්බනාමානමිති කිමත්?—බුද්ධානං භගවත්තානං.

අකාරෙති කිමත්?—අමුසා, අමුසානං.

නමිති කිමත්?—සබ්බෙ, ඉමෙ.

වසඤ්ඤාමානං ඵත්තමාපස්සනෙ නමිති.

අතොනෙන.—103

නසමා අකාරතො නා වචනස්ස ඵනාදෙසො භොති.

සබ්බෙන, යෙන, තෙන, කෙන, අතෙන, පුරිසෙන, රූපෙන.

අතොති කිමත්?—මුනිනා, අමුනා, භික්ඛුනා.

නාති කිමත්?—නසමා, නසමා.

සො.—104

නසමා අකාරතො සි වචනස්ස ඔකාරෙ භොති.

සබ්බො, යො, සො, කො, අමුකො, පුරිසො.

සිති කිමත්?—පුරිසානං.

අතොති කිමත්?—සයමි.

සොවා.—105

නසමා අකාරතො නාවචනස්ස සො ආදෙසො භොතිවා.

අභිසො, වසඤ්ඤාසො, සුත්තසො, පදසො, යසසො, උපා
යසො, සබ්බසො, ධානසො, ථාමසො.

වාති කිමත්?—පාදෙනවා පාදරහෙනවා ථෙය්‍යවිනෙත්තන.

දිසොරෙහි.—106

දිසොර දුටුවනෙහි සමාවචන සස සො ආදෙසො හොතිවා.
දිසසො, දිසමනා, ඔරසො, ඔරමනා.

දිසොරෙහිහි කිමයි?—අමුනා, සරමනා, වචනමනා.

සබ්බයොනීනමාච.—107

නසමා අකාරතො සබ්බසං යොනීනං ආ ඵ ආදෙසා
හොනති වා යථාසම්බං.

පුරිසා, පුරිසෙ, රූපා, රූපෙ.

වාහි කිමයි?—අග්ගයො, මුනකයො, ඉසකයො.

යොනීනනති කිමයි?—පුරිසස්ස, රූපස්ස.

අකාරතොහි කිමයි?—දණ්ඩතො, අට්ඨනී, අග්ගි ජලනති,
මුනී වරනති.

සමාසමිනනං වා—108

නසමා අකාරතො සබ්බසං යමා සමිං දුටුවනෙසං ආ ඵ
ආදෙසා හොනති වා යථාසම්බං.

පුරිසා, පුරිසසමා, පුරිසෙ, පුරිසසමිං.

අකාරතොහි කිමයි?—දණ්ඩනා, දණ්ඩසමිං—හික්ඛුනා,
හික්ඛුසමිං.

වාහි කිමයි?—පුරිසමනා, පුරිසසමිං.

ආය චතුර්ස්සෙකච්චනස්ස තු.—109

නසමා අකාරතො චතුර්ස්සෙකච්චනස්ස ආයාදෙසො හො
ති වා.

අත්ථාය භිත්ථාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං බුද්ධො ලොකෙ
උපපජ්ජති.

අකාරතොහි කිමයි?—ඉසිස්ස.

චතුර්ස්සෙකච්චනස්ස කිමයි?—පුරිසස්ස මුඛං.

ඵකච්චනස්සෙහි කිමයි?—පුරිසානං ඛනං දදති.

වාහි කිමයි?—දුතා හොති සමණස්සවා බ්‍රාහ්මණස්ස වා.

තුසද්දග්ගහණෙන සං හොති—අත්තයං, භිත්තං, සුඛයං.

තයො නෙව ච සබ්බනාමෙහි.—110

තෙහි සබ්බනාමෙහි අකාරතොහි යමා සමිං ස ඵකච්චන
දුටුවනෙසං තයො ආ ඵ ආයාදෙසා නෙව හොනති.

සබ්බසමා, සබ්බසමිං, සබ්බස්ස, යසමා, යසමිං, යසස්ස, නසමා, න
සමිං, නස්ස, කසමා, කසමිං, කස්ස, ඉමසමා, ඉමසමිං, ඉමස්ස.

සබ්බනාමෙහිහි කිමයි?—පාපා, පාපෙ, පාපාය.

වසද්දග්ගහණං අත්තග්ගහණමනුකම්පිතයං.

සිතොනාදිනං.—111

තස්මා සතො නාදිනමෙකවචනානං විහතතිගණනං
ආයාදෙසො හොති.

කඤ්ඤාය කතං කමමා, කඤ්ඤාය දිගතො, කඤ්ඤාය නිසංචි-
වයං, කඤ්ඤාය පරිග්‍රහතො, කඤ්ඤාය පතිට්ඨිතං සීලං.

සතොති කිමයා?—රතනියා, වඩුයා, බෙහුයා, දෙවියා.
නාදිනමිති කිමයා?—කඤ්ඤා, විජ්ජං, විණං, ගානං.
එකවචනානමිති කිමයා?—සබ්බාසු, යාසු, තාසු, කාසු, ඉමා-
සු, පභාසු.

පතොයා.—112

තස්මා පතො නාදිනමෙකවචනානං විහතතිගණනං
යාදෙසො හොති.

රතනියා, ඉඤ්ඤා, වඩුයා, බෙහුයා, දෙවියා.
නාදිනමිති කිමයා?—රතනි, රතනිං, ඉඤ්ඤා, ඉඤ්ඤා.

පතොති කිමයා?—කඤ්ඤාය, විණාය, ගාගාය, පභාය.
එකවචනානමිති කිමයා?—රතනිනං, ඉඤ්ඤානං.

සබ්බාතො ගසෙසවා.—113

තස්මා සබ්බාතො ගසෙස අකාර ආකාර ඉකාර ඊකාර එකා-
රාදෙසො හොනති වා.

හො සබ්බ, හො සබ්බා, හො සබ්බි, හො සබ්බි, හො සබ්බෙ.

සිතෙ ව.—114

තස්මා සතො ගසෙස එකාරො හොති.

හොති අයෙස, හොති කඤ්ඤා, හොති සරදියෙ.

වසද්දානනණං අවධාරණයං—සනතිට්ඨානං.

න අමමාදිතො.—115

තතො අමමාදිතො ගසෙස එකාරතතං න හොති.

හොති අමමා, හොති අනතා, හොති අමබ්බා, හොති තාතා.

අමමාදිතොති කිමයා?—හොති කඤ්ඤා.

අකතරස්සා ලතො යොලපනස්ස**වෙ වො.—116**

තස්මා අකතරස්සා ලතො යොලපනස්ස වෙ වො ආදෙසො
හොනති වා.

භික්ඛිවො, භික්ඛිවො, හෙතවො, හෙතවො.

අකතරස්සාති කිමයා?—සයම්භුචො.

ලතොති කිමයා?—නාභියො, අග්ගයො, බෙහුයො, යාතුයො.

ආලපසෙති කිමයා?—තෙ හෙතවො, තෙ භික්ඛිවො.

කුලතො සසස නො වා.—117

තසමා කුලතො සසස විහතතිස්ස නො හොති වා.
අනගිනො, අගතිස්ස, සබ්බතො, සබ්බස්ස, දණ්ඩනො, දණ්ඩස්ස—
හික්ඛුනො, හික්ඛුස්ස, සයමුනුනො, සයමුනුස්ස.

සසෙසති කිමත්තං?—ඉසිනා, හික්ඛුනා.

කුලතොති කිමත්තං?—පුරිසස්ස.

සීපතො ච යොනං ලොපො.—118

තෙති සපකුලඉවෙතෙති යොනා ලොපො හොති වා.
රතති, රතතියො, ඉජ්ඣී, ඉජ්ඣීයො, චඩ්ඛු, චඩ්ඛුයො, යානු,
යානුයො, අනගි, අනගියො, හික්ඛු, හික්ඛුවො, සයමුනු, ස
යමුනුවො, අට්ඨි, අට්ඨිති, අසු, අසුති.

ලතො වොකාරො ච.—119

තසමා ලතො යොනං වොකාරො හොති වා.

හික්ඛුවො, හික්ඛු, සයමුනුවො, සයමුනු.

කාරුහතණං කිමත්තං?—යොනං නොච හොති-ඡන්තනො.
වසඤ්ඤානණමච්චාරනත්තං?—අමු පුරිසා තිට්ඨන්ති, අමුපුරිසෙ
පසාථ.

ඉති නාමකපො පඨමො කතෙසා.

අමහස්ස මමං සවිහතතිස්ස සෙ.—120

සබ්බස්සෙව අමහසඤ්ඤස්ස සවිහතතිස්ස මමං අදෙසො
හොති සෙ විහතතිමිති.

මමං දියතෙ පුරිසෙන, මමං පරිත්තහො.

මයං යොමහි පඨමෙ.—121

සබ්බස්සෙව අමහසඤ්ඤස්ස සවිහතතිස්ස මයං අදෙසො
හොති යොමහි පඨමෙ.

මයං ගවජාම, මයං දෙම.

අමහස්සෙති කිමත්තං?—පුරිසා තිට්ඨන්ති.

යොමහිති කිමත්තං?—අහං ගවජාමි.

පඨමෙති කිමත්තං?—අමහාකං පස්සාසි හිං.

නතුසසනො.—122

සබ්බස්සෙව නතුපපච්චස්ස සවිහතතිස්ස නොනා අදෙසො

ගොති යොමනි පඨමෙ.

ගුණවතො නිධනි.

නතුසෙසති කිමනි?—සබ්බ සත්තා ගව්ඡන්ති.
පඨමෙති කිමනි?—ගුණවතො පසන්නි.

නතුසෙස පෙ වා.—123

සබ්බසෙසව නතුප්පව්වසස්ස සම්භත්තිස්ස තො ආදෙසො
ගොති වා සෙ විභත්තිවිති.

සීලවත්තස්ස කායිකො, සීලවතො කායිකො.
සෙති කිමනි?—සීලවා නිධනි.

ආ සිමි.—124

සබ්බසෙසව නතුප්පව්වසස්ස සම්භත්තිස්ස ආ ආදෙසො
ගොති වා සිමිති විභත්තිවිති.

ගුණවා, පඤ්ඤවා, සීලවා, බලවා, සතිමා, මනිමා.
නතුසෙසති කිමනි?—සුරසො නිධනි.
සිමිති කිමනි?—සීලවතො නිධනි.

ආ නසුංසකෙ.—125

සබ්බසෙසව නතුප්පව්වසස්ස සම්භත්තිස්ස ආ ගොති
සිමිති විභත්තිවිති නසුංසකෙ වත්තමානස්ස ලිඛිතස්ස.

ගුණවං විත්තං නිධනි, රුචිමං සුථං විරොචති.
සිමිති කිමනි?—විණිවත්තං අගතකං විරුද්ධසුථං
පසස්සි.

අවණණා ව ගෙ.—126

සබ්බසෙසව නතුප්පව්වසස්ස සම්භත්තිස්ස ආ අ ආ ආදෙසො
ගොති ගෙ පරෙ.

හො ගුණවං, හො ගුණව, හො ගුණවා.

වසද්දග්ගහණං අංගහණානුකඩ්ඪනං.

තො ති තා ස සමිං නාසු.—127

සබ්බසෙසව නතුප්පව්වසස්ස සම්භත්තිස්ස තො නි තා ආ
දෙසො ගොති වා ස සමිං නා ඉවෙවතෙසු යථා සබ්බසා.

ගුණවතො, ගුණවත්තස්ස, ගුණවති, ගුණවත්තසමිං,
ගුණවතා, ගුණවතොන—සතිමො, සතිමත්තස්ස, සති
මති, සතිමත්තසමිං, සතිමතා, සතිමතොන.

එතෙසවිති කිමනි?—ගුණවා, සතිමා.

නමිති තංවා.—128

සබ්බසෙසව නතුප්පව්වසස්ස සම්භත්තිස්ස නමාදෙසො

හොති වා නමහි විහතතිහි.

ගුණවතං, ගුණවත්තානං, සතිමතං, සතිමත්තානං.

නමහිති කිමහිං?—ගුණවතො නිබ්බතා, සතිමතො නිබ්බතා.

ඉමසසිදමංසිසු නසුංසකෙ.—129

සබ්බසෙව ඉමසද්දස්ස සවිහතතිස්ස ඉදං හොති වා අං සිසු නසුංසකෙ වත්තමානස්ස ලිඛගස්ස.

ඉදං චිත්තං පස්සසි, ඉදං චිත්තං නිබ්බති—ඉමං චිත්තං පස්සසි, ඉමං චිත්තං නිබ්බති, වා.

නසුංසකෙති කිමහිං?—ඉමං පුරිසා පස්සසි, අයං පුරිසො නිබ්බති.

අමුසසාදුං.—130

සබ්බසෙව අමුසද්දස්ස සවිහතතිස්ස අදුං හොති අංසිසු නසුංසකෙ වත්තමානස්ස ලිඛගස්ස.

අදුං පුප්ඵං පස්සසි, අදුං පුප්ඵං විරෙවති.

නසුංසකෙති කිමහිං?—අමුං රුජානං පස්සසි, අසු රුජා නිබ්බති.

ඉත්තිපුමනසුංසකසඬ්ඛයං.—131

“ඉත්තිපුමනසුංසකසඬ්ඛයං” ඉවෙවතං අසිකාරහිං චෙදිතබ්බං.

යොසු චිත්තං චෙ ච—132

චිත්තං සඬ්ඛයානං ඉත්තිපුමනසුංසකෙ වත්තමානානං සවිහතතිනං චෙ හොති යො ඉවෙවතෙසු.

චෙ ඉත්තියො, චෙ බ්බමා, චෙ රුපාති.

යොසවිති කිමහිං?—චිසු.

චසද්දග්ගහණෙන චසද්දස්ස දුචෙචය උභ උභය දුචි ච හොනති යො නා අං නා ඉවෙවතෙසු.

දුචෙ සමණ, දුචෙ බ්‍රාහ්මණ, දුචෙ ජනා, චයෙන, වයං, උභිත්තං, උභයෙන, දුචිත්තං.

තිචතුත්තං තියෙසා චතෙසා තයො චත්තාරො තිණි චත්තාරි.—133

තිචතුත්තං සඬ්ඛයානං ඉත්තිපුමනසුංසකෙ වත්තමානානං සවිහතතිනං තියෙසා චතෙසා තයො චත්තාරො තිණි චත්තාරි ඉවෙවතෙ අද්දෙසා හොනති යථා සඬ්ඛයා යො ඉවෙවතෙසු.

තියෙසා චෙදනා, චතෙසා දිසා, තයො ජනා, චත්තාරො

පුරිසා, නිඤ් ආයනනානි, වත්තාරි අරියසව්‍යානි.
යොසව්නි කිමත්තං?—නිසු, වතුසු.

පඤ්චාදි නමකාරො—134

පඤ්චාදිනං සබ්බකං ඉත්තිමනසංසකෙ වත්තමානානං
සම්පත්තිස්ස අනන්තරස්ස අකාරො හොති යො ඉවෙවනෙසු.

පඤ්ච, පඤ්ච, ඡ, ඡ, සත්ත, සත්ත, අට්ඨ, අට්ඨ, නව,
නව, දස, දස.

පඤ්චාදිනමිති කිමත්තං?—වෙ, තයො, වත්තාරි.

රාජස්ස රඤ්ඤා රාජිනො සෙ.—135

සබ්බසෙසු රාජසද්දස්ස සම්පත්තිස්ස රඤ්ඤා රාජිනො
ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොති සෙ විභතතිමිති.

රඤ්ඤා, රාජිනො.

සෙති කිමත්තං?—රඤ්ඤං.

රඤ්ඤං නමිති.—136

සබ්බසෙසු රාජසද්දස්ස සම්පත්තිස්ස රඤ්ඤං ආදෙසො
හොති වා නමිති විභතතිමිති.

රඤ්ඤං, රාජිනං.

නාමිති රඤ්ඤා වා.—137

සබ්බසෙසු රාජසද්දස්ස සම්පත්තිස්ස රඤ්ඤා ආදෙසො
හොති වා නාමිති විභතතිමිති.

තෙන රඤ්ඤා කතං කමමං, රාජෙන වා කතං කමමං.

නාමිති කිමත්තං?—රඤ්ඤා සන්තකං.

සම්මති රඤ්ඤා රාජිනි.—138

සබ්බසෙසු රාජසද්දස්ස සම්පත්තිස්ස රඤ්ඤා රාජිනි
ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොති සම්මති විභතතිමිති.

රඤ්ඤා, රාජිනි.

තුමහාමහානං තයි මයි.—139

සබ්බසං තුමහාමහසද්දං සම්පත්තිනං තයි මයි ඉවෙව
නෙ ආදෙසා හොති යථා සබ්බසං සම්මති විභතතිමිති.

තයි, මයි.

සම්මති කිමත්තං?—තං භවසි, අහං භවාමි.

තමහං සිමිති ව.—140

සබ්බසං තුමහාමහසද්දං සම්පත්තිනං තමං අහං ඉවෙව
නෙ ආදෙසා හොති යථා සබ්බසං සිමිති විභතතිමිති.

බිං, අහං.

සිමිති කිමැන්?—නසි, මසි.

වසද්දගහණන නුවං ව ගොනි-නුවං සන්ධා.

නව මම සෙ.—141

සබ්බසං නුමනාමහසද්දනං සම්භතතිනං නව මම ඉවෙව
තෙ අදෙසා ගොනති යථා සබ්බසං සෙ විභතතිමිති.

නව, මම.

සෙති කිමැන්?—නසි, මසි.

තුය්හං මය්හං ච.—142

සබ්බසං නුමනාමහසද්දනං සම්භතතිනං තුය්හං මය්හං
ඉවෙවතෙ අදෙසා ගොනති යථා සබ්බසං සෙ විභතතිමිති.

තුය්හං, මය්හං.

සෙති කිමැන්?—නසා, මයා.

වසද්දගහණං සෙගහණමනුකම්භනන්ධං.

නං මමමි.—143

සබ්බසං නුමනාමහසද්දනං සම්භතතිනං නං මං ඉවෙව
තෙ අදෙසා ගොනති නවා යථා සබ්බසං අමිති විභතතිමිති.

නං, මං.

අමිති කිමැන්?—නසා, මයා.

නවං මමං ච නවා.—144

සබ්බසං නුමනාමහසද්දනං සම්භතතිනං නවං මමං ඉවෙව
තෙ අදෙසා ගොනති නවා යථා සබ්බසං අමිති විභතතිමිති.

නවං, මමං.

නවති කිමැන්?—නං, මං, පසසි.

වසද්දගහණං අං ගහණනුකම්භනන්ධං.

නාමි නයා මයා.—145

සබ්බසං නුමනාමහසද්දනං සම්භතතිනං නයා මයා ඉවෙව
තෙ අදෙසා ගොනති යථා සබ්බසං නාමි විභතතිමිති.

නයා, මයා.

නාමිති කිමැන්?—නුමෙහති, අමෙහති.

නුමහස්ස නුවං තමමි.—146

සබ්බසං නුමහසද්දස්ස සම්භතතිස්ස නුවං තමං ඉවෙවතෙ
අදෙසා ගොනති අමිති විභතතිමිති.

කලිඛරස්ස නුවං මඤ්ඤ, කට්ඨස්ස තමං මඤ්ඤ.

පදනො දුතියා චතුර්ථි ජට්ඨිසු වො නො.—147

සබ්බසානං තුමනාමහසද්දානං සච්ඡන්තිනං යද, පදසමා
පරෙසං වො නො ආදෙසා ගොනති යථා සඬ්ඛ්‍යං දුතියා
චතුර්ථි ජට්ඨි ඉවෙවනෙසු නවා.

පහාය වො හික්ඛවෙ නමිසසාමි—මා නො අජ්ජවිකන්තිංසු-
බමමං වො හික්ඛවෙ දෙසිසසාමි—සංචිතජෙථ නො රජේන-
තුට්ඨාසමි වො පකතියා, සන්ධා නො හගවා අනුප්පනෙතා.

නවාති කිමන්ද?—එසො අමනාකං සන්ධා.

තුමනාමහ ඉති කිමන්ද?—එතෙ ඉසයො පසාසි.

පදනොති කිමන්ද?—තුමනාකං සන්ධා.

එතෙසච්ඡිති කිමන්ද?—නවජථ තුමෙන.

තෙමෙකච්චනෙ.—148

සබ්බසං තුමනාමහසද්දානං සච්ඡන්තිනං යද, පදසමා
පරෙසං නෙ මෙ ආදෙසා ගොනති යථා සඬ්ඛ්‍යං චතුර්ථි ජට්ඨි
ඉවෙවනෙසු එකච්චනෙසු.

දදමි නෙ ගාමවරාති පඤ්ච, දදාහි මෙ ගාමවරං, ඉදං
නෙ රට්ඨං, අයං මෙ සුනෙතා.

පදනොති කිමන්ද?—නව ඤාති, මම ඤාති.

නාමහි.—149

සබ්බසං තුමනාමහසද්දානං සච්ඡන්තිනං යද, පදසමා
පරෙසං නෙ මෙ ආදෙසා න ගොනති අමති චිත්තන්තිති.
පසෙසයා නං වසසසනං ආරොග්‍යා, සො මං බුද්ධි.

වා තතියෙ ව.—150

සබ්බසං තුමනාමහසද්දානං සච්ඡන්තිනං යද, පදසමා
පරෙසං නෙ මෙ ආදෙසා ගොනති වා යථා සඬ්ඛ්‍යං තති
සෙකච්චනෙ පරෙ.

කතං නෙ පාපං, කතං තයා පාපං, කතං මෙ පාපං,
කතං මයා පාපං.

පදනොති කිමන්ද?—තයා කතං, මයා කතං.

වසද්දානගණං නෙමෙග්ගගණමනුකැස්සිතන්ධං.

බහුවචනෙසු වො නො.—151

සබ්බසං තුමනාමහසද්දානං සච්ඡන්තිනං යද, පදසමා
පරෙසං වො නො ආදෙසා ගොනති යථා සඬ්ඛ්‍යං තතියා
බහුවචනෙ පරෙ.

—00—

කතං වො කමමං, කතං නො කමමං.

පදතොති කිමිදං?—තුමෙහිති කතං, අමෙහිති කතං.
ඛ්‍යව්වනග්ගණෙන යොමති පඨමෙ වො නො ආදෙසා
හොනති.

ගාමං වො ගවෙජ්ජකථ, ගාමං නො ගවෙජ්ජකම.

සුමනනස්සා සිමිති—152

සුමඉච්චවමනනස්ස සවිහතනිස්ස ආ ආදෙසො හොති
සිමිති විහතනිමිති.

සුමා තිට්ඨති.

සිමිතිති කිමිදං?—සුමානො තිට්ඨනති.

අනතග්ගණෙන මසව සුච ඉච්චවමාදිතං ලිඛිතානමනන
ස්ස සවිහතනිස්ස ආ ආදෙසො හොති සිමිති විහතනිමිති.

මසවා, සුචා.

අමාලපනෙකච්චනෙ.—153

සුමඉච්චවමනනස්ස සවිහතනිස්ස අං හොති ආලපනෙක
ච්චනෙ පරෙ.

හෙ සුමං.

ආලපනෙකච්චනෙති කිමිදං?—හෙ සුමානො.

සමාසෙ ච විභාසා.—154

සුමඉච්චව මනනස්ස සමාසෙච අං ආදෙසො හොති විභාසා.
ඉත්ථිව සුමාව නසුංසකංච ඉත්ථිසුංනසුංසකාති—ඉත්ථිසුංන
සුංසකානං සමුහො ඉත්ථිසුනනසුංසකසමුහො.

විභාසාති කිමිදං?—ඉත්ථිසුමනසුංසකාති.
චසද්දග්ගණණමංගහණානුකඛ්ඨනත්ථං.

යොසවානො.—155

සුමඉච්චවමනනස්ස සවිහතනිස්ස ආනො ආදෙසො
හොති යොසු විහතනිසු.
සුමානො, හෙ සුමානො.

යොසුති කිමිදං?—සුමා.

ආනෙ සමිමිති වා.—156

සුමඉච්චව මනනස්ස සවිහතනිස්ස ආනෙ ආදෙසො හො
ති වා සමිමිති විහතනිමිති.

සුමානෙ, සුමෙ වා.

හිච්ඡන්තිමිති ව.—157

සුමද්‍රවෙවමන්තස්ස හිච්ඡන්තිමිති ව ආනෙ ආදෙසො
හොති.

සුමානෙහි, සුමානෙහි.

සුන චිත්තනිග්ගහණං කිමිත්ථං?—සච්ඡන්තිග්ගහණනිවන්ත
නත්ථං.

සුමානෙහි.

වසද්දග්ගහණෙන මඝව සුව ද්‍රවෙවමාදිනමන්තස්ස ආන
ආදෙසො හොති සි යො අං යො ද්‍රවෙවතෙසු චිත්තනිසු-සුම
කමමථාමන්තස්ස මුක්ඛාරො හොති ස සමා චිත්තනිසු.

සුචානො, සුචානා, සුචානා, සුචානෙ, මඝචානො, මඝචානා,
මඝචානං, මඝචානෙ—සුමුනො, සුමුනා, කමුමුනො, කමුමු
නා, ථාමුනො, ථාමුනා.

සුසම්මා වා.—158

සුමද්‍රවෙව මන්තස්ස සු ද්‍රවෙවතස්මි චිත්තනිමිති ආ ආදෙ
සො හොති වා.

සුමාසු, සුමෙසු වා.

උනාමිති ව.—159

සුමද්‍රවෙවමන්තස්ස ආ උ ආදෙසො හොනති වා නාමිති
චිත්තනිමිති.

සුමානා, සුමුනා, සුමෙන වා.

වසද්දග්ගහණං ආග්ගහණානුකඩ්ඪනත්ථං.

අකමමන්තස්ස ව.—160

කමම ද්‍රවෙව මන්තස්ස ව අ උ ආදෙසො හොනති වා
නාමිති චිත්තනිමිති.

කමමනා, කමුමුනා, කමෙමන වා.

වසද්දග්ගහණෙන මඝව සුව ද්‍රවෙවමාදිනමන්තස්ස ආ ආ
දෙසො හොති කිච්චි නාසු ද්‍රවෙවතෙසු.

මඝචානා, මඝචාසු, මඝචෙන වා-සුචානා, සුචාසු, සුමෙන වා.

ඉති නාමකපො පුරිසො කමෙකො.

තුමනාමෙහි නමාකං.—161

තෙහි තුමනාමෙහි නා වචනය ආකං හොති.
 තුමනාකං, අමනාකං.
 නමිති කීමිත්?—තුමෙහි, අමෙහි.

වායව්‍යපඨමො.—162

තෙහි තුමනාමෙහි යො අපඨමො ආකං හොති වා.
 තුමනාකං පසසි, තුමෙන පසසිවා—අමනාකං පසසි,
 අමෙන පසසි වා.

යොති කීමිත්?—තුමෙහි, අමෙහි.
 අපඨමොති කීමිත්?—ගව්ඡ තුමෙන, ගව්ඡාම මයං.
 වාහි විකප්පනිත්—යොනං අං ආනං හොනති.
 තුමනං, තුමනානං, අමනං, අමනානං.

සප්පසං.—163

තෙහි තුමනාමෙහි සසස විභවනියං අං ආදෙසො
 හොති වා.

තුමනං දියතෙ, තුමනා පරිඤ්ඤා, අමනං දියතෙ, අමනං
 පරිඤ්ඤා, මයනං දියතෙ, මයනං පරිඤ්ඤා, මම දිය
 තෙ, මම පරිඤ්ඤා.

සසෙසති කීමිත්?—තුමෙනසු, අමෙනසු.

සබ්බනාමකාරතෙ පඨමො.—164

සබ්බසං සබ්බනාමානං අකාරතො පරෙ යො පඨමො
 ඵනනමාපජ්ජතෙ.

සබ්බ, යෙ, තෙ, කෙ, තුමෙන, අමෙන, ඉමෙ.
 සබ්බනාමානමිති කීමිත්?—දෙවා, අසුරා, නාගා, ගනඛබ්බා.

අකාරතොති කීමිත්?—අඞ්ග සුරිසා.
 යොති කීමිත්?—සබ්බො, යො, සො, කො, අයං.
 පඨමඤ්ඤාණං උත්තරස්සනනිත්.
 කතරො ව කතමොව කතරකතමෙ, කතරකතමා වා.

වඤ්චා වා.—165

නසමා සබ්බනාම අකාරතො වඤ්චා යො පඨමො ඵනන
 මාපජ්ජතෙ වා.

කතර කතමෙ, කතර කතමා.

සබ්බනාමානමිති කීමිත්?—දෙවා, අසුරා, නාගා, ගනඛ
 බ්බා, මහුසා.

වඤ්චාති කීමිත්?—තෙ, සබ්බෙ.

නාසාදාං සබ්බනාමිකං.—166

සබ්බනාමිකවිධානං වඤ්චිතා නාසාදාං කාරිකා හොති.
පුබ්බා ච අපරා ච පුබ්බාපරානං—පුබ්බා ච උත්තරා ච පුබ්බා
ත්තරානං—අධරො ච උත්තරො ච අධරත්තරානං.

බහුබ්බිතිමිති.—167

බහුබ්බිතිමිති ච සමාසෙ සබ්බනාමිකවිධානං නාසාදාං
කාරිකා හොති.

පියො පුබ්බො යස්සා සා පියපුබ්බාය—පියපුබ්බානං, පිය
පුබ්බො, පියපුබ්බාය.

වෙති කිමයි?—සබ්බනාමිකවිධානං ච හොති.

දත්තිජපුබ්බායං දත්තිජපුබ්බායා—උත්තරපුබ්බායං උ
ත්තරපුබ්බායා.

සබ්බතො නං සංසානං.—168

සබ්බතො සබ්බනාමතො නං වචනස්ස සංසානං ඉවෙ
තො ආදෙසා හොනති.

සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං—සබ්බාසං, සබ්බාසානං—යෙසං, යෙ
සානං—යාසං, යාසානං—තෙසං, තෙසානං—නාසං, නාසා
නං—කෙසං, කෙසානං—කාසං, කාසානං—ඉමෙසං, ඉමෙසා
නං—ඉමාසං, ඉමාසානං—අමුසං අමුසානං.

නනති කිමයි?—සබ්බස්ස, යස්ස, කස්ස, තස්ස, එවං සබ්බයි.

රාජස්ස රාජ්‍ය සුනංහිසු ව.—169

සබ්බස්ස රාජසඤ්ඤා රාජ්‍ය ආදෙසො හොති සුනංහි ඉ
වෙවනෙසු.

රාජ්‍ය, රාජ්‍යං, රාජ්‍යා, රාජ්‍යී.

සුනංහිසුති කිමයි?—රාජ.

වසඤ්ඤානන්තරවිධාරණයි?—රාජෙසු, රාජානං, රාජෙහි,
රාජෙහි.

සබ්බස්සිමසෙසවා.—170

සබ්බස්ස ඉමසඤ්ඤා එකාරො හොති වා සුනංහිඉවෙව
නෙසු.

එසු, ඉමෙසු, එසා, ඉමෙසං, එහි, ඉමෙහි.

ඉමසෙසති කිමයි?—එනෙසු, එතෙසං, එතෙහි.

අනිමිනාමිති ව.—171

ඉමසඤ්ඤා සබ්බස්සෙව අනිමිති ආදෙසා හොනති නාමිති.
විභතතිමිති.

—00—

අනෙකු බමමදනෙකු සුඛිතා හොතු සා පජ,
ඉමිතා බුද්ධිසුචේත පටාන අමතා පදං.

නාමිති කිමත්?—ඉමෙසු, ඉමෙසං, ඉමෙති.
වසඤ්ඤානං වාග්ගානං නිවර්තනත්.

අනුසංකප්පායං සිමිති.—172

ඉමසඤ්ඤා සබ්බසෙව අනුසංකප්පා අයං අදෙසො
හොති සිමිති විභතතිමිති.

අයං පුරිසො, අයං ඉත්ථි.

අනුසංකප්පෙති කිමත්?—ඉදං විතතං නිධිති.

සිමිති කිමත්?—ඉමං පුරිසං පස්සාසි තිං.

අමුසස මොසං.—173

අමුසඤ්ඤා අනුසංකප්පා මකාරො සකාරමාපජ්ඣතෙ වා
සිමිති විභතතිමිති.

අසු රජ, අමුකො රජ, අසු ඉත්ථි, අමුකා ඉත්ථි.

අනුසංකප්පෙති කිමත්?—අසුං පුරිසං විරොචති.

අමුසෙති කිමත්?—අයං පුරිසො නිධිති.

සිමිති කිමත්?—අමුං පුරිසං පස්සාසි.

එතතෙසං තො.—174

එතත ඉවෙච්ඡෙසං අනුසංකප්පානං තකාරො සකාරමා
පජ්ඣතෙ සිමිති විභතතිමිති.

එසො පුරිසො, එසා ඉත්ථි—සො පුරිසො, සා ඉත්ථි.

එතතෙසමිති කිමත්?—ඉතරො පුරිසො, ඉතරා ඉත්ථි.

අනුසංකප්පෙති කිමත්?—එතං විතතං, තං විතතං, එතං
රූපං, තං රූපං.

තස්ස වා නතනං සබ්බත්ථි.—175

තස්ස සබ්බතාමස්ස තකාරස්ස නතතා හොති වා සබ්බ
ත්ථි ප්‍රිබ්බෙසු.

තාය, තාය, නා, තා, නෙ, තෙ, නෙසු, තෙසු, නමිති,
තමිති, නාහි, තාහි, නාහි, තාහි.

සසමාසමිං සංසාසට්ඨිතං.—176

තස්ස සබ්බතාමස්ස තකාරස්ස සබ්බසෙව අතතා හො
ති වා ස සමා සමිං සං සා ඉවෙච්ඡෙසු සබ්බත්ථි ප්‍රිබ්බෙසු.

අසු, තසු, අසමා, තසමා, අසමි, තසමි, අසා, තසා,
අසා, තසා

තකාරසෙති කිමත්?—අමුසා, අමුසා,

එතෙසමිති කිමත්?—නෙසු, නෙසු

ඉමසද්දසස පි.—177

ඉමසද්දසස සබ්බසෙසව අනතං ගොති වා ස සමා සමී
සං සා ඉච්චෙනෙසු සබ්බන්ධී ලිඛෙනසු.

අසස, ඉමසස, අසමා, ඉමසමා, අසමී, ඉමසමී, අසසං,
ඉමසසං, අසසා, ඉමසසා.

ඉමසද්දසෙසති කිමන්?—එතිසසං, එතිසසා.

වසද්දගහණං අනතමනුකම්භිනන්.

සබ්බතො කො.—178

සබ්බතො සබ්බනාමතො කකාදතමො ගොති වා සිව්ති
විභතතිවිති.

සබ්බකො, යකො, සකො, අමුකො, අසුකො.

වාති කිමන්?—සබ්බො, යො, සො, කො.

සබ්බනාමතොති කිමන්?—පුරසො.

පුන සබ්බතොගහණෙන අක්කසමාපි කකාදතමො ගො
ති—භීජාකො, පොතකො.

සිසතො සමිංසානං සිංසා.—179

සබ්බතො සබ්බනාමතො සපසක්කුතො සමිංස ඉච්චෙන
සං සංසා ආදෙසො ගොතති වා යථා සසිංසං.

සබ්බසසං, සබ්බසසා, සබ්බායං, සබ්බාය, ඉමිසසං, ඉමාසං,
ඉමිසසා, ඉමාය, අමුසසං, අමුසසා, අමුයං, අමුයා.

සබ්බනාමතොති කිමන්?—ඉථිසං, ඉථිසා.

සමිංසානමිති කිමන්?—අමුයො.

තෙනාහි සමිමායයා.—180

එතාහි, සබ්බනාමාහි සපසක්කුතො සමිං වචනසස නෙව
ආයයා ආදෙසා ගොතති.

එතිසසං, එතායං, ඉමිසසං, ඉමායං, අමුසසං, අමුයං.

සමිමිති කිමන්?—තාය ඉථිසා මුඛං.

එතාහිති කිමන්?—කක්කුය, ගංතාය, විණය, සද්ධාය.

මනොගණාදිතො සමිං නානමිථා.—181

නසමා මනොගණාදිතො සමිං නානං ඉච්චෙනෙසං ඉකාර
ආකාරාදෙසා ගොතති වා යථාසසිංසං.

මනසි, මනසමිං, සිරසි, සිරසමිං, මනසා, මනෙන, වචසා,
වචෙන, සිරසා, සිරෙන, සරසා, සරෙන, තපසා, තපෙන,
වයසා, වයෙන, යසසා, යසෙන, තෙජසා, තෙජෙන, උරසා,
උරෙන, තමසා, තමෙන.

සමිංනානමිති කිමන්?—මනො, සිරො, තපො, තමො, තෙජො.

—00—

ආදිගහණෙන අඤ්ඤාසම්මාපි සමංගානා ඉකාර ආකාරදෙ
සා හොනති—බිලසි, බිලසා, පදසි, පදසා.

සසස වො.—182

නසමා මනොගණ්ණදිතො සසසව ඔකාරො හොති.

මනසො, නපසො, ථාමසො.

වසද්දගහණෙන අබ්‍යග්ගමනසො නරොති ආදිසු මනසද්ද
තො සිසෙසා හොති—මනසා පකතං මනොමයං, සෙසාකාර
දෙසො හොති—එවං යමිති යමිති කතෙ යං යං සිජ්ඣති
තං තං ඉඛ වසදෙදෙන කාතබ්බං—අබ්‍යග්ගමනං යසස සො
අබ්‍යග්ගමනසො, තමසො.

එතෙසමො ලොපෙ.—183

එතෙසා මනොගණ්ණදිනමනො ඔත්තමාපස්සෙ විහතති
ලොපෙ කතෙ.

මනොමයං, අයොමයං, තෙජෝසමෙන, තපොගුණෙන,
සිරෝරුහෙන.

ආදිගහණෙන අඤ්ඤාසමනො ඔත්තමාපස්සෙ.
ආපොසමෙන, වායොසමෙන.

ලොපෙති කිමස්ස?—පදසා, මනසා, නපසා, යසසා, වචසා,
එවමඤ්ඤාපි යොජෙතබ්බා.

සසරෙ වා ගමො.—184

එතෙති මනොගණ්ණදිති විභතතාදෙසෙ සරෙ පරෙ සකා
රගමො හොති වා.

මනසා, මනසි, වචසා, වචසි.

වාති කිමස්ස?—මනො, තෙජෙන, යසෙන.

සරෙති කිමස්ස?—මනො, තෙජෝ, යසො.

පුනාදිගහණෙන අඤ්ඤාසම්මාපි සරෙ පච්චයෙ පරෙ සකා
රගමො හොති.

මනසා පකතං කමමං මානසිකං—වචසා පකතං කමමං
වාචසිකං.

සන්තිසද්දසස යො හෙ

බොච්චතෙති.—185

සබ්බසෙසව සන්තසද්දසස සකාරදෙසො හොති හකාරෙ
පරෙ අනෙතව බකාරගමො හොති.

සබ්බිරොව සමාසෙථ, සබ්බිකුබ්බෙථ සන්ථවං.

සන්තං සද්ධිමමඤ්ඤාය, සෙයෙත හොති න පාපියො.

—00—

ජීරනති වෙ රුජරථා සුචින්නා
අභො සරීරමපි ජරං උපෙනි
සනං ච බමෙමා න ජරං උපෙනි,
සනොනා හවෙ සබ්බිපච්චෙදයනති.

සනං හුනො සබ්බුනො—සනං භාවො සබ්භාවො.

හෙති කීම්‍යං?—සනොනති පුජ්නො හගවා.

වසඤ්ඤානන්තං කිම් සකාරසෙසව පසිද්ධිං—සනං කාරො
සකාරො, සනං කතො සකකතො.

සිම්බි ගවජනාදිනං නතසද්දෙ ආ—186

සිම්බි ගවජනාදිනං නතසද්දෙ ආමාපජ්ජනෙ වා.

ගවජං—ගවජනො, මහං, මහනො—වරං, වරනො,
තිස්සං, තිස්සනො, බාදං, බාදනො.

ගවජනාදිනමිති කීම්‍යං?—අනො, දනො, වනො,
සනො.

සෙසෙසසු නිවුච.—187

ඒනෙසං ගවජනාදිනං නතසද්දෙ නතුපපච්චියොව දුට්ඨ
බොධො සෙසෙසසු විහතතිපපච්චියෙසු.

ගවජනො, මහනො—නවජති, මහති, ගවජනා, මහනා.

සෙසෙසසුති කීම්‍යං?—නවජං, මහං, වරං, බාදං.

බ්‍රහ්මන්තසබ්බරාජාදිනො ආමානං.—188

බ්‍රහ්මන්තසබ්බරාජාදිනො ආ වචනස්ස ආනං ගොති වා.

බ්‍රහ්මානං, බ්‍රහ්මං, අන්තානං, අන්තං, සබ්බානං, සබ්බං, රාජ
නං, රාජං.

අමිති කීම්‍යං—රාජ.

සයා ව.—189

බ්‍රහ්මන්තසබ්බරාජඉච්චමාදිනො සිවචනස්ස ආ ගොති.
බ්‍රහ්මා, අන්තා, සබ්බා, රාජ, ආතුමා.

යොනමානො.—190

බ්‍රහ්මඅන්තසබ්බරාජ ඉච්චමාදිති යොනං ආනො ආදෙසො
ගොති.

බ්‍රහ්මානො, අන්තානො, සබ්බානො, රාජනො, ආතුමානො

සබ්බානො වායො නො.—191

නස්මා සබ්බානො ව යොනං ආයො නො ආදෙසො ගොනති.
සබ්බායො, සබ්බිනො.

යොනමිති කීම්‍යං?—සබ්බා.

වසඳුගහණං යොග්‍යගණමනුකඩ්ඪනන්.

සමි මෙ.—192

තසමා සමානො සමි වචනය ස්කාරො හොති.
සබ්බෙ.

බ්‍රහ්මානො ගස්ස ව.—193

තසමා බ්‍රහ්මානො ගස්ස ව ඒකාරො හොති.
හෙ බ්‍රහ්ම.

වසඳුගහණං එකාරමනුකඩ්ඪනන්.

සමානන්‍යසිනොනානං සෙසු.—194

තස්ස සමානන්‍ය ඉක්කාරදෙසො හොති නොනානං ස
ඉද්ධෙවනෙසු.

සබ්බො, සබ්බා, සබ්බං, සබ්බස්ස.

එතෙසීති කීමන්?—සමාරොති.

ආරො හිමි වා.—195

තස්ස සමානන්‍ය ආරො හොති වා හිමි විග්‍රහනමිති
සමාරොති, සබ්බෙති.

සුනමංසු වා.—196

තස්ස සමානන්‍ය ආරො හොති වා සුනං අං ඉද්ධෙවනෙසු.
සමාරොසු, සබ්බෙසු, සමාරානං, සබ්බං, සමාරං, සබ්බං.

බ්‍රහ්මානො තු සමිනි.—197

තසමා බ්‍රහ්මානො තු සමිවචනය නියාදෙසො හොති.
බ්‍රහ්මි.

තුසඳුගහණෙන අබ්‍රහ්මනොපි සමි වචනය නි හොති.
කමමිති, චමමිති, මුඛාති.

උතං සනාසු.—198

තස්ස බ්‍රහ්මසඳුස්ස අනෙතා උතමාපජ්ජනෙ සනා ඉද්ධෙ
වනෙසු.

බ්‍රහ්මනො, බ්‍රහ්මනා.

සනාසීති කීමන්?—බ්‍රහ්මා.

උතමිති භාවනිදෙසො කස්ථි අභාවං දෙසෙති—බ්‍රහ්මස්ස.

සසුපිනාදිනමා සිසමි.

සිලොපො ව.—199

සසුපිනාදිනමෙතො ආත්මාපජ්ජනෙ සිසමි සිලොපො ව.

සභා, පිතෘ, මාතෘ, භාතෘ, කන්‍යා.

සිසමිතී කිමනි?—සතප්‍රසාද, පිතෘසාද, මාතෘසාද, භාතෘසාද, කන්‍යාසාද.

වසද්දග්ගණයං දුතියස්සමපි ණිනතං.

අභේදසමිති සමාප්තං.—200

සතප්‍රසාදපිතෘපිතෘමතෘතෘ අභේදසමිති වචනෙසු අර්තමාපජ්ජනෙ.

සතප්‍රසාද, පිතෘ, මාතෘ, භාතෘ—සතප්‍රසාදෙහි, පිතෘෙහි, මාතෘෙහි, භාතෘෙහි.

අභේදසමිති කිමනි?—සතප්‍රසාද, පිතෘ, මාතෘ, භාතෘ.

අර්තමාපජ්ජනෙ කතං අනියමං දසෙති—සතප්‍රසාද, පිතෘසාද, මාතෘසාද, භාතෘසාද.

වා නමිති.—201

සතප්‍රසාද පිතෘ අදිතමතෘතෘ අර්තමාපජ්ජනෙ වා නමිති විභතතිමිති.

සතප්‍රසාදනං, පිතෘනං, මාතෘනං, භාතෘනං.

වානිකිමනි?—සතප්‍රසාදනං, පිතෘනං, මාතෘනං, භාතෘනං.

සතප්‍රසාදනං ව.—202

තස්ස සතප්‍රසාද අතො සරෙ අතනා ගොති වා නමිති විභතතිමිති.

සතප්‍රසාදනං, පිතෘනං, මාතෘනං, භාතෘනං, ධිතෘනං, කන්‍යානං,

වානි කිමනි?—සතප්‍රසාදනං, පිතෘනං, මාතෘනං, භාතෘනං, ධිතෘනං.

වසද්දග්ගණයං අභේදසමිති සංගහණනං—සතප්‍රසාදෙහි අභේදසමිතිපිතෘපිතෘපිතෘපිතෘ සංගහණනං වසද්දග්ගණයං කතං.

උසසමිති ස ලොපො ව.—203

සතප්‍රසාද පිතෘ ඉවෙවමාදිනං අතනස්ස උතනං ගොති වා සසමිති ස ලොපොව ගොති.

සතප්‍රසාද, සතප්‍රසාද, සතප්‍රසාද, දියතෙ, පරිභාසො වා.

පිතෘ, පිතෘතො, පිතෘසාද, දියතෙ, පරිභාසො වා.

මාතෘ, මාතෘතො, මාතෘසාද, දියතෙ පරිභාසො වා.

ව සද්දග්ගණයං දුතියස්සමපි ණිනතං.

සකමතධානාදිනං ව.—204

සකමතධානාදිනං ඉවෙවමාදිනමතෘතෘ අර්තමාපජ්ජනෙ

—00—

සසම් සලොපො ව ගොති.

සකමනධාතු ඉව අස්ස රුජ්ඣො විහවො—එවං කතතු, ග
නතු, දුතු, ඉවෙවමාදි.පුනරුත්ථානගණං කිමිදං?—නිව්වදිපනථො—සකමනධාතු.
වසද්දගහණං දුතිසත්ථලොපසංපිණ්ණනථො.**තතො යොනමොතු.—205**තතො ආරදෙසතො සබ්බසං යොනං ඔකාරදෙසො
ගොති.සථාරො, පිතරො, මාතරො, භාතරො, කතතාරො, වත්තාරො.
තුසද්දගහණෙන අක්කස්සමාපි යොනං ඔකාරො ගොති
වතුරො ජනා, උභො පුරිසා, නජේ, ගා වො.**තතො සම්මි.—206**තතො ආරදෙසතො සම්මි වචනස්ස ඉකාරො ගොති.
සථරි, පිතරි, මාතරි, භාතරි, කතතරි, වත්තරි, ගතතරි.
පුන තතොගහණෙන අක්කස්සමාපි සම්මි වචනස්ස ඉකාර
දෙසො ගොති—නුචි.**නා ආ.—207**තතො ආරදෙසතො නාවචනස්ස ආආදෙසො ගොති.
සථාර, පිතර, මාතර, භාතර, කතතාර, වත්තාර.**ආරො රස්සමිකාරො.—208**ආරදෙසො රස්සමාපස්සෙන ඉකාරො පරො.
සථරි, පිතරි, මාතරි, භාතරි, කතතරි, වත්තරි, කතතරි.**පිතාදිනමසිමහි.—209**පිතාදිනමාරදෙසො රස්සමාපස්සෙන අසිමති විහතතමති.
පිතර, මාතර, භාතර, කතතර—පිතරො, මාතරො, භාතරො,
කතතරො.අසිමතිගහණං තොමති ඉකාරදෙසස්ස ඤපනථො.
මාතීතො, පිතීතො, භාතීතො, දුතීතීතො.**තයා නයිනං තකාරො නිත්තං වා—210**තයා නයි ඉවෙවනෙසා තකාරො නිත්තමාපස්සෙන වා,
නියා, තයා, නයි, තයි.
එතෙසවිති කිමිදං?—නුවං, තවං.

ඉති නාමකලස නවයෝ කලියෝ.

අනනානො හිසමිමනනං.—211

තස්ස අනනනො අනෙනා අනනමාපස්සනෙ හිමිති
විහනතිහි.

අනනනෙහි, අනනනෙහි.

අනනානෙනාති කිමයං?—රුපෙහි, රුපෙහි.

හිසමිනති කිමයං?—අනනනා.

අනනමිතිනාචතිදෙදසෙන අනනසද්දස්ස සකාශ්ඨෙදසො
හොති සබ්බාසු විහනතිසු

සකො, සකා, සකං, සකෙ.

තතොසමිනති.—212

තතො අනනනො සමිං වචනස්ස ති හොති.
අනනති.

තතොගහණමවධාරනත්තං—සකෙ පෙනතිවිසයෙ.

සසස්ස තො.—213

තතො අනනනො සස්ස විහනතිස්ස තො හොති.
අනනනො.

සමා නා.—214

තතො අනනනො සමාවචනස්ස නා හොති.
අනනනා.

පුන තතොගහණමනන තස්ස අනනනො තකාරස්ස රකාරො
හොති සබ්බෙසු වචනෙසු.

අනනති ජාතො පුනෙතා අතුපේ, අතුපං.

කුලලතො ව.—215

කුලලවෙතෙහි සමාවචනස්ස නා හොති.

අග්ගිනා, පාණිනා, දණ්ඨිනා, හික්ඛුනා, සයමිභුනා.

සමාති කිමයං?—අග්ගයො, මුනියො, ඉසයො.

වසද්දගහණං නාගහණංනුකම්බනත්තං.

භිපතො සමිං යං වා.—216

තසමා භපතො සමිං වචනස්ස යං හොති වා.

කඤ්ඤයං, කඤ්ඤයං—ගංගායං, ගංගායං—රතනියං, රතනි
යා—ඉත්ථියා, ඉත්ථියා—වඩ්ඪයං, වඩ්ඪයා—යාගුයං, යාගුයා.

යොනනති නපුංසකෙහි.—217

සබ්බෙසං යොනං ති හොති වා නපුංසකෙහි ලිඛෙති.
අට්ඨිති, අට්ඨි—අසුති, අසු—ඵචං දුරියායං.

නපුංසකෙහිති නිමයෝ?—ඉත්ථො.

අතො නිවං.—218

අකාරතොති නපුංසකලිඛෙහි යොනා නිවං නි ගොති. සබ්බාති, යාති, තාති, කාති, භයාති, රූපාති.

සිං.—219

අකාරතොති නපුංසකලිඛෙහි සිව්වනයස් අං ගොති, නිවං.

සබ්බං, යං, තා, කා, රූපං.

සෙසතො ලොපං ගයිපි.—220

තතො නිද්දිට්ඨෙහි ලිඛෙහි සෙසතො ගයි ඉච්චෙතෙ ලොපමාපස්සතො.

ගොති ඉත්ථ, සා ඉත්ථ, හො දණ්ඩ, සො දණ්ඩ, හො සත්ථ, සො සත්ථ, හො රජ්ඣ, සො රජ්ඣ.

සෙසතොති නිමයෝ?—පුරිසො ගවජ්ඣති.

ගයිති නිමයෝ?—ඉත්ථො, සතප්පස්ස.

සබ්බාසමාද්ධසොපසග්ග නිපාතාදිහි ව.—221

සබ්බාසං විහතතිනං එකච්චනබ්බවචනානං පඨමා දු තියා තතියා චතුත්ථි පඤ්චමි ඡට්ඨි සත්තමිනං ලොපො ගොති ආද්ධසොපසග්ගනිපාතඉච්චවමාදිත්ථි.

ත්ථං පනාද්ධසො, තුමෙහ පනාද්ධසො පදසො බමමං වාචෙ යා—විහාරං සෙව්ව උපගවජ්ඣසාති.

වසඤ්ඤාගණ්ණමවධාරණ්ණං.

ප, පර, නි, නි, උ, දු, සං, වි, අව, අනු, පරි, අඛි, අහි, පති, සු, ආ, අති, අපි, අප, උප, ඉති, විසති උපසග්ගා.

පනාගෙ, පරහවො, නිහාගෙ, නිහාගෙ, උහාගෙ, දුහාගෙ, සාහාගෙ, විහාගෙ, අවහාගෙ, අනුහාගෙ, පරිහාගෙ. අඛිහාගෙ, අහිහාගෙ, පතිහාගෙ, සුහාගෙ, ආහාගෙ, අතිහාගෙ, අපිහාගෙ, අපහාගෙ, උපහාගෙ, එවං විසති උපසග්ගෙහි ව—

යථා, තථා, එවං, බ්බු, බො, යත්ත, තත්ත, අථො, අථ, හි, තු, ම, වා, වො, හං, අහං, අලං, එව, හො, අහො, ගෙ, රෙ, අරෙ, හරෙ, ඉච්චවමාදිහි නිපාතෙහි ව යොජෙතබ්බා.

පුමසසලිඛිගාදිසු සමාසෙසසු.—222

පුමඉච්චෙනස්ස අතොනා ලොපමාපස්සතෙ ලිඛිගාදිසු පර පදෙසු පි සමාසෙසසු.

සුලලිඛිතං, සුචිතාවො, සුංකොතිලො.
 සුමයෙහි නිමයෝ?—ඉත්තිලිඛිතා, නසුංසකලිඛිතං.
 ලිඛිතාදිසු නිමයෝ?—සුමිත්.
 සමාසෙසු නිමයෝ?—සුමයෙ ලිඛිතං.

ඒං යමිතො පසංකූතො.—223

අංචවනස්ස යං හොති වා ඊතො පසංකූතො.
 ඉත්තිං, ඉත්තිං.
 පසංකූතො නිමයෝ?—දණ්ඩිනං, හොතිනං.
 අමිති නිමයෝ?—ඉත්ති.

නං කූතො කතරස්සා.—224

නස්මා කූතො කතරස්සා අංචවනස්ස නං හොති.
 දණ්ඩිනං, හොතිනං.
 කූතො නිමයෝ?—වෙසසභං.
 කතරස්සා නිමයෝ?—කුච්ඡිං.

යොනනනො.—225

සබ්බසං යොනං කූතො කතරස්සා නො හොති.
 දණ්ඩිනො, හොතිනො—හෙ දණ්ඩිනො, හෙ හොතිනො
 කතරස්සා නිමයෝ?—අනුයො, මුනිකො, ඉසකො.
 කූතො නිමයෝ?—සයනිකො.
 යොනනනි නිමයෝ?—දණ්ඩිනං, හොතිනං

සමිනි.—226

නස්මා කූතො කතරස්සා සමිච්චනස්ස නි හොති.
 දණ්ඩිනි, හොතිනි.
 කතරස්සා නිමයෝ?—ව්‍යසමිති.

කිස්ස ක වෙ ච.—227

කිමිච්චෙනස්ස කො හොති චප්පච්චයෙ පරෙ.
 කච ගතොසි යං දෙව්‍යං පිගතිස්ස
 වසද්දගහණෙන අචප්පච්චයෙ පරෙපි කො හොති.
 කො නං නිඤ්ඤමරහති—කථං බොධෙසි යං ධම්මං.
 වෙති නිමයෝ?—කුතො අගතොසි යං.

කු හිංහංසු ච.—228

කිමිච්චෙනස්ස කු හොති හිං හං ඉච්චෙනස්ස පරෙසු.
 කුහිං හව්ඤ්ඤි, කුහං හව්ඤ්ඤි.
 වසද්දගහණෙන හිංචනං දුචනං පච්චයෙසු පරෙසු අඤ්ඤ
 ඤාපි කු හොති කුහිංචනං කුදුචනං.

සෙසෙසු ව. —229

කිම්බෙතස්ස කො හොති සෙසෙසු චිත්තනිසාවයෙසු පරෙසු.

කො පකාරො කථං—කා පකාරං කථං.

වසද්දානගණං කකාරානුකම්භිනත්තං.

ත්රුතොපේසු ව. —230

කිම්බෙතස්ස කු හොති තු තො ථ ඉවෙවනෙසු.

කුතු, කුතො, කුත්

වසද්දානගණං කිං සද්දමනුකම්භිනත්තං.

සබ්බසෙත්තසාකාරො වා. —231

සබ්බස්ස එතසද්දස්ස අකාරො හොති වා තො ථ ඉවෙවනෙසු.

අතො, අත්, එතො, එත්.

ත්රෙ නිව්වං. —232

සබ්බස්ස එතසද්දස්ස අකාරො හොති නිව්වං ත්‍රෙ පච්චයෙ පරෙ.

අතු.

එ තොපේසු වා. —233

සබ්බසෙව එතසද්දස්ස එකාරො හොති වා තො ථ ඉවෙවනෙසු පරෙසු.

එතො, අතො, එත්, අත්.

ඉමසස්සිත්තදුති හතොධෙසු ව. —234

සබ්බසෙව ඉමසද්දස්ස ඉකාරො හොති එං දුති හ තො ඛ ඉවෙවනෙසු.

ඉත්තං, ඉදුති, ඉහ, ඉතො, ඉබ.

වසද්දානගණමවධාරණත්තං.

අ ධුනාමිති ව. —235

සබ්බසෙව ඉමසද්දස්ස අකාරො හොති ධුනාමිති පච්චයෙ පරෙ.

අඬුනා,

වසද්දානගණමවධාරණත්තං.

එත රහිමිති. —236

සබ්බසෙව ඉමසද්දස්ස එතාදෙසො හොති රහිමිති පච්චයෙ පරෙ.

එතරහි.

ඉත්ථියමනො ආප්පව්වයො.—237

ඉත්ථියං වත්තමානා අකාරන්තනො ආප්පව්වයො හොති.
සබ්බා, යා, තා, සා, කා, කඤ්ඤ.

නදදිනො වා ඊ.—238

නදදිනො වා අනදදිනො වා ඉත්ථියං වත්තමානා අකාර
න්තනො ඊප්පව්වයො හොති.

නදි, මහි, කුමාරි, තරුණී, වාරුණී, සබ්, හත්ථි, ඉත්ථි.

භවණිකණ්ණයා නනතු හි.—239

භවණිකණ්ණයානනතු ඉවෙවතෙති ඉත්ථියං වත්තමා
නෙති ඊප්පව්වයො හොති.

මාණවි, පණ්ඩවි, නාචිකි, චෙණ්ණෙය්ඨි, කුණ්ණෙය්ඨි, ගො
තවි, ගුණ්ණවි, සොමවි.

පතිහික්ඛුරාජිකාරනෙතහි ඉති.—240

පතිහික්ඛුරාජිකාරනෙතහි ඉත්ථියං වත්තමානෙති ලිඛෙත
හි ඉතිප්පව්වයො හොති.

ගහපතාති, හික්ඛුති, රාජිති, හත්ථිති දණ්ඩිති, මෙඛාචිති,
තපස්සිති

නතුස්ස තමිකාරො.—241

සබ්බස්සෙව නතුප්පව්වස්ස තකාරො හොති වා ඊකා
රො පරො.

ගුණ්ණවති, ගුණ්ණවතී—කුලවති, කුලවතී—සතිමති, සතිම
තී—මහති, මහතී—ගොතනමති, ගොතනමතී.

භවතො හොතො.—242

සබ්බස්සෙව භවත්තසද්දස්ස හොතාදෙසො හොති ඊකා
රො ඉත්ථියං කතො පරො.

හොති අයො—හොති කඤ්ඤ—හොති සර්දදිගො.

හො ගෙ භු.—243

සබ්බස්සෙව භවත්තසද්දස්ස හො හොති ගෙ පරො.

හො පුරිස, හො අග්ගි, හො රාජු, හො සඨා, හො දණ්ඩි,
හො සයමභු.

ගෙති කිමත්ථි?—භවතො, භවිං.

තුසද්දන්තණ්ණො අඤ්ඤසම්මපි වචනො සබ්බස්සෙව භවත්ත
සද්දස්ස හොත්තා හනෙත්ථි හොත්තා හදෙද්ද හොතා හො
තො ඉවෙවආතො දෙසා හොත්තා.

හොට්ත, හතෙත, හොතොත, හදෙද, හොතා, හොතො
හොතමස.

මහාලො කවි යොසු වකාරසස.—244

හවතනලුවෙනස වකාරසස මහාලො හොති කවි යො
ලුවෙනස.

ලමං හොතො නිසාමෙථ—හවතො වා.

හදන්තසස හදන්ත හතො.—245

සබ්බසෙව හදන්තසසස හදන්ත හතො ලුවෙන
ආදෙසා හොති කවි ගෙ පරෙ යොසු වා.

හෙ හදන්ත, හතො, හදන්තා වා

අකාරපිතාද්‍යන්තානමා.—246

අකාරොව පිතාදිනමතොව. අකාරන්තමාපඡ්ඡතෙ ගෙ
පරෙ.

හො පුරිසා—හො පිතා—හො මාතා—හො සන්තා.

කිලපා රසසං.—247

කිලපලුවෙන රසමාපඡ්ඡතෙ ගෙ පරෙ.

හො දණ්ඩ—හො සයමිහ—හොති ලුඤ්ඤ—හොති වඩු.

ආකාරො වා.—248

ආකාරො රසමාපඡ්ඡතෙ වා ගෙ පරෙ.

හො රජ, හො රජු—හො අත්තා, හො අත්තා—හො සබ්බ
හො සබ්බා—හො සන්ත, හො සන්තා.

ලුති නාමකපො වතුයො කණ්ණා.

නිදායො විහන්ති සඤ්ඤායො.—249

තොආදි යෙසං පච්චයානා තෙ හොති නිදායො—තෙ
පච්චයා නිදායො විහන්ති සඤ්ඤාව දුට්ඨබ්බා.

සබ්බතො, යතො, නතො, කුතො, අතො, ලුතො, සබ්බදා,
යදා, තදා, කදා, ලුධ, ලුදුති.

කවි තො පඤ්චම්‍යතේ.—250

කවි තොපච්චයො හොති පඤ්චම්‍යතේ.

සබ්බතො, යතො, නතො, කුතො, අතො, ලුතො.

කවිති කිමන්?—ලුමස්මා, සබ්බස්මා.

ත්‍රථ සත්තමියා සබ්බතාමෙහි.—251

ත්‍රථ ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති සත්තමියෙහි සබ්බතාමෙහි.

සබ්බත්‍ර, සබ්බත්, යත්‍ර, යත්, තත්‍ර, තත්.

සබ්බතො ධි.—252

සබ්බඉවෙවනස්මා ධිප්පච්චයො හොති ඤචි සත්තමියෙහි.
සබ්බධි—සබ්බස්මි.

ධිස්මා චො ච.—253

ධිමිවෙවනස්මා චප්පච්චයො හොති සත්තමියෙහි ඤචි.
ඤ ගතොසි තං දෙව්‍යානං පියතිස්ස.
ඤචිති කිමත්ථ?—කස්මිං ගතොසි.

හිං හං හිංචනං.—254

ධිමිවෙවනස්මා හිං හං හිංචනං ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති සත්තමියෙහි.
ඤ්චිං, ඤ්චං, ඤ්චිංචනං.

තමහා ච.—255

තමහාච හිං හං ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති සත්තමියෙහි.
තහිං, තහං.
චසද්දග්ගහණං හිංචනග්ගහණනිවත්තනත්ථං.

ඉමස්මා හධා ච.—256

ඉමස්මා හධ ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති සත්තමියෙහි.
ඉහ, ඉධ.
චසද්දග්ගහණමච්චාරණත්ථං.

යතො හිං.—257

තස්මා යතො හිංපච්චයො හොති සත්තමියෙහි.
යහිං.

කාලෙ—258

කාලෙ ඉවෙවනමධිකාරත්ථං වෙදිතබ්බං.

කිං සබ්බඤ්ඤාකයකුචි ද ද්‍රවනං.—259

කිං සබ්බ අඤ්ඤ ඵක ය ඤ ඉවෙවනෙහි ද ද්‍රවනං ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති කාලෙ සත්තමියෙහි.
කද, සබ්බද, අඤ්ඤද, ඵකද, යද, ඤද්‍රවනං.

තමහා ද්‍රවිද්‍ර ච.—260

ත ඉවෙවනස්මා ද්‍රවිද්‍ර ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති කාලෙ සත්තමියෙහි.

නදානි, නදා.

වසඤ්ඤානන්තරං දාසව්‍යවහාරකසිත්තං.

ඉමස්මා රහි ධුතා දානි ව.—261

ඉමස්මා රහි ධුතා දානි ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනති කාලෙ සත්තමසෙ.

එතරහි, අධුතා, ඉදානි.

වසඤ්ඤානන්තරං රහි ධුතා දානි පච්චයමනුකසිත්තං.

සබ්බස්ස සො දාමනි වා.—262

සබ්බඉවෙනස්ස සකාරදෙසො හොනි වා දාමනි පච්චයෙ පරෙ.

සදා, සබ්බදා.

අවිඤ්ඤා යෙ ලොපන්ති.—263

අවිඤ්ඤා යෙසාව්‍යයෙ පරෙ ලොපමාපස්සතෙ.

බාහුසව්‍යං, පණ්ඩිතං, චේත්සලං—කාරුඤ්ඤං, නෙත්තඤ්ඤං කොසලං, සාමාන්‍යං, සොහස්.

වසඤ්ඤානන්තරං වාග්‍යනන්තරං වත්තනං.

වුද්ධස්ස ජො ඉධිට්ඨි.—264

සබ්බස්සො වුද්ධසඤ්ඤා ජො අදෙසො හොනි ඉය ඉධි ඉවෙනෙසු පච්චයෙසු පරෙසු.

සබ්බ ඉමෙ වුද්ධා අයමෙනෙසං විසෙසෙන වුද්ධානි ජෙ යො—සබ්බ ඉමෙ වුද්ධා අයමෙනෙසං විසෙසෙන වුද්ධානි ජෙට්ඨා.

පසත්ථස්ස සො ව.—265

සබ්බස්ස පසත්ථසඤ්ඤා සො අදෙසො ව හොනි ජො අදෙ සො ව ඉය ඉධි ඉවෙනෙසු පච්චයෙසු පරෙසු.

සබ්බ ඉමෙ පසත්ථා අයමෙනෙසං විසෙසෙන පසත්ථානි සෙයො—සබ්බ ඉමෙ පසත්ථා අයමෙනෙසං විසෙසෙන පසත්ථානි සෙට්ඨා—ජෙයො, ජෙට්ඨා.

වසඤ්ඤානන්තරං දුතියආදෙසසම්ප්පන්නං.

අනතිකස්ස නෙදෙ.—266

සබ්බස්ස අනතිකසඤ්ඤා නෙදෙසො හොනි ඉය ඉධි ඉවෙනෙසු පරෙසු.

නෙදියො, නෙදිට්ඨා.

බාලහස්ස සාදෙ.—267

සබ්බස්ස බාලහසඤ්ඤා සාදෙසො හොනි ඉය ඉධිඉවෙනෙ

නෙසු පව්වයෙසු පරෙසු.

සාදියො, සාදියෙයා.

ඒප්පසස කණි.—268

සබ්බස්ස අප්පසද්දස්ස කණි අදෙසො හොති ඉය ඉට්ඨි
ඉවෙනෙසු පව්වයෙසු පරෙසු.

කණියො, කණියෙයා.

සුචානකුච.—269

සබ්බස්ස සුචසද්දස්ස කණිදෙසො හොති ඉය ඉට්ඨිඉවෙනෙසු
පව්වයෙසු පරෙසු.

කණියො, කණියෙයා.

වසද්දග්ගහණං කණිග්ගහණමනුකම්බනත්ථං.

වනතුමනතුචිනකුච ලොපො.—270

වනතු මනතු චි ඉවෙනෙසං පව්වයානං ලොපො හො
ති ඉය ඉට්ඨි ඉවෙනෙසු පව්වයෙසු පරෙසු.

ගුණියො, ගුණියෙයා, ගණියො, ගණියෙයා, සතියො, ස
තියෙයා, මෙධියො, මෙධියෙයා.

වසද්දග්ගහණං මනුකම්බනත්ථං.

යවතං තලනදකාරානං බ්‍යඤ්ජනානි

චලඤ්ජකාරතං.—271

යවතං තලනදකාරානං බ්‍යඤ්ජනානි චලඤ්ජ ජකාරතන
මාපජ්ජතෙත යථා සම්බ්‍යං.

බ්‍යඤ්ජවං, පඤ්ඤවං, වෙසුලලං, නෙසුඤ්ඤං, කාරුඤ්ඤං,
සාමඤ්ඤං, සොහජ්ජං.

යවතමිති කිමත්ථං?—තිණ්දලං.

තලනදකාරානමිති කිමත්ථං?—අලසාං, අරෙග්ගාං.

බ්‍යඤ්ජනානමිති කිමත්ථං?—මච්චුතා.

කාරතහහණං කිමත්ථං?—යකාරස්ස සකාරහකාරමකාරදෙස
සඤ්ඤපනත්ථං—පුරිසස්ස භාවො පොරිස්සං—උසහස්ස භා
වො ඔසහං, උපමාස භාවො ඔපමං.

අමහතුමහනතුරාජබ්‍රහමනසබ්බ

සත්ථු පිතාදිහි සමා නාව.—272

අමහතුමහනතුරාජබ්‍රහමනසබ්බසත්ථුපිතඉවෙවමාදිහි
සමා නාව දට්ඨබ්බා.

—00—

මයා, තයා, ගුණවතා, රක්ෂක, බ්‍රහ්මකා, අත්තනා, සවිතා,
සජාත, පිතරු, මාතරු, භාතරු, ඩිතරු.
එවමාදිහිති කීමහිං?—පුරිසා.

ඉති නාමකළො පඤ්චමො කණ්ණො.

යසමාදපෙති සයමාදතෙන වා තිදපාදිනං.—273

යසමා වා අපෙති යසමා වා භයං ජයතෙ යසමා වා අද
තෙන නං කාරකං අපාද්‍යනසංකූඤ්ඤං ගොති.

නං යථා—නාමා අපෙති මුනියො—නගර නිගතතො රාජ,
පාපා විතතං නිවාරයො—වොරු භයං ජයතෙ—අවිරිද්ධපරිකා
යෙහි සිංහං ගණ්ණාති සියෙසා.

අපාද්‍යනමිවෙතෙන කීමහිං?—“අපාද්‍යනෙ පඤ්චමී”.

ධාතුනාමානමුපසගගයොගා දිසවපි ව.—274

ධාතුනාමානං පයොගෙ ව උපසගගයොගාදිසවපි ව නං
කාරකං අපාද්‍යනසංකූඤ්ඤං ගොති.

ධාතුනං පයොගෙ නාව—ඒ ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස පරපුබ්බි
ස්ස පයොගෙ යො අසගො සො අපාද්‍යනසංකූඤ්ඤං ගොති.

නං යථා—බුද්ධස්මා පරපෙති අකුඤ්ඤාතිස්සා.

භූ ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස පපුබ්බස්ස පයොගෙ—යතො
අවර්තනාපහවො සො අපාද්‍යනසංකූඤ්ඤං ගොති.

නං යථා—හිමවතා පහවති පඤ්චමහානදියො—අනවත
තනමහා පහවති මහාසරු—අවිරවති යා පහවති කුන්ත
දියො.

නාමපයොගෙපි නං කාරකං අපාද්‍යනසංකූඤ්ඤං ගොති.

නං යථා—උරස්මා ජතො පුතො—භූමිතො නිගතතො
රසො—උභතො සුජතො පුතො.

උපසගගයොගාදිසවපි නං කාරකං අපාද්‍යනසංකූඤ්ඤං ගොති.

නං යථා—අපයාලාය අයනි වානිජ—අබ්‍රහ්මලොකා ස
දෙසු අබ්‍රහ්මචරිති-උපරි පබ්බතා දෙවො වස්සති-බුද්ධස්මා
පති සාරපුතො බම්බිදෙසනාය අලපති තෙමාසං—සතම
ස්ස තෙලස්මා පති දදති-උපාලමස්ස පදුමස්මා පති දදති-
කනකමස්ස ගිරිකුඤ්ඤස්මා පති දදති.

අදියනගණන කාරකමඤ්ඤපි පඤ්චමිච්ඡනති හොති.
තං යථා—පක්ඛසමා විජ්ඣති මිහං ලුද්දකො—කොසා විජ්ඣ
ති කුඤ්ඤරං—මාසසමා භුඤ්ඤති හොජනං.

අදියනගණන නිපාතපඨයාගෙ පි පඤ්චමි චිතනති හො
ති දුතියා ච තතියා ච.

රහිතා මාතුජ පුඤ්ඤං කතා දෙති, රහිතා මාතුජං, රහි
තා මාතුජෙන වා—රිතෙ සඤ්ඤමා කුතො සුඛං භවති, රිතෙ
සඤ්ඤමං, රිතෙ සඤ්ඤමෙන වා—තෙ භික්ඛු නානා කුලා
පබ්බජිතා—විනා සඤ්ඤමා නත්තේඤ්ඤ කොචි නාථො ලො
කෙ විජ්ජති, විනා සඤ්ඤමං, විනා සඤ්ඤමෙන වා, විනා බුද්ධ
සමා, විනා බුද්ධං, විනා බුද්ධෙන වා.

වසද්දනගණන අඤ්ඤත්ථාපි පඤ්චමිච්ඡනති හොති.

යතොහං භගිනි අරියාය ජනියා ජනො, යතොහං සරම්
අනනානං, යතො පනෙනාසම් විඤ්ඤනං—යථාසිකරණමෙ
තං අභිජ්ඣාදයො පාපකා අකුසලාධිමා අභාසස වේශ්‍යං.

රක්ඛණත්ථානමිවජිතං.—275

රක්ඛණත්ථානං ධාතුනං පඨයාගෙ යං ඉවජිතං තං කාරකං
අපාද්‍යනසඤ්ඤං හොති.

කාකෙ රක්ඛනති නණ්ඩුලා, යවා පටිසෙධෙනති ගාවො.

යෙන වාදස්සනං.—276

යෙනවා අදස්සනමිවජිතං තං කාරකං අපාද්‍යනසඤ්ඤං
හොති.

උපජ්ඣායා අනතරධායති සිසෙසා, මාතර ව පිතර ව
අනතරධායති පුතෙතා.

වාගි කිමත්ථ?—සත්තමිච්ඡතස්සත්ථ—ජෙනවනෙ අනතරගි
තො, වෙලුවනෙ අනතරගිතො භගවා.

දුරන්ති කඤ්ඤාලණිමමාණ ඤාලො
පදිසායොග විභතතාර පපයොග සු
ඤ්ඤපමොචන හෙතු විචිතනපමාණ
සුඛබයොග ඛනධනගුණවචන පඤ්ඤ
කථනථොකාකතතුසු ව.—277

දුරස්ථ අනතිකස්ථ අඤ්ඤිමමානෙ කාලණිමමානෙ නා
ලොපෙ දිසායොගෙ විභතතෙ අරපපයොගෙ සුඤ්ඤ

පමොචනඤ්ඤා හෙතෙසේ විවිත්තඤ්ඤා පමාණේ පුබ්බසො ගෙ බ්බතො ගුණවචනෙ පඤ්ඤා කප්පනෙ ථොකො අක තතර් ඉවෙවනෙසිතේසු පයොගෙසු නා කාරකං අපාද්‍යන සඤ්ඤා ගොති.

දුරුඤ්ඤා නාච-කීච දුරු ඉතො නලකාරගාමො—දුරුතො වාගමම, ආරකා නෙ මොසපුරිසා ඉමසමා ඛමමචිතයා.

දුරිතාච නතිතාච—දුරං ගාමං ආගතො, දුරොන ගාමෙන වා ආගතො—ආරකා ඉමං ඛමමචිතයං, අනෙත ඛමමචිත යෙන වා, ඉවෙවමාදි.

අනතිකඤ්ඤා-අනතිකං ගාමා, ආසන්නං ගාමා, සමීපං ගාමා, සමීපං සඤ්ඤා.

දුරිතා නතිතාච-අනතිකං ගාමා, අනතිකං ගාමෙනවා, ආ සන්නං ගාමං, ආසන්නං ගාමෙනවා—සමීපං ගාමං, සමීපං ගා මෙනවා—සමීපං සඤ්ඤාමං, සමීපං සඤ්ඤාමෙනවා, ඉවෙවමාදි.

අඤ්ඤාමානෙ—ඉතො මධුරය වතුසු යොජනෙසු සංක සං නාම නගරං අත්තී තත්ත බහුජනා වසනති-ඉවෙවමාදි.

කාලඤ්ඤාමානෙ—ඉතො බො භික්ඛවෙ ඵකනවුතිකපො විපස්සිනාම භතවා ලොකෙ උදපාදි—ඉතො තිණ්ණං මා සානං අවමයෙන පරිනිබ්බාසිසාමි, ඉවෙවමාදි.

ත්වාලොපෙ කමොඤ්ඤාමා—පාසාද සංකමෙය්‍ය, පාසා දමතිරුහිත්වා වා—පබ්බතා සංකමෙය්‍ය, පබ්බතමතිරුහිත්වා වා—හත්තීතතා සංකමෙය්‍ය, හත්තීතතමතිරුහිත්වා වා, ආසනා වුඤ්ඤාමා, ආසනෙ නිසිදිත්වා වා, ඉවෙවමාදි.

දිසායොගෙ—අවිචිතො යාච උපර් භවගමනතරෙ බහු සත්තනිකායා වසනති—යතො බෙමං, නතො හයං—පුරත්තී මතො දකඤ්ඤාමා පච්ඡිමතො උත්තරතො අග්ගි පඤ්ඤා ති—යතො අයෙසාසුං භගවතං—උඤ්ඤා පාදනලා අබො කෙසමත්තා, ඉවෙවමාදි.

විභගතං—යතො පඤ්ඤාතරො වා, විසිට්ඨතරො වා නත්තී.

ජලසිච්ච—ජනාච්චිතං පාසණ්ඩානං ඛමමානං පවරං යදිදං සුගතචිතයං, ඉවෙවමාදි.

ආරුපයොගෙ—නාමඛමමා වසලඛමමා අසඤ්ඤා ආරති විරති පටිවිරති, පාණතිපාතා චෙරමණී, ඉවෙවමාදි.

සුඤ්ඤාමා—ලොභනිසෙති ඛමමති සුඤ්ඤා අසංසලේඛා, මානිතොච පිනිතොච සුඤ්ඤා අසංසලේඛා අනුපකුලේඛා අගරුහිතො, ඉවෙවමාදි.

පමොචනඤ්ඤා—පරිවුත්තො දුක්ඛසමානි වදාමි, වුත්තො සමි මාරබ්බතො, න තෙ වුච්චනති මච්චනා, ඉවෙවමාදි.

හෙතෙතෙ—කසමා හෙතුනා, කෙන හෙතුනා, කිසස හෙතු, කසමා නු තුමෙහ දහර නමියරෙ, කසමා ඉබෙව මරණං හවිසුති, ඉබෙවමාදි.

විවිතතෙ—විවිතො පාපකා බමමා, විවිබෙව කාමෙහි විවිවාතුසලෙහි බමෙමහි, ඉබෙවමාදි.

පමාණතෙ—දිසසො නවවිදත්තො සුගතවිදත්තා පමාණිකා කාරෙතබ්බා මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස අභිඤ්ඤාසහන්තා, ඉබෙවමාදි.

පුබ්බසොගෙ—පුබ්බෙව මෙ හික්ඛවෙ සමෙබ්බා, ඉබෙවමාදි.

බන්ධනතෙ—සත්තමා බඳො නරෙ රක්ඛු ඉණතෙත. නතියාව—සතෙන වා බඳො නරෙ රක්ඛු, ඉබෙවමාදි.

ගුණවවනෙ—පුඤ්ඤය සුගතං යනති, වාගාය විපුලං බනං, පඤ්ඤය මුත්තො මනො, ඉස්සරියා ජනං රක්ඛති රුජ, ඉබෙවමාදි.

පඤ්ඤ නාලොපෙ කම්මාධිකරණෙසු—අභිධම්මා පුච්ඡනති, අභිධම්මං සුඤ්ඤා වා, අභිධම්මෙ ධම්මා වා—විනයා පුච්ඡනති, විනයං සුඤ්ඤා විනයෙ ධම්මා වා.

දුතියාව නතියාව—අභිධම්මං, අභිධම්මෙන වා—විනයං විනයෙත වා—එවං සුත්තා, ගෙයක, ගාරාය, වෙයක කරණං, උද්දානා, ඉතිවුත්තකා, ජාතකා, අබ්බුතධම්මා, වෙදලලා, ඉබෙවමාදි.

කථනෙ නාලොපෙ කම්මාධිකරණෙසු—අභිධම්මා කථයනති, අභිධම්මං, අභිධම්මෙන වා—විනයං අකථිතො විනයා කථයනති, විනයං, විනයෙත වා—එවං සුත්තා, ගෙයක, ගාරා, වෙයක කරණං, උද්දානා, ඉතිවුත්තකා, ජාතකා, අබ්බුතධම්මා, වෙදලලා, ඉබෙවමාදි.

ථොකතෙ—ථොකා මුච්චති, අප්පමත්තකා මුච්චති, කිව්චා මුච්චති.

නතියාව—ථොකෙන, අප්පමත්තකෙන, කිවෙජන වා, ඉබෙවමාදි.

අකතනර්-කම්මස්ස කතතතා, උපචිතතතා, උස්සනනතතා, විපුලතතා, උප්පනං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, ඉබෙවමාදි.

වසඤ්ඤානණෙන සෙසෙසථිපි සෙ මයා නොපදිධ්වා අපාද්නප්පයොගිකා තෙ පයොගවිවක්ඛණෙහි යොපෙතබ්බා.

යස්ස ද්වතුකාමො රොචනෙ ධාරස්ස තෙ වා තං සම්පද්දනං.—278

—00—

සසඳවා දැනුනාමො සසඳවා බේරුවන සසඳවා බාර්ගන
නං කාරකං සම්පදානසංකූලං ගොථි.

සමණයා විවරා දැනී, සමණයා රොවනෙ සව්වං, දෙ
වදනනසා සුවණ්ණව්ණනං ධාරයනෙ සංසදනෙතා.

සමපදානම් වූවෙකු කියන්නේ?—“සමපදානෙ චතුස්සී”

එහි විකප්පනස්මි—ධාතුනාමානං පටොගෙවා උපසන්න
පටොගෙවා නිපාතපටොගෙවා නිවායොගෙවා සති අස්මි
විකප්පනස්මි. වාසගෙවා, පසුස්මි.

සිලාසිහනුයාසපධාරපිහකුබද්ධි
සෙසාසුයරාබිකබපව්වාසුණඥනුපති
ගිණුසුබබකතතාරොවනත්තදත්ත
තුමප්පාලමත්තමඤ්ඤතානාදරපා
ණිතිගතාත්තමමතිසංසට්ඨසමුති
හිසසතාමසරත්ත ච.—279

සිලාසකනුආසපබාරපිහකුඩදුහඳුසඳුච්චිතෙසං බානුතං
පයොගෙ උසුගන්තං ච පයොගෙ රුධිකඛ්ඨායොගෙ ප
ච්චාසුණ්ඤ්ඤපනිහිනාතං පුබ්බිකන්තාර ච ආරොචනං ත
දං තුමං තුමං අලමං මඤ්ඤානිපයොගෙ අනාදරෙ අ
පානිණි ගතං තං බානුතං කමමිති අසිංසනං සමුච්චි
හිගසන්තමං තෙසාං ච තං කාරකං සමපදනසඤ්ඤං හොති.

සීලාසනයාගෙන් නාව—බුද්ධිය සීලාසන, ධර්මය සී
ලාසන, සබ්බස සීලාසන, සකථපරික්කාය සීලාසන,
නව සීලාසන, මම සීලාසන, ඉබේවමාදි.

හක්ෂුරයාගේ—හක්ෂුරෙ මයහමෙව, හක්ෂුරෙ තුයහමෙව
ලාභං, ඉච්චිමාදි.

සාප්තයෙන්—උපතිටෙයිසය සකස්පුරනයා වඩාත්, හි
නිසියා ඇසුරුමානසා පාතිගෙනවා විධිපනෙනවා උපති
ටෙයිසය, ඉතෙව්වමාදි.

සපයාගැනීම-මිශ්‍රණ සපයන, නුමුණු සපයන, ඉඩිවිමාදි.

බාරපායොගෙ-සුච්ඡිණ්ණං තෙ බාරයතෙ, ඉච්චවමාදි.

පිහිටාගෙන-බුද්ධිය අසාදිතියා පිහසනති, දෙවා
දසන්නාමා නෙ, යනො ඉවුණි හදනසස, සම්භානං
පිහසනති දළිඤ, ඉවෙවමාදි.

කුඩ දුහි ඉසස උසුයපයොගෙ-කොඩයනි දෙවදනසස,
නසස මා කුරක මහාවිර, දුහයනි දිසානා මෙහො, නිසියා

ඉස්සයනති සමණානං ගුණගිඤ්ඤන, නිත්තියා සමණානං
උසුයනති ලාභගිඤ්ඤන, දුජ්ජනා ගුණවත්තානං උසුයනති
ගුණගිඤ්ඤන, කා උසුයා ච්ඡන්තනං, ඉච්චෙවමාදි.

රඬ ඉක්කි ඉච්චෙනෙසං බාහුනං පයොගෙ යස්ස අකට්ඨන
ස්ස පුන විපුච්ඡනං කමමච්චිකපනත්ඤ්ච නං කාරකං සමප
දානසඤ්ඤා හොති දුට්ඨියාව.

ආරුබො මෙ රඤ්ඤා, ආරුබො මෙ රුජ්ජනං, කෘතං අයක
නං අපරජ්ඣාමි, කෘතං අයෙස අපරජ්ඣාමි, චක්ඛුං ජනස්ස
දස්සනාය නං චිය මඤ්ඤා, ආයසමනො උපාලිඤ්ඤරස්ස උ
පසමපදා පෙබො උපනිස්සො ආයසමනං වා, ඉච්චෙවමාදි.

පච්ච සුණ්ඤ්ඤපුට්ඨිනානං පුබ්බකතතරව සුණ්ණතියං බා
හුස්ස පච්චායොගෙ යස්ස කමමුනො පුබ්බස්ස යො කතතා
යො සමපදානසඤ්ඤා හොති.

නං යථා—හතවා හික්ඛු ඵනදවොච, හික්ඛුති අකට්ඨකමමං-
ඵනනති කට්ඨකමමං-යස්ස කමමුනො පුබ්බස්ස යො කතතා
යො හතවාති—“යො කරොති සකතතා” ති සුතතවචනෙ
න ඵලං යස්ස කමමුනො පුබ්බස්ස යො කතතා යො සමපදාන
සඤ්ඤා හොති.

නං යථා—නෙ හික්ඛු හතවනො පච්චස්සොසුං, ආසුණ්ණති
බුද්ධස්ස හික්ඛු.

අනු පති පුබ්බස්ස ගිණ්ණස්ස බාහුස්ස පයොගෙ යස්ස කමමු
නො පුබ්බස්ස යො කතතා යො සමපදානසඤ්ඤා හොති.

නං යථා—හික්ඛු ජනං ඛමමං සාවෙති, තස්ස හික්ඛුනො
ජනො අනුගිණ්ණති, තස්ස හික්ඛුනො ජනො පති ගිණ්ණති.

යො වදෙති සකතතාති වුත්තං කමමනති වුච්චති,

යො පටිග්ගාහකො තස්ස සමපදානං චිජ්ජියා.

ඉච්චෙවමාදි.

ආරොවනත්ථෙ—ආරොවයාමි වො හික්කිවෙ, ආමන්තයාමි
වො හික්කිවෙ, පති වෙදයාමි වො හික්කිවෙ, ආරොවයාමි
නෙ මහාරුජ, ආමන්තයාමි නෙ මහාරුජ, පති වෙදයාමි නෙ
මහාරුජ, ඉච්චෙවමාදි.

තදත්ථෙ—උානස්ස පාරිසුරයා, බුද්ධස්ස අත්ථාය, ඛමමස්ස
අත්ථාය, සබ්බස්ස අත්ථාය ජිවිතං පරිච්චිතමි—ඉච්චෙවමාදි.

නුමත්ථෙ—ලොකානුකම්පකාය අත්ථාය හිතාය සුබාය, හි
ක්ඛුනා ථාසුචිහාරය, ඉච්චෙවමාදි.

අලමෙය්—අලමිති අරහනිව පටිකිනිනෙව—අලමෙම බුද්ධා, අලමෙම රජං, අලං හික්කු පනතස්ස, අලං මලලා මලස්ස.

පටිකිනිනෙව—අලං නෙ රූපං කරණීයං, අලං මෙ භිරඤ්ඤ සුවඤ්ඤන, ඉච්චවමාදි.

මඤ්ඤනිපයොගෙ අනාදරෙ අප්පාණිති—කට්ඨස්ස තුවං මඤ්ඤ, කලිඛරස්ස තුවං මඤ්ඤ.

අනාදරෙති කිමය්?—සුවඤ්ඤං නං මඤ්ඤ.

අප්පාණිතිති කිමය්?—ගද්දා නං මඤ්ඤ.

ගතස්සකමමති—ගාමස්ස පාදෙන ගතො, නතරස්ස පාදෙන ගතො—අප්පා සග්ගං ගච්ඡති, සග්ගස්ස ගමනෙනවා, මූලාය පටිකසෙසයස්ස හික්කු.

දුතියාව—ගාමං පාදෙන ගතො, නතරං පාදෙන ගතො—අප්පා සග්ගං ගච්ඡති, සග්ගං ගමනෙනවා, මූලං පටික සෙසයස්ස හික්කු, ඉච්චවමාදි.

අසිංසනෙය්—අයස්මතො දිඝාස්ස භොතු, කුසලං භවතො භොතු, හඳුං භවතො භොතු අනාමසං භවතො භොතු, සුඛං භවතොභොතු, ස්වාගතං භවතො භොතු, අන්තං භවතො භොතු, හිතං භවතො භොතු, ඉච්චවමාදි.

සමුත්තිපයොගෙ—අඤ්ඤතු සබ්බසමුත්තියා හික්කුස්ස විප්ප වන්ත්වං න චට්ඨති, සාධුසමුත්තියා මෙ භගවතො දස්සනාය.

භියපයොගෙ—භියො සොමනතාය, ඉච්චවමාදි.

සතතමයෙය් ච—තුය්සං චස්ස අචිකරෙමි, තස්ස මෙ ස කෙකා පාතුරහොසි, ඉච්චවමාදි.

අනිග්ගහණෙන බහුස්ස අකබරපයොගෙස්ස දිස්සති.

තං යථා—උපමං නෙ කරස්සාමි, ධම්මං වො භික්ඛවෙ දෙසි ස්සාමි, ඉච්චවමාදි.

සාද්දරෙය්ව—දෙසෙනු භනෙත භගවා ධම්මං හික්කුනො, තස්ස ථාසුභොති, එතස්ස පභිණ්ණයස්ස, යථානො භගවා චක කරෙය්ස තථාපි තෙසං චකකරිස්සාම, කප්පති සමණ්ණං අරියොගො, අමානං මණිනා අනො, කිමෙය් මෙ බුද්ධ න, සෙසෙක මෙ අනො, බහුපකාර භනෙත මහාපජ්ජති ගොතමි භගවතො—බහුපකාර භික්ඛවෙ මාතාපිතරෙ සු තතානං, ඉච්චවමාදි.

බහුස්ස අකබරපයොගෙස්ස අඤ්ඤපි පයොගා පයොග විචකිකිණිති යොජෙනබ්බා.

චසද්දග්ගහණං විකප්පනතං වාග්ගහණං කුකුඛනතං.

යෙකෙහි සමපදානායොගිකා මයා නොපදිමි නෙසං
ගහණන්මිති විකපපයති.

තං යථා—නික්කුසබ්බස්ස පභු අයං භගවා, දෙසස්ස පභු
අයං රුජ, බ්බතනස්ස පභු අයං ගහපති, අරඤ්ඤස්ස පභු
අයං පුද්දකො, ඉවෙව්වමාදි.

සිවි උනියා නතියාව ඡට්ඨි සත්තමාසේසුව.

යොධාරො තමොකාසං.—280

යො අධාරො තං ඔකාසසඤ්ඤං ගොති.

භ්වාධාරො චතුබ්බිධො බ්බපිකො ඔපසිලෙසිකො වෙසසී
කො සාමිපිකොති.

තත්ථ බ්බපිකො නාව—ජලෙසු බීරං, තිලෙසු තෙලං, උ
ච්ඡුසු රසො.

ඔපසිලෙසිකො—පරිසංකෙ රුජ සෙති, අසනෙ උපච්චෙධා
සබ්බො.

වෙසසීකො—භූමිසු මනුස්සා වරනති, අනාලිකෙහි වාසු
වායනති, ආකාසෙ සකුණි පක්කඤ්ඤති.

සාමිපිකො—චනෙ හත්තො වරනති, ගංගාය සොසො
නිධිති, වජ්‍රෙ ගාවො දුග්ගති, සාවත්තියං විහරති ජෙන
වනෙ.

ඔකාසඉවගෙන සිට්ඨො?—“ඔකාසෙ සත්තමි.”

යෙන වා කසිරතෙ තං කරණං.—281

යෙනවා කසිරති යෙනවා පස්සති යෙනවා සුණති තං
කාරකං කරණසඤ්ඤං ගොති.

දුතෙනන චිහිං ලුනාති, වාසියා රුක්ඛං තච්ඡති, ඵරසුනා
රුක්ඛා ජිඤ්ඤති, කුද්දලෙන ආවාටං බණ්ණති, හත්තෙන කමමං
කරොති, චක්ඛුනා රූපං පස්සති, සොතෙන සද්දං සුණති.

කරණඉවගෙන ඤ සිට්ඨො?—“කරණෙ තතියා.”

යං කරොති තං කමමං.—282

යං වා කරොති යංවා පස්සති යං වා සුණති තං කාරකං
කමමසඤ්ඤං ගොති.

කචං කරොති, ඡන්තං කරොති, රථං කරොති, ධරං කරොති,
රූපං පස්සති, සද්දං සුණති, කණ්ටකං මද්දති, විසං ගිලති.

කමමිවගෙන සිට්ඨො?—“කමමෙහි දුතියා.”

යො කරොති සකතතා.—283

—00—

යො කරුණි සො කතනුසංඝෙසු හොති.
අනිනා දලේයා නරෙ, ගරුලෙන හතො නාගො, බුද්ධෙන
ජිතො මාරෙ, උපගුත්තෙන බද්ධො මාරෙ.
කතනුච්චතෙන කිංකරො?—“කතනරිච්ච.”

යො කාරුණි සහෙතු—284

යො කතනාරො කාරුණි සො හෙතුසංඝෙසු හොති ක
තනාච.

සො පුරිසො නං පුරිසං කමමං කාරුණි, සො පුරිසො
තෙන පුරිසෙන නසා පුරිසස්ස කමමං කාරුණි—එවං හා
රෙණි, පාඨෙණි, පාවෙණි, බාරෙණි.

හෙතුඉච්චතෙන කිංකරො?—“බාහුණි ණෙ ණය ණපෙ
ණපයා කාරුණානි හෙතථෙ.”

යස්ස වා පරිගහගො නං සාමි.—285

යස්සවා පරිගහගො නං සාමිසඤ්ඤං හොති.

අත්තනො මුඛං, නසා භික්ඛුනො පටිච්චෙසො, නසා භික්ඛු
නො පත්තං, නසා භික්ඛුනො විවරං.

සාමි ඉච්චතෙන කිංකරො?—“සාමිසමිං ජට්ඨි.”

ලිඛගතෙ පඨමා.—286

ලිඛගතාභිධානමත්තෙ පඨමාවිභතති හොති.

පුරිසො, එකො, වෙ, වෙ, වා, ආහ, හෙ, රෙ, හරෙ, අරෙ.

ආලපනෙ ච.—287

ආලපනාභිධානෙ ලිඛගතාභිධානමත්තෙච පඨමාවිභතති
හොති.

හො පුරිස, හවතෙතා පුරිසා, හො රජ, හවතෙතා රජ
නො, හෙ සබ්බෙ, හෙ සබ්බෙනො.

වසඤ්ඤාහණං පඨමගහණානුකම්භිනන්ධං.

කරණෙ තනියා.—288

කරණකාරකෙ තනියා විභතති හොති.

අනිනා කුට්ටිං කුට්ටෙණි, මනසා වෙ පද්ධෙසින, මනසා
වෙ පසනෙන, කායෙන කමමං කරුණි.

සහාදියොගෙ ච.—289

සහාදියොගතෙ තනියාවිභතති හොති.

සහාපි ගගගෙන සබ්බො උපොසථං කරුණං, විනාගගෙන
න, මහතා භික්ඛුසබ්බෙන සද්ධං, සහසෙසෙන සමං මිත්තං.

කතනර්ථ.—290

කතනර්ථ නරියා විභතති හොති.

රක්‍ෂකු ගතො පොසො, සකෙකන දිනො වරො, අභිනා දට්ඨො නරො.

ගෙතූරෙව් ව.—291

ගෙතූරෙව් නරියාවිභතති හොති.

අනොන වසති, බමෙමන වසති, විජ්ජය වසති, සකකාරො න වසති.

සත්තමාසෙව් ව.—292

සත්තමාසෙව් නරියාවිභතති හොති.

තෙන කාලෙන, තෙන සමයෙන, තෙන බොපන සමයෙන.

යෙනධගවිකාරො—293

යෙන බකඛිමනා අබෙගන අඛිනො විකාරො ලකඛියතෙ තත් නරියාවිභතති හොති.

අකඛිනා කාණො, ගතෙත කුණී, කාණං පසසති නෙ තෙනන, පාදෙන බකෙථො, පිට්ඨියා බුජෙත්.

විසෙසනෙ ව.—194

විසෙසනෙව් නරියා විභතති හොති.

ගොතෙන නොතමො නාටො, සුවණ්ණෙන අභිරුපො, තපසා උත්තමො.

වසද්දගහණං නරියගහණං නුකඩ්ඪනත්තං.

සමපදනෙ වතුත්ථි.—295

සමපදනකාරකෙ වතුත්ථිවිභතති හොති.

බුද්ධස්ස වා බම්මස්ස වා සබ්බස්ස වා දුතං දෙති, දුතාහොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා.

නමොයොගාදිසව්පි ව.—296

නමොයොගාදිසව්පි වතුත්ථිවිභතති හොති.

නමො නෙ බුද්ධචරිතං, සොත්ථි පජානං, නමො කරුණි නාගස්ස, සවාගතං තෙ මහාරජ.

වසද්දගහණං වතුත්ථිගහණං නුකඩ්ඪනත්තං.

අපාදනෙ පසාවිමි.—297

අපාදනකාරකෙ පසාවිමිවිභතති හොති.

පාපා විතතං නිවාරයෙ, අබ්භා චූතොතො වජ්ජිමො, භයා මුච්චති සො නරො.

—00—

කාරණයේ ව.—298

කාරණයේව පඤ්චමිච්ඡනති හොති.

අනත්තබ්බා අප්පට්ඨෙබ්බා චතුත්තං අරියසම්මානං යථා
භූතං අදස්සනා.

වසඤ්ඤාගණං පඤ්චමිඤ්ඤානුකෘතියං.

කම්මයේ දුතියා.—299

කම්මයේ දුතියාවිභතති හොති.

රථං කරොති, කථං කරොති, ජන්තං කරොති, ධම්මං සුඤ්ඤා
ති, බුද්ධං පූජයති, වාචං භාසති, තණ්හාලං පච්චති, වොරං ඝා
තෙති, ගවං හනති, විභයො ලුණාති.**කාලඥානමච්චනනිසංයොගෙ.—300**

කාලඥානමච්චනනිසංයොගෙ දුතියාවිභතති හොති.

මාසමධිතෙ, යොජනං කලහං කරොතොගා ගවජති.

අවනනිසංයොගෙති කිමත්තං?—සංවච්ඡරෙ භුඤ්ජති.

කම්මප්පච්චනියසුතෙන ව.—301

කම්මප්පච්චනියසුතෙන දුතියාවිභතති හොති.

නං බො පන භගවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණේ කීනති
සද්දෙ, අබ්භුග්ගතො, පබ්බජිතමත්තපබ්බජිංසු.**ගතිබුද්ධිභූජපඨහරකරසයාදීනං****කාරිතෙ වා.—302**ගතිබුද්ධි භූජ පඨහරකරසයාදීනං පයොගෙ කාරිතෙ සති
දුතියාවිභතති හොති වා.සුරසො සුරිසං ගමයති, සුරිසො සුරිසෙන වා—එවං බොධ
යති, භොජයති, පාඨයති, භාරයති, කාරයති, සයාපයති.

එවං සබ්බත්තං කාරිතෙ.

සාසම්මං ජට්ඨි.—303

සාසම්මං ජට්ඨිවිභතති හොති.

නස්ස භික්ඛුනො පටිච්චිංසො, නස්ස භික්ඛුනො මුඛං, නස්ස
භික්ඛුනො පත්තවිවරං.**ඛිකාසෙ සත්තම්.—304**

ඛිකාසකාරකෙ සත්තම් විභතති හොති.

ගමිතරෙ ඛිදකනතිකෙ, පාපසම්මං රමති මනො, හතච්චති
බ්‍රහ්මචරියං වූසෙති භුලුප්පනො.

සාමිසසරාධිපති දයාදසකඛිපති භූපසුනකුසලෙභි ව.—305

සාමිසසරාධිපතිදයාදසකඛිපතිභූපසුනකුසලෙභිවෙනෙහි පයොගෙහි ජට්ඨිවිහනති හොති සත්තම් ව.
ගොණානං සාමී, ගොණේසු සාමී, ගොණානං ඉසසරො, ගොණේසු ඉසසරො, ගොණානං අධිපති, ගොණේසු අධිපති, ගොණානං දයාදෙ, ගොණේසු දයාදෙ, ගොණානං සකඛී, ගොණේසු සකඛී, ගොණානං පතිභූ, ගොණේසු පතිභූ, ගොණානං පසුනො, ගොණේසු පසුනො, ගොණානං කුසලො, ගොණේසු කුසලො.

නිද්ධාරණෙ ව.—306

නිද්ධාරණෙව ජට්ඨිවිහනති හොති සත්තම් ව.
කණ්ඨා ගාවිනං සමපතතබ්බරතමා, කණ්ඨා ගාවිසු පමපතතබ්බරතමා, සාමා නාරිනං දසසනියතමා, සාමා නාරිසු දසසනියතමා, මනුසසානං ඛතියො සුරතමො, මනුසසසු ඛතියො සුරතමො, පටිකානං ධාවනො සිසතමො, පටිකෙසු ධාවනො සිසතමො.

අනාදරෙ ව.—307

අනාදරෙව ජට්ඨි විහනති හොති සත්තම් ව.
රුදනො දුරකසස පබ්බජී, රුදනසමිං දුරකෙ පබ්බජී.
වසඤ්ඤාගණං ජට්ඨිසත්තම්ගහණානුකඩ්ඨනං.

කච්ඡි දුතියා ජට්ඨිනමනෙ.—308

ජට්ඨිනමනෙ කච්ඡි දුතියාවිහනති හොති.
අපිසසු මං අගඛිවෙසසන නිසෙසා උපමායො පටිභංසු.

තනියාසත්තමිනං ව.—309

තනියාසත්තමිනං අනෙ කච්ඡි දුතියා විහනති හොති.
සවෙ මං සමණො ගොතමො නාලපිසසනී, කං ව මං නාහිභාසසි—එවං තනියනෙ.
පුබ්බණ්ණසමයං නිවාසෙනා, එකං සමයං භගවා—එවං සත්තමානෙ.

ජට්ඨි ව.—310

තනියාසත්තමිනං අනෙ ව කච්ඡි ජට්ඨිවිහනති හොති.
කතො මෙ කලකණ්ණො, කතං මෙ පාපං—එවං තනිඤ්ඤෙ.

—00—

කුසලා හවවිනසස සිකිනි වාතුර්ථියො, කුසලො
 භං රථසස අඛතපව්ඛනානා—එවං සත්තමසඤ්ඤා.

කිවිති කිමත්තා?—දෙසිතො ආනතු මයා බමෙමා ච, වින
 යො ච පඤ්ඤානො, ආනතො, අනෙත්ථ විචකිණි.

දුතියාපඤ්චමිනංකං.—311

දුතියාපඤ්චමිනංකං අනෙත්තං කිමි ජිවිති විහතති ගොති.

තසස භවතති වත්තාරො, සහසා තසස කමමසස කත්තා
 රො—එවං දුතියඤ්ඤා.

අසසවනතා බමමසස පරිභායනති, කිනතුබො අහං තසස
 සුබසස භායාමි, සබ්බෙ තසනති දුක්ඛසස සබ්බෙ භායනති
 මච්චුනො, හිතො චතුත්තං ආසිච්ඡානං නානානං, භායාමි
 සොරවිසසස නාගසස—එවං පඤ්චමසඤ්ඤා.

කමමකරණනිමිත්තතඤ්ඤා සත්තමි.—312

කමමකරණනිමිත්තතඤ්ඤා සත්තමිවිහතති ගොති.

සුඤ්ඤාචුසො ඉමෙ ආජිවකා හික්ඛුසු අභිවාදෙතති—එවං
 කමමඤ්ඤා.

ගඤ්ඤා පිණ්ඩය වරනති, පනෙතසු පිණ්ඩය වරනති, පථෙ
 සු ගච්ඡනති—එවං කරණඤ්ඤා.

දිපි චමෙමසු හඤ්ඤාතො, කුඤ්ඤාරො දනෙතසු හඤ්ඤාතො—
 එවං නිමිත්තතඤ්ඤා.

සමපදගෙන ච.—313

සමපදගෙන ච සත්තමිවිහතති ගොති.

සබ්බෙ දිත්තං මහජාලං, සබ්බෙ නොනමි දෙහි සබ්බෙ
 දිනෙන අහං චෙව පූජනො හවිසාමි.

පඤ්චමසඤ්ඤා ච.—314

පඤ්චමසඤ්ඤා ච සත්තමිවිහතති ගොති.

කදලීසු ගරෙ රකිනති.

කාලභාවෙසු ච.—315

කාලභාවෙසු ච කත්තරිපසුජ්ජමානො සත්තමි විහතති
 ගොති.

පුබ්බිකාසමයෙ ගතො, සායනිකසමයෙ අගතො, හික්ඛු
 සබ්බෙසු භොජ්ජමානොසු ගතො, භුත්තොසු අගතො, ගො
 සු දුග්ගමානොසු ගතො, දුග්ගමාසු අගතො.

උපාධ්‍යධිකිසාරවචනෙ.—316

උප අධි ඉවෙවනෙසා පයොගෙ අධිකිසාරවචනෙසු සත්තමිච්ඡන්ති හොති.

උප ඛාරියා දෙශණ, උප නිකේති කභාපණ, අධි බ්‍රහ්මද නෙතසු පඤ්චාලා, අධි නවෙවසු ගොතමි, අධි දෙවෙසු බ්‍රද්ධො.

මණ්ඩිතසුකෙකසු තතියා ව.—317

මණ්ඩිත උසසුකක ඉවෙවනෙසව්‍යෙසු ව තතියාචිහන්ති හොති සත්තමිච්.

ඤ්ණෙන පසිදිතො, ඤ්ණස්මිං වා පසිදිතො, ඤ්ණෙන උසසුකෙකා, ඤ්ණස්මිං වා උසසුකෙකා තථාගතොවා තථා ගතගොතොවා තථාගත සාවකො වා.

ඉති කාරකකපො ජලෙයා කණ්ණො.

නාමානං සමාසො යුහ්නඤ්ඤො.—318

තෙසං නාමානා පසුස්මානපදන්තානං යො යුහ්නඤ්ඤො සමාසසංකේඤ්ඤා හොති.

කසිනස්ස දුස්සං කසිනදුස්සං—අගනතුකස්ස භතතං අග නතුකභතතං—ජීවිතංච තං ඉන්ද්‍රියං චාති ජීවිතින්ද්‍රියං—සමණ්ච බ්‍රාහ්මණ්ච සමණ්බ්‍රාහ්මණ්—සාරපුතොච මොග්ගලො නොච සාරපුත්තමොග්ගලොනා—බ්‍රාහ්මණ්ච ගහපති කාව බ්‍රාහ්මණගහපතිකා.

නාමානමිති කිමය්?—දෙවදනො පචති.

යුහ්නඤ්ඤොති කිමය්?—භවො රඤ්ඤා, පුතො දෙව දත්තස්ස.

සමාසඉවනෙන කිමය්?—“කිච් සමාසන්තග්ගානමිකා රතොනා.”

තෙසං විහතතියො ලොපා ව.—319

තෙසං යුහ්නන්තානං සමාසානං විහතතියො ලොපා ව හොති.

කසිනදුස්සං, අගනතුකභතතං.

—00—

තෙසං ගහණේන සමාසනද්විතආබ්‍යන්තිනකප්‍රානං
විභත්තිපච්චය පදකබ්‍රතමානස්සව ලොපා හොනති.

විසිඨස්ස අපච්චං ඥානො වාසිට්ඨො—විණ්ණාය අපච්චං
ඥානො චෙණ්ණෙයෙක.

වසද්දග්ගහණමච්චාරණ්ණං-පභං කරොතිති පභසිකරො,
අමතං දදාතිති අමතඤ්ඤො—මෙධං කරොතිති මෙධසිකරො,
දිපං කරොතිති දිපසිකරො.

පකති වස්ස සරත්තස්ස.—320

ඥානාසු විභත්තිසු අස්ස සරත්තස්ස ලිඛගස්ස පකතිරුපාති
හොනති.

වක්ඛු ව සොතං ව වක්ඛුසොතං—මුඛං ව නාසිකා ව මුඛ
නාසිකං—රඤ්ඤා ඥානො රජඥානො—රඤ්ඤා ඥාතො
රජඥාතො.

උපසග්ග නිපාතපුබ්බකො

අබ්‍යසිභාවො.—321

උපසග්ගනිපාතපුබ්බකො සමාසො අබ්‍යසිභාවසඤ්ඤා
හොති.

නගරස්ස සමීපෙ වත්තනීති උපගන්—දරථානං අභා
වො නිද්දරථං—මකසානං අභාවො නිමමකසං—බුද්ධානං ප
ටිපාටි යථාබුද්ධං—යෙ යෙ බ්‍රාහ්මණ බුද්ධා තෙ තෙ බ්‍රාහ්ම
ණ නිසීදාති යථා බුද්ධං—ජ්වස්ස යත්තකො පටිච්චේදො
යාවජ්චං—විත්තමසිකිච්චභමමා වත්තනීති අභිචිත්තං-පබ්බ
තස්ස නිරො නිරොපබ්බතං—සොතස්ස පටිවත්තනීති නාවා
පටිසොතං—පාසාදස්ස අනො අනොපාසාදං.

අබ්‍යසිභාව ඉච්චතෙන කීදෙව්?—“අංවිභත්තිනමකාරණා
බ්‍යසි භාවා”.

සො නපුංසකලිඬෙගා.—322

සො අබ්‍යසි භාවසමාසො නපුංසකලිඬෙගාව දඨබ්බො.

කුමාරිසු අසිකිච්චකථා වත්තනීති අධිකුමාර—වට්ඨා සමීපෙ
වත්තනීති උපවට්ඨ—නංගාය සමීපෙ වත්තනීති උපගංගං—ම
ණිකාය සමීපෙ වත්තනීති උපමණිකා.

දිගුසෙසකිත්ති.—323

දිගුස්ස සමාසස්ස එකත්තං හොති නපුංසකලිඬත්තස්සව.
තයොලොකා තිලොකා—තයොදණ්ඨා නිදණ්ඨං—නිණි

නියනාති නිනයනං—තයොසි ඛනා නිසිඛනං—චතයොසා දිසා
වතුද්දිසං—දසදිසා දසදිසං—පඤ්චද්දිසාති පඤ්චද්දියං.

තථා වඤ්ජපා ඡායාතුරියයොගගසෙන සිගඛුද්දප්තතුකවිවිධවිරුද්ධවිසභාග ත්වාදිනකථා.—324

තථා වඤ්ජ සමාසෙ පාඡායාතුරියයොගගසෙනසිගඛුද්ද
නතුකවිවිධවිරුද්ධවිසභාගත් ඉවෙච්චමාදිනං එකතතඤ්ච
ගොති නසුංසකලිඛනතතඤ්ච.

තං යථා—වකඛුසොනං, මුඛනාසිකං, ඡවිමංසලොහිතං—
එවං පාඡායාගතේ.

සංඛොව පණ්ණොව සංඛපණ්ණං—හිතඤ්ච වාදිනඤ්ච හි
තවාදිනං—දඤ්ච දෙණ්ණිමංව දඤ්චදෙණ්ණිමං—එවං තුරිය
ඛගතේ.

ඵාලඤ්ච ඵාචනඤ්ච පාලපාචනං—සුගඤ්ච නඛගලඤ්ච
සුගනඛගලං—එවං යොගගතතේ.

අසිච චමමඤ්ච අසිචමමං—බහුව කලාපොච බහුකලාපං—
හත්ථි අසොච රථාච පතනිකාච හත්ථසරථපතනිකං—එවං
සෙනඛගතේ.

ඛංසාච මකසාච ඛංසමකසං—කුන්ථාච කිපිලිකාච කුන්ථකි
පිලිකං—කිවාච සිරිංසපාච කිවසිරිංසපං—එවං බුද්දප්තතු
කතේ.

අහිච නතුලොච අහිනතුලං—බිලාරොච මුසිකොච බිලා
රමුසිකං—කාකොච උලුකොච කාකොලුකං—එවං විවිධ වි
රුද්ධතේ.

සීලපඤ්ඤානං, සමථවිපස්සනං, විජ්ජාචරණං—එවං විසභා
ගතේ.

ආදිග්ගණං කිමත්ථ?—දුසිදුසං, ඉත්ථිසුමං, ප්‍රතනවිවරං,
නිකචතුකකං, වෙණ්ණරථකාරං, සාකුන්තිකමාගචිකං, දිසම
ජඣිමං, ඉවෙච්චමාදි.

විභාසා රුකඛතිණපසුඛනධකඤ්ඤ ජනපදදිනකථා.—325

රුකඛතිණපසුඛනධකඤ්ඤජනපද ඉවෙච්චමාදිනං විභාසා එ
කතනං ගොති නසුංසකලිඛනතතඤ්ච වඤ්ජසමාසෙ.

අසසඤ්ඤාච කපිත්ථනොච අසසත්ථකපිත්ථනං, අසසත්ථකපි
ත්ථනාවා—උසිරංච බීරණංච උසිරබීරණං, උසිරබීරණාවා,

—00—

අජ ව ඵලකා ව අපෙළකං, අපෙළකාවා—හිරිඤ්ඤං ව සුව
ණණං ව හිරිඤ්ඤසුවණණං, හිරිඤ්ඤසුවණණාවා—සාලි ව යවා
ව සාලියවා, සාලියවා වා—කාසි ව කොසලා ව කාසිකොස
ලං—කාසිකොසලාවා.

ආදිගගණං කිමන්ද?—සාවජ්ජං ව අනවජ්ජං ව සාවජ්ජනව
ජ්ජං, සාවජ්ජනවජ්ජනවා—හිතං ව පණීතං ව හිතපණීතං, හි
තපණීතාවා—කුසලා ව අකුසලා ව කුසලාකුසලං—කණ්ණො
ව සුකොතා ව කණ්ණසුකොතං, කණ්ණසුකොතා වා.

විපදෙ තුලයාධිකරණ

කමමධාරයො.—326

විපදාති තුලයාධිකරණාති යද, සමසානෙන තද, සො ස
මාසො කමමධාරයසංඤ්ඤා හොති.

මහතොව සො පුරිසො වාති මහාපුරිසො—කණ්ණොව සො
සපො වාති කණ්ණසපො—නිලං ව නං උප්පලං වාති නිල
ප්පලං—ලොහිතං ව නං චතුරං වාති ලොහිතචතුරං—බ්‍රාහ්ම
ණී ව සා දුරිකාවාති බ්‍රාහ්මණදුරිකා—ඛනිකා ව සා කඤ්ඤා
වාති ඛනිකකඤ්ඤා.

කමමධාරයඉවනෙන ඤායො?—“කමමධාරයසංඤ්ඤා ව”

සසිඛ්‍යාපුබ්බො දිගු.—327

සසිඛ්‍යාපුබ්බො කමමධාරයසමාසො දිගුසංඤ්ඤා හොති.

තයො ලොකා තිලොකං—නිණි මලාති තිමලං—නිණි ඵලා
ති තිඵලං—තයො දණ්ඩා තිදණ්ඩං—චතසො දිසා චතුර්දිසං—
පඤ්ච ඉන්ද්‍රියාති පඤ්චේන්ද්‍රියං—සත්ත ගොධාවරාති සත්තගො
ධාවරං.

දිගුඉවනෙන ඤායො?—“දිගුසංඤ්ඤා සත්තං”.

උභෙ තප්පුරිසා.—328

උභෙ දිගුකමමධාරයසමාසා තප්පුරිසසංඤ්ඤා හොති.

න බ්‍රාහ්මණො අබ්‍රාහ්මණො—න ඵසලො අඵසලො—නපඤ්ච
චසං අපඤ්චචසං නපඤ්චගචං අපඤ්චගචං—නසත්තගො
ධාවරං අසත්තගොධාවරං—න දසගචං අදසගචං—න පඤ්චපුලි
අපඤ්චපුලි—නපඤ්චගාථී අපඤ්චගාථී.

තප්පුරිසඉවනෙන ඤායො?—“අත්තනාසා තප්පුරිසෙ.”

අමාදයො පරපදෙහි.—329

නා අමාදයො නාමෙහි පරපදෙහි යද, සමසානෙන තද, සො සමාසො තප්පුරිසසංඤ්ඤා හොති.

භූමිං ගතො භූමිගතො—සබ්බිරතතිං සොහතො සබ්බ
රතතිසොහතො—අපායං ගතො අපායගතො—ඉසාරෙන
කතා ඉසාරකතා—සලලන විදේධා සලලවිදේධා—කසීන
සස දුසසං කසීනදුසසං—ආගනතුකසස ගතනං ආගනතුකස
තනං—මෙට්ඨනසමා අපෙතො මෙට්ඨනාපෙතො—රාජතො භයං
රාජභයං—චොරසමා භයං චොරභයං—රඤ්ඤා පුතෙනා රා
ජපුතෙනා—බඤ්ඤානං රාසි බඤ්ඤාරාසි—රූපෙ සඤ්ඤා රූපස
ඤ්ඤා—සංසාරෙ දුතබ්බං සංසාරදුතබ්බං.

අකුකුපදනෙථුසු බහුබ්බිභි.—330

අකුකුසං පදනං අනෙථුසු නාමානි යද, සමසානෙන තද,
සො සමාසො බහුබ්බිභි සකුකුසු හොති.

ආගතා සමණ (යං සකුකුරාමං) සොයං ආගතසමණො.
(සකුකුරාමො)

ජිනානි ඉත්ථියානි යෙන (සමණෙන) සොයං ජිනිත්ථියො.
(සමණො)

දිනෙනා සුංකො යසස (රඤ්ඤා)සොයං දිනනසුංකො. (රාජ)
නිගනතා ජනා යසමා (නාමා)සොයං නිගනතජනො. (නාමො)

ජිනනා හන්ධා යසස (පුරිසසස)සොයං ජිනනහන්ධො. (පුරිසො)
සමපනනානි සසානානි යසමිං (ජනපදෙ) සොයං සමපනන
සසසා. (ජනපදෙ)

නිග්‍රොධසස පරිමණ්ඩලො නිග්‍රොධ පරිමණ්ඩලො—නිග්‍රො
ධපරිමණ්ඩලො ඉව පරිමණ්ඩලො යො (රාජකුමාරො) සොයං
නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො.

අථවා—නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො ඉව පරිමණ්ඩලො යසස (රාජ
කුමාරසස) සොයං නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො. (රාජකුමාරො.)

චක්ඛුසස භූතො චක්ඛුභූතො, චක්ඛුභූතො ඉව භූතො
යො (භගවා) සොයං චක්ඛුභූතො. (භගවා)

සුවණ්ණසස වණ්ණණා සුවණ්ණවණ්ණණා, සුවණ්ණ වණ්ණණා
විස වණ්ණණා යසස (භගවතො) සොයං සුවණ්ණවණ්ණණා.
(භගවා)

බ්‍රහ්මුතො සරො බ්‍රහ්මසරො, බ්‍රහ්මසස සරො විස සරො
යසස (භගවතො) සොයං බ්‍රහ්මසරො. (භගවා)

සයං පතිතපණ්ණපුප්ඵලවාසුතොයාහාරානි—පණ්ණං ච
පුප්ඵං ච ඵලං ච පණ්ණපුප්ඵලානි, සයමෙවපතිතානි සයංප
තිතානි, සයංපතිතානි ච තානි පණ්ණපුප්ඵලානි චෙති සයං
පතිතපණ්ණපුප්ඵලානි, වාසු ච තොයං ච වාසුතොයානි,

—00—

සයං පතිතපණ්ණපුළුඵලානි ච වායුතොයානි ච සයංපතිත
පණ්ණ පුළුඵලවායු තොයානි, සයං පතිතපණ්ණපුළුඵලවා
යුතොයානි ඵච ආභාදනි යෙසං තෙ සයංපතිතපණ්ණ පුළු
ඵලවායුතොයානාද. (ඉසයො.)

අයං පන චතුකමමධාරයගබ්බො තුලකධිකරණබ්බබ්බිති.

අථවා—සයංපතිතපණ්ණපුළුඵලවායුතොයෙහි ආභාදනි
යෙසං තෙ සයං පතිතපණ්ණපුළුඵලවායුතොයානාද.

අයං පන භින්නාධිකරණබ්බබ්බිති.

නානාදුමපතිතපුළුඵවාසිතසානුති—නානාප්පකාර දුමා නා
නාදුමා, නානාදුමෙහි පතිතානි නානාදුමපතිතානි, නානා
දුමපතිතානිච තානි පුළුඵානි වෙති නානාදුමපතිතපුළුඵානි,
නානාදුමපතිතපුළුඵෙහි වාසිතා නානාදුමපතිත පුළුඵවාසි
තා, නානාදුමපතිත පුළුඵවාසිතා සානු යසස (පබ්බතරුජස්ස)
සොයං නානාදුමපතිත පුළුඵවාසිතසානු. (පබ්බතරුජ.)

අයං පන කමමධාරයනපුරුසගබ්බො තුලකධිකරණබ්බ
බ්බිති.

අථවා—වාසිතා සානු වාසිතසානු, (සාපෙකබ්බතො සතිපි
ගමකතතා සමාසො)—නානාදුමපතිතපුළුඵෙහි වාසිතසානු ය
සස(පබ්බතරුජස්ස)සොයං නානාදුමපතිත පුළුඵවාසිතසානු.
(පබ්බතරුජ.)

අයං පන භින්නාධිකරණබ්බබ්බිති.

චෛලමොඛුබ්බර බිඤ්චුමිතකුටොති-අඛුබ්බර ධාරෙතීති අඛු
බ්බරෙ (කො සො? පඤ්ඤො) විච්චො ආලමො චෛල
මො, චෛලමො ච සො අඛුබ්බරෙචානි චෛලමොඛුබ්බරෙ,
චෛලමොඛුබ්බරස්ස බිඤ්චු චෛලමොඛුබ්බර බිඤ්චු, චෛලමොඛු
බ්බර බිඤ්චු චුමිතො චෛලමොඛුබ්බර බිඤ්චු චුමිතො, චෛ
ලමොඛුබ්බරබිඤ්චු චුමිතො කුටො යසස (පබ්බතරුජස්ස)සො
යං චෛලමොඛුබ්බර බිඤ්චු චුමිත කුටො.

අයං පන කමමධාරයනපුරුසගබ්බො තුලකධිකරණබ්බ
බ්බිති.

අථවා-චුමිතො කුටො චුමිතකුටො, (සාපෙකබ්බතො
සතිපි ගමකතතා සමාසො,) චෛලමොඛුබ්බර බිඤ්චු චුමිත
කුටො යසස පබ්බතරුජස්ස සොයං චෛලමොඛුබ්බර බිඤ්චුමි
තකුටො—අයං පන භින්නාධිකරණබ්බබ්බිති.

අමිතබ්බපරකකමඤ්ඤතිති—න මිතො අමිතො, බ්බං ච ප
රකකමො ච ඤ්ඤති බ්බපරකකමඤ්ඤතියො, අමිතා බ්බපරකක
මඤ්ඤතියො යසස සොයං අමිතබ්බපරකකමඤ්ඤති.

අයං පන කම්මධාරය චන්ද්‍රගබ්භා නුලභධිකරණ බහ්‍රබ්බිති.

පිණිසරකඩකඩනැගිලි-උගුරු ව අකඩකඩ අකඩකඩ ව බාහු ව
උරකඩකඩනැගිලි, පිණිසර උරකඩකඩනැගිලි යසස (හතව
නො)සොස පිණිසරකඩකඩනැගිලි. (හතව)

අයං පන චන්ද්‍රගංඛොහා නුලකඨිකරණංඛ්‍යාබ්බිති.

පිණිගණුවදනත්තුරුපසනාති-ගණුව වදනංව ඵලනා
ව උරුච පසනං ව ගණුවදනත්තුරුපසනා-පිණිගණුවද
නත්තුරුපසනා යසා(නාරිය)සායං පිණිගණුවදනත්තුරු
පසනා (නාරි.)

අයං පන වැදගතබොනා නුලකඨිකරණබ්බුබ්බිති.

පවර සුරසුර ගරුඬ මනුර හරග ගනඬබබ මකුට කුට චුමිනි
න සෙලසංසටිනි වරණෙහි—සුර ව අසුර ව ගරුඬා ව මනු
ර ව හරගා ව ගනඬබබා ව සුරසුරගරුඬමනුරහරග ගනඬ
බබා, පවර ව නෙ සුරසුරගරුඬමනුරහරගගනඬබබා වෙහි
පවරසුරසුරගරුඬමනුරහරගගනඬබබා, පවරසුරසුරගරුඬම
නුරහරගගනඬබබානං මකුටාහි පවරසුරසුරගරුඬමනුරහර
ගගනඬබබමකුටාහි, පවරසුරසුරගරුඬමනුරහරගගනඬබබ
මකුටානං කුටාහි පවරසුරසුරගරුඬමනුරහරගගනඬබබම
කුටකුටාහි, පවරසුරසුරගරුඬමනුරහරගගනඬබබමකුටකුටෙ
සු චුමිනිනා පවරසුරසුරගරුඬමනුර හරගගනඬබබ මකුට කු
ටචුමිනිනා, පවරසුරසුරගරුඬමනුරහරගගනඬබබ මකුට කුට
චුමිනිනා ව නෙ සෙලාචාහිපවර සුරසුර ගරුඬ මනුරහරග ග
නඬබබ මකුටකුටචුමිනින සෙලා, පවරසුරසුර ගරුඬ මනුර හ
රග ගනඬබබ මකුට කුටචුමිනිනසෙලෙහි සංසටිනා පවරසු
රසුර ගරුඬ මනුරහරග ගනඬබබමකුටකුටචුමිනිනසෙලසංස
ටිනා, පවරසුරසුර ගරුඬමනුර හරග ගනඬබබ මකුට කුට
චුමිනිනසෙලසංසටිනා වරණ සසස (නථාගනසස) සොසං
පවරසුරසුරගරුඬමනුරහරග ගනඬබබමකුටකුටචුමිනිනසෙල
සංසටින වරණෙ.

(කුට්ඨාශයෙන්.)

අයං පන චතුකම්මධාරයනඤ්ඤාසහමබ්බා භුලකඨිකරණබ්බා
බ්බිති.

අප්‍රචා-සංඝට්ඨනා චිරණ සංඝට්ඨනචිරණ, පචරසුරුසුරු ග
රුභ මනුරුභරුගෙනෙබබමකුටකුටවුමිබිතසෙලෙහි සංඝට්ඨ
නා චිරණ යසස (නථාගතසස) සොයා පචරසුරුසුරු ගරුභ
මනුරුභරුගෙනෙබබමකුටකුටවුමිබිතසෙලසංඝට්ඨනචිරණ.

අයං පන නිත්‍යාවකරණ බ්‍රහ්මබිචි.

—00—

චතසොසා දිසා යසස සොයං චතුද්දිසො. (හගවා.)

පඤ්ච චක්ඛුති යසස (නථාගතයස) සොයං පඤ්චචක්ඛු-දස
බලාති යසස සොයං දසබලො. (හගවා.)

අනන්තඤ්ඤෝති—නසස අනෙතා අනන්තං, අනන්තං ඤ
ණං යසස (නථාගතයස) සොයං අනන්තඤ්ඤෝ. (නථාගතො)

අමිතඝනසරිරොති-න මිතං අමිතං, ඝනං එව සරිරං ඝනස
රිරං, අමිතං ඝනසරිරං යසස (හගවතො) සොයං අමිතඝන
සරිරො. (හගවා.)

අමිතබලපරකකමප්පනොති-න මිතා අමිතා, බලං ච පර
කකමො ච බලපරකකමා, අමිතා එව බලපරකකමා අමිතබ
ලපරකකමා, අමිතබලපරකකමා පනතා යෙන (හගවතා)
සොයං අමිතබලපරකකමප්පනො. (හගවා.)

අයං පන චතුකමමධාරයනපුරිසගබ්භො තුලකඛිකරණ
බහුබ්බිති.

මත්තහමරගණ්චුමිතිවිකසිත පුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භ
සොහිතකඤ්ඤොති—මත්තාඑව හමර මත්තහමර, මත්තහම
රුතං ගණ මත්තහමරගණ, මත්තහමරගණෙහි චුමිතිතාති
මත්තහමරගණ්චුමිතිතාති, විකසිතාති එව පුළුචාති විකසිත
පුළුචාති, මත්තහමරගණ්චුමිතිතාති විකසිතපුළුචාති යෙසං
තෙ මත්තහමරගණ්චුමිති විකසිතපුළුචාති, චලි ච නාගරු
කෙබ්භ ච චලිතාගරුකබ්භ, මත්තහමරගණ්චුමිති විකසිත
පුළුචා ච තෙ චලිතාගරුකබ්භ වෙති මත්තහමරගණ්චුමිති
විකසිතපුළුච්චලිතාගරුකබ්භ, මත්තහමරගණ්චුමිතිවිකසි
තපුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භි උපසොහිතාති මත්තහමරගණ්
චුමිතිවිකසිතපුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භපසොහිතාති, මත්තහ
මරගණ්චුමිතිවිකසිතපුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භපසොහිතාති
කඤ්ඤාති යසස (පබ්බතරුජය) සොයං මත්තහමරගණ්චුමි
ති විකසිතපුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භපසොහිතකඤ්ඤො.
(පබ්බතරුජ.)

අයං පන චතුකමමධාරයනපුරිසගබ්භො තුලකඛිකරණ
බහුබ්බිති.

අථවා—උපසොහිතාති කඤ්ඤාති උපසොහිත කඤ්ඤාති,
(සාපෙකබ්බෙන සති පි ගමකත්තා සමාසො)—මත්තහමරග
ණ්චුමිතිවිකසිත පුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භි උපසොහිතකඤ්
ඤාති යසස (පබ්බතරුජය) සොයං මත්තහමරගණ්චුමිතිවි
කසිත පුළුච්චලිතාගරුකෙබ්භපසොහිත කඤ්ඤො.
(පබ්බතරුජ.)

අයං පන භින්නාධිකරණබ්‍රහ්මිනි.

නානාදුකිතිණපතිතපුළොපසොභිත කඤ්ඤොති-රුකිතිව
තිණං ව රුකිතිණිති, නානාපකාර එව රුකිතිණිති නා
නාදුකිතිණිති, නානාදුකිතිණිති පතිතාති නානාදුකි
තිණපතිතාති, නානාදුකිතිණපතිතාති ව තාති පුළොති
වෙති නානාදුකිතිණපතිතපුළොති, නානාදුකිතිණපති
තපුළොති උපසොභිතාති නානාදුකිතිණපතිතපුළොප
සොභිතාති, නානාදුකිතිණපතිතපුළොපසොභිතාති කඤ
ඤති යසා (සෙලරජසා) සොයං නානාදුකිතිණපතිතපු
ළොපසොභිතකඤ්ඤො. (සෙලරජ.)

අයං පන වඤ්කමමධාරය නපුර්සගබ්‍යො තුලකධිකරණ
බ්‍රහ්මිනි.

අඵවා—උපසොභිතාති එව කඤ්ඤති උපසොභිතකඤ්ඤ
ති, (සාපෙකබ්‍රහ්ම සතිපි ගමකතතා සමාසො)-නානාදුකි
තිණපතිතපුළොති උපසොභිතකඤ්ඤති යසා (සෙලරජසා)
සොයං නානාදුකිතිණපතිතපුළොපසොභිතකඤ්ඤො.
(සෙලරජ.)

අයං පන භින්නාධිකරණ බ්‍රහ්මිනි.

නානාමුසලඵාලපබ්බතනරුකලිඛරසරබ්‍රහ්මද්විතොමර
හතාති-මුසලොව ඵාලො ව පබ්බතො ව නරු ව කලිඛරෙ
ව සරෙ ව බ්‍රහ්ම ව ද්වි ව තොමරෙ ව මුසලඵාලපබ්බත
නරුකලිඛරසරබ්‍රහ්මද්වි තොමර, නානාපකාර එව මුසල
ඵාලපබ්බත නරුකලිඛර සරබ්‍රහ්මද්වි තොමර, නානාමුසල
ඵාලපබ්බත නරුකලිඛර සරබ්‍රහ්මද්වි තොමර, නානාමුසල
ඵාලපබ්බත නරුකලිඛරසරබ්‍රහ්මද්වි තොමර භයේසු යෙ
සං තෙ නානාමුසලඵාලපබ්බත නරුකලිඛර සරබ්‍රහ්මද්වි
තොමරහතා.

අයමපන වඤ්කමමධාරයගබ්‍යො භින්නාධිකරණ බ්‍රහ්මිනි.
බ්‍රහ්මිනි ඉවට්ඨොන කිංචො?—“බ්‍රහ්මිනිමති ව.”

නාමානං සමුච්චයො වතෙද්.—331

නාමානමෙකවිභතතිකානං යො සමුච්චයො යො වඤ්ඤ
යෙද්ද් ගොති.

වඤ්ඤා ව සුරයො ව වඤ්ඤසුරයා—සමණ්‍යාගමිණි, සාරපු
තතමොග්ගලානා, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා, යමචරුණි, කුට්ඨර
වාසවා.

වඤ්ඤවට්ඨොන කිංචො?—“වඤ්ඤා වා”.

මහනමමහා තුලාධිකරණ පදේ.—332

තෙසං මහනතසද්දනං මහා ආදෙසො හොති තුලාධිකරණ පදේ.

මහනොච සො පුරසොචාති මහාපුරසො-මහාදෙවි, මහා බලං, මහාඵලං, මහානාමො, මහාසසො, මහාපදුමචනං, මහානදි, මහාමණී, මහාගහපතිකො, මහාබනං, මහාපඤ්ඤා.

බහුවචනගහණෙන ඤචි මහනතසද්දසං මහ ආදෙසො හොති—මහණ්ණං, මහඵලං, මහබලං, මහභුතං, මහභුතො, මහබ්භං.

ඉථිසං භාසිතපුමිථි පුමාව චෙ.—333

ඉථිසං තුලාධිකරණ පදේ භාසිතපුමිථි චෙ පුමාව දට්ඨබ්බා.

දිඝා ජඛ්ඝා යස්ස සොයං දිඝජංඝො-කලාණං හරියා යස්ස සොයං කලාණංහරියො, පහුතා පඤ්ඤා යස්ස සොයං පහුතපඤ්ඤා.

භාසිතපුමෙති කිමත්තං?—බ්‍රහ්මබන්ධු ච සා හරියාචාති බ්‍රහ්මබන්ධුහරියා, සඤ්ඤාභුතා.

කමමධාරයසඤ්ඤා ච.—334

කමමධාරයසඤ්ඤා ච සමාසෙ ඉථිසං තුලාධිකරණ පදේ පුබ්බෙ භාසිතපුමිථි චෙ පුමාව දට්ඨබ්බා.

බ්‍රාහ්මණදරුකා, බ්‍රහ්මකඤ්ඤා, බ්‍රහ්මකුමාරකා.

භාසිතපුමෙති කිමත්තං?—බ්‍රහ්මකුමාරදරුකා, බ්‍රාහ්මණබ්‍රහ්මදරුකා.

අනනනසං නප්පුරසෙ.—335

නසං පදස්ස නප්පුරසෙ උතතරපදේ අත්තං හොති.

අබ්‍රාහ්මණො, අචසලො, අභිකඛු, අපඤ්චවස්සො, අපඤ්චමචං.

සරෙ අත්.—236

නසං පදස්ස නප්පුරසෙ සබ්බසෙව අත් හොති සරෙ පරෙ. අනස්සො, අනිසසරෙ, අනරියො, අනිවෙසා.

කිදං කුසිං.—337

කුඉචෙචනස්ස කදං හොති සරෙ පරෙ.

කුච්ඡිතං අනං කදන්තං-කුච්ඡිතං අසනං කදසනං.

සරෙති කිමත්තං?—කුච්ඡිතා දුරු යෙසං අප්පඤ්ඤාකාරුතං හො හොනති-කුදුරු, කුජනා, කුප්පතා, කුභොගා, කුච්ඡා, කුදුසා.

කාප්‍යභේදය ව.—338

කුලවේදනය සහ හොඳි අප්‍රභේදය ව.

කාලවර්ණය, කාප්‍රභේදය.

බ්‍රහ්මවිභවාර්ණය කිමහි?—කුලවේදනය අනුප්‍රාප්ත
කේසුපි කිමි කා හොඳි—කුලවර්ණය පුරුසා කාපුරුසා, කුපුරුසා.

කිවිසමාසනගතානමකාරනො. 339

සමාසනගතානං නාමානං අනොසා සරො කිමි අකාරො
හොඳි.

දෙව්‍යානං රජු දෙව්‍යානේ, දෙව්‍යානේ—දෙව්‍යානං සරො දෙව්‍යා
බො, දෙව්‍යානං—පඤ්ච අනාති පඤ්චානං—සනානානං, පඤ්චානා
වො, පඤ්චානං—ජනනඤ්ච උපානානං ව ජනනානානං,
සරදස්ස සමිපෙ වනනානි උපසරදං—විසාලානි අකාරිනි යස්ස
සොයං විසාලකොට්ඨං—විමුඛං මුඛං යස්ස සොයං විමුඛො.

කාරගතනං කිමහි?—අකාරකාරනො ව හොඳි—පව්ව
කර්ම බලයා යස්ස සොයං පව්වකර්මබලයා—සුරභිනො ග
නොයා සුරභිගනොයා, සුඤ්ඤො ගනොයා සුගනා—සුභිනො
ගනොයා සුභිගනා.

නදිඅනා ව කනතුඅනා ව කප්‍රභේදය හොඳි සමාස
නො—බහවො නදියො යස්ස සොයං (ජනපදෙ) සොයං බහුනදි
කො, (ජනපදෙ)

බහවො කනතුඅනො යස්ස සොයං බහුකනතුකො.

නදිමහා ව.—340

නදිමහා ව කප්‍රභේදය ව හොඳි සමාසනො.

බහවො නදියො යස්ස සොයං බහුනදිකො.

බහවො කනතුඅනො යස්ස සොයං බහුකනතුකො.

බහවො නාරියො යස්ස සොයං බහුනාරිකො.

ජායාය තුදං ජාති පතිමිති—341

ජායාය ඉවේදනාය තුදං ජාති ඉවේදනෙ අදෙසා හො
නති පතිමිති පරො.

ජායාය පති තුදම්පති, ජායාය පති ජාතිපති.

බහුමහා ව.—342

බහුමහා ව කප්‍රභේදය හොඳි සමාසනො.

ගාණ්ඩවො බහු යස්ස සොයං ගාණ්ඩබහො.

අං විභතතිනමකාරනනබ්බසාමො.—343

නසමා අකාරනනා අබ්බසාමසමාසා පරසං විභතතිනං
කම් අං හොති.

අබ්බතතං, යථාබ්බසං, උපකුමනං, යාච්ඡිමං, නිරෝපබ්බතං,
නිරෝපාකාරං, නිරෝකුමනං, අනෙතාපාසාදං.

කම්භිති කිමත්තං?—අබ්බතතස්ස භික්ඛුනො.

සරො රසෙසා නසුංසකො.—344

නසුංසකලිඛෙත චතතමානස්ස අව්වසාමසමාසස්ස ලි
ඛෙස්ස සරො රසෙසා හොති.

ඉත්ථිසු අබ්බසාම කථා පචතතතිති අබ්බසාම—කුමාරිසු අබ්බසාම
කථා පචතතතිති අබ්බසාම, උපවට්ඨ, උපමණිකං, උපකමනං.

අඤ්ඤාසමා ලොපො ච.—345

අඤ්ඤාසමා අබ්බසාමසමාසා අනකාරනනා පරසං විභතති
නං ලොපො හොති.

අබ්බසාම, අබ්බසාම, උපවට්ඨ.

ඉතිනාමකපො සමාසකපො සතතමො කමණ්ඩො.

වා ඡාප්පචො.—346

ඡාප්පචො හොති වා නසාපචචමිචෙතසමිං අපෙ.

වසිට්ඨස්ස අපචො (පුතෙතො) වාසිට්ඨො—වසිට්ඨස්ස අපචො
(ඉත්ථි) වාසිට්ඨි—වසිට්ඨස්ස අපචො වාසිට්ඨිං—වසිට්ඨස්ස අපචො
පුතෙතො වා.

එවං භාරවාජස්ස අපචො (පුතෙතො) භාරවාජො—භාරවාජ
ස්ස අපචො (ඉත්ථි) භාරවාජ, භාරවාජං—ගොතමස්ස අපචො
(පුතෙතො) ගොතමො—ගොතමස්ස අපචො (ඉත්ථි) ගොතමි—
ගොතමස්ස අපචො ගොතමං, ගොතමස්ස අපචො පුතෙතො
වා—වසුදෙවස්ස අපචො (පුතෙතො) වාසුදෙවො, වාසුදෙවි,
වාසුදෙවං, වසුදෙවස්ස අපචො පුතෙතො වා—එවං බාලදෙ
වො, බාලදෙවි—වෙස්සාමිතෙතො, ස්වාලපකො, විතතකො,
පණ්ඩුවාසචො.

භාගනභාගා වච්ඡාදිතො.—347

නසමා වච්ඡාදිතො ගොතනගණනො භාගනභාගාඉච්ච
තෙ පච්චයා හොති වා නසාපචචමිචෙතසමිං අපෙ.

වච්ඡස්ස අපච්චං (පුතෙනා) වච්ඡායතො-වච්ඡස්ස අපච්චං (පුතෙනා) වච්ඡානො-එවං සාකවායතො, සාකවානො, කණ්ණායතො, කණ්ණානො, අග්ගිවෙස්සායතො, අග්ගිවෙස්සානො, කච්චායතො, කච්චානො, මොග්ගලලායතො, මොග්ගලලානො, මුඤ්ජායතො, මුඤ්ජානො, කුඤ්ජායතො, කුඤ්ජානො.

භේයො කතතිකාදිහි.—348

තෙති ගොත්තගණේති කතතිකාදිහි භේයොපච්චයො භොති වා තස්සාපච්චමිච්චෙනස්මිං අරුඤ්ඤා.

කතතිකාය අපච්චං (පුතෙනා) කතතිකෙයෙක-කතතිකාය අපච්චං පුතෙනා වා-එවං චෙණ්ණෙයෙක, රොහිණ්ණෙයෙක, ගඛෙයෙක, කද්දමෙයෙක, නාදෙයෙක, අනෙතෙයෙක, ආගෙයෙක, කාපෙයෙක, සොපෙයෙක, ගාපෙයෙක, බාලෙයෙක, මොලෙයෙක, කොලෙයෙක.

අතො භවිතො.—349

තස්මා අකාරනතො භවිතො භොති වා තස්සාපච්චමිච්චෙනස්මිං අරුඤ්ඤා.

දකඛස්ස අපච්චං (පුතෙනා) දකඛි, දකඛස්ස අපච්චං පුතෙනා වා-එවං දෙණ්ණි, වාසප්පි, සකාපුත්ති, නාථපුත්ති, දසපුත්ති, වාඤ්ඤා, කණ්ණි, බාලදෙව්, පාචකි, ජෙනදත්ති, බුද්ධි, ධම්මි, සම්මි, කප්පි, අනුරුද්ධි.

වාති භික්ඛානතො තස්සාපච්චමිච්චෙනස්මිං අරුඤ්ඤා භවිතො භොති-සකාපුත්තස්ස අපච්චං පුතෙනා සකාපුත්තිකො-සකාපුත්තස්ස අපච්චං පුතෙනා වා-නාථපුත්තස්ස අපච්චං (පුතෙනා) නාථපුත්තිකො-නාථපුත්තස්ස අපච්චං පුතෙනා වා-ජෙනදත්තිකො.

භවො පභවාදිහි.—350

උපගුණවෙච්චමාදිහි නවස්සාපච්චයො භොති වා තස්සාපච්චමිච්චෙනස්මිං අරුඤ්ඤා.

උපගුණ අපච්චං (පුතෙනා) ඔපගච්චො-උපගුණ අපච්චං පුතෙනා වා-එවං මානවො, ගග්ගවො, පණ්ඩිතො, හග්ගවො, ඔපකච්චානවො, ඔපභිඤ්ඤා.

භේර විධවාදිතො.—351

තස්මා විධවාදිතො භේරස්සාපච්චයො භොති වා තස්සාපච්චමිච්චෙනස්මිං අරුඤ්ඤා.

විධවාය අපච්චං (පුනෙතා) වෙධවෙරො—විධවාය අපච්චං පුනෙතා වා-ඵවං ඛන්ධකෙරො, සාමණෙරො, නාමිකෙරො.

යෙන වා සංසට්ඨං තරති චරති වහති ඡායකො.—352

යෙනවා සංසට්ඨං යෙනවා තරති යෙනවා චරති යෙනවා වහති ඉවෙතෙසථෙසු ඡායකපච්චයො හොති වා.

තිලෙන සංසට්ඨං (හොජනා) තෙලිකං-තිලෙන සංසට්ඨං වා-ඵවං හොලිකා, සානිකා.

නාවාය තරතිති නාවිකො-නාවාය තරති වා-ඵවං ඔලු මපිකො.

සකචෙන චරතිති සාකචකො-සකචෙන චරති වා.

ඵවා පාදිකො, දණ්ඩිකො, ධම්මිකො.

සීසෙන වහතිති සීසිකො, සීසෙන වහති වා.

ඵවා අංසිකො, ඛන්ධිකො, අඩගුලිකො.

වාති විකප්පනථෙත අක්කඤ්ඤෙසුපි ඡායකපච්චයො හොති. රුරගහෙ වසතිති රුරගතිකො-රුරගහෙ ජනො රුරගති කො-ඵවා මාගධිකො, සාවජ්ඣිකො, කාපිලවජ්ඣිකො, පාටලි පුත්තිකො.

නමධිතෙ තෙන කතාදි සන්තිධාන නියොගසිප්පහණ්ඩථිවිතතෙසු ව.—353

නමධිතෙ තෙන කතාදිසථෙසු ව නංසන්තිධානෙ නන්තිසුතෙන නමස්ස සිප්පං නමස්ස හණ්ඩං නමස්ස ජිවිකං ඉවෙතෙසථෙසු ව ඡායකපච්චයො හොති වා.

විනසමධිතෙති චෙනධිකො-විනසමධිතෙ වා.

ඵවා සුත්තන්තිකො, අභිධම්මිකො, වෙය්‍යකරණිකො.

කායෙන කතං(කමමං)කාසිකං, කායෙන කතං කමමං වා.

ඵවා වාවසිකා, මානසිකා.

සරිරෙ සන්තිධානා (වෙදනා) සාරිරිකා-සරිරෙ සන්තිධානා වෙදනා වා, ඵවා මානසිකා.

වාරෙ නිසුතො දොවාරිකො-වාරෙ නිසුතො වා.

ඵවා හණ්ඩානාරිකො, නාගරිකො, නවකම්මිකො.

විණ්ණ අස්ස සිප්පන්ති චෙණ්ණිකො—විණ්ණ අස්ස සිප්පං වා-ඵවා පාණ්ණිකො, මොද්ධිකො, වංසිකො.

ගනෙධා අස්ස හණ්ඩන්ති ගන්ධිකො-ගනෙධා අස්ස හණ්ඩං වා-ඵවා තෙලිකො, හොලිකො.

උරබ්‍රං හනඬා ජීවතිති මරබ්‍රිකො-උරබ්‍රං හනඬා ජීවති වා.

එවං මාගවිකො, සුකර්කො, සාකුණිකො.

අදිග්‍රහණෙන අඤ්ඤායෙපි ණිකාපවටයො හොති-ඡලෙන හතො ඡලිකො, ඡලෙන හතො වා-සුතෙන බඳො සුතනිකො-සුතෙන බඳො වා-වාපො අස්ස අස්ස ධොති වාපිකො, වාපො අස්ස අස්ස ධො වා.

එවං තොමරකො, මුග්ගරකො, මොසලිකො.
වාතො අස්ස ආබාධොති වාතිකො.

එවං සෙව්තිකො, පිත්තිකො.

බුඳො පසනො බුද්ධිකො-බුඳො පසනො වා.

එවං ධම්මිකො, සඬ්ඝිකො-බුද්ධස්ස සත්තකං බුද්ධිකං.

එවං ධම්මිකං, සඬ්ඝිකං.

වයේන කිතං හණ්‍ඩං වජ්ජිකං.

එවං කුමතිකා, ථාලිකා, කිංකිණිකං, සොවණ්ණිකං.

කුමභො අස්ස පරමාණං කුමතිකො-කුමභස්ස රාසිකුමතිකො.
කුමභං අරගතිතිවා කුමතිකො-අතෙතිනි දිබ්බතිති අකඛිකො.

එවං සාලාකිකො, නිසුකිකො, අම්බපිලිකො, කව්ඨිපිලිකො, නාලිකෙරකො, ඉවෙවමාදි.

ණ රාගා තෙන රතනං තසෙසද

මඤ්ඤායෙපිසු ව.-354

ණාපවටයො හොති වා රාගමො තෙන රතනමිවෙතසම්භො අයෙ තසෙසදමඤ්ඤායෙපිසු ව.

කසාවෙන රතනං(වජ්ජං)කාසාවං-කසාවෙන රතනං වජ්ජං වා.

එවං කොසුමාං, භාලිද්දං, පත්තවහං, මඤ්ඤායෙපිසු, කුඬකුමං.

සුකරස්ස ඉදං (මංසං) සොකරං-සුකරස්ස ඉදං මංසං වා-මහිසස්ස ඉදං (මංසං) මාහිසං-මහිසස්ස ඉදං මංසං වා..

උදුමරස්ස අවිදුරෙ (විමානං) ඉදුමරං-විදිසාය අවිදුරෙ හවො වෙදිසො.

මධුරය ඡතො මාධුරෙ-මධුරය ආගතො මාධුරෙ.

කතතිකාදිහි සුතො මාසො කතතිකො.

එවං මාගසිරො, පුසෙසා, මාසො, එගුණො, විතො.

න වුද්ධි නිලපිතාදො පව්වයෙ සණ්කාරකො,

එකාරෙ පුසස සඤ්ඤා සිරොති සිරසං වදො.

සිත්තානං සමුහො සිත්තො-හිත්තානං සමුහො හිත්තො.

—00—

එවං කාමොනො, මාසුරො, කොකිලො.

බ්බඳ්ඛා අස්ස දෙවනානි බ්බඳ්ඛා-එවං භද්දො, මාරො, මාහි
නො, වෙස්සවිණො, යාමො, සොමො, නාරායණො.

සංවච්ඡරං අවෙච්ච අධිතෙනි සංවච්ඡරො-එවං මොහු
තො-නිමිත්තං අවෙච්ච අධිතෙනි නොමිත්තො.

එවං අඛණ්ඩිකො, වෙසකකරණො, ජකුසො, චතො, හා
සො, වසානිතං විසයො (දෙසො) වාසානො-එවං කුතො, සාකුතො, ආතිසාරො.

උදුමඛරං අසමිං පදෙසෙ සන්තිනි ඔදුමඛරො-සහරොති නි
බ්බතො සාගරො-සකලමස්ස නිවාසො සාකලො-මධුර
අස්ස නිවාසො මාධුරො-මධුරය ඉස්සරො වා මාධුරො-ඉවෙච්ච
ව මාදයො යොජෙනබ්බා.

ජාතාදිනමිමියා ව.—355

ජතඉවෙච්චමාදිනමසේ ඉම ඉය ඉවෙච්චෙන පච්චියා
හොනති.

පච්චා ජතො පච්චිමො.

එවං අනතිමො, මජ්ඣමො, පුරිමො, උපරිමො, හෙට්ඨි
මො, හොප්පිමො.

බොධිසත්තස්ස ජනියා ජතො බොධිසත්තජනියො.

එවං අස්සජනියො, හත්ථිජනියො, මනුස්සජනියො.

ආදිග්ගහණෙන නිසුත්තන්වාදිසුපි තදන්වාදිගොපි ඉම ඉය
ඉක්කප්පවියා හොනති.

අනෙත නිසුතො අනතිමො.

එවං අනතියො, අනතිකො-පුතො අස්ස අත්ථි තසමිං වා
විජ්ජනිති පුතතිමො.

එවං පුතතියො, පුතතිකො-කප්පිමො, කප්පියො, කප්පිකො.

වසඤ්ඤාගණෙන කියප්පවියො හොති නිසුත්තසේ.

ජනියා නිසුතො ජනිකියො-අනෙති නිසුතො අනතිකි
යො-(ජනියා අනෙති ජවනෙති) ජවනෙති නිසුතො
ජවනකිකියො.

සමුහසේ කණ්ණා ව.—356

සමුහසේ කණ්ණ ණ ඉවෙච්චෙන පච්චියා හොනති.

රජපුත්තානං සමුහො රජපුත්තකො, රජපුත්තො වා,
මනුස්සානං සමුහො, මානුස්සකො-මානුස්සො වා-මයුරානං
සමුහො මායුරකො-මායුරො වා-මහිසානං සමුහො මාහිස
කො-මාහිසො වා.

ගාමජනබන්ධුසභායාදිහි තා.—357

ගාමජනබන්ධුසභායා ඉවෙවමාදිහි නාප්‍යවෙයො හොති සමුහයේ.

ගාමානං සමුහො ගාමනා-ජනානං සමුහො ජනනා, බන්ධුනං සමුහො බන්ධුනා, සභායානං සමුහො සභායනා-නගරානං සමුහො නාගරනා.

තදස්සධ්‍යානමිවෙයා ව.—358

තදස්සධ්‍යානමිවෙනසමිං අනේ ඊයප්‍යවෙයො හොති.

මදනස්ස ධ්‍යානං මදනියං-බන්ධනස්ස ධ්‍යානං බන්ධනියං-මුච්චනස්ස ධ්‍යානං මුච්චනියං.

එවං රජනියං, කමනියං, ගමනියං-දස්සනස්ස ධ්‍යානං දස්සනියං-උපාදානස්ස ධ්‍යානං උපාදානියං.

වසඤ්ඤානගණෙන ඉය ඉලප්‍යවෙයා හොනති-රක්ඛස්ස ඉදං ධ්‍යානං රාජියං-එවං රාජියං.

උපමානජායිතතතං.—359

උපමයේ ආයිතතතප්‍යවෙයො හොති.

ධුමොවිය දිස්සති (අද්‍යං ධ්‍යානං) තදිදං ධුමායිතතතං-නිමිට්‍රං විය දිස්සති (අද්‍යං ධ්‍යානං,) තදිදං නිමිට්‍රයිතතතං.

තතතිස්සිතයේ ලො.—360

තතතිස්සිතයේ තදස්සධ්‍යානමිවෙනසමිං අනේ ව ලප්‍යවෙයො හොති.

දුට්ඨං නිස්සිතං දුට්ඨලො-වෙදං නිස්සිතං වෙදලො, දුට්ඨස්ස ධ්‍යානං දුට්ඨලො-වෙදස්ස ධ්‍යානං වෙදලො.

ආලු තබ්බලො.—361

ආලප්‍යවෙයො හොති තබ්බලයේ.

අභිජ්ඣා අස්ස පකති අභිජ්ඣාලං-අභිජ්ඣා අස්ස බහුලා වා අභිජ්ඣාලං.

එවං සීතාලං, ධර්මලං, දයාලං.

ණ්‍යතතතා භාවෙ වු.—362

ණ්‍යතතතා ඉවෙනෙ පව්‍යා හොනති භාවයේ.

අලසස්ස භාවො අලසං-අරොගස්ස භාවො අරොගං, පංසුකුලිකස්ස භාවො පංසුකුලිකතතං-අනොදරකස්ස භාවො අනොදරකතතං-සංගණිකාරාමස්ස භාවො සංගණිකාරාමතා-නිද්දරාමස්ස භාවො නිද්දරාමතා.

තුසද්දගහගණන නතනප්පවයො ගොති-පුට්ඨනසා
භාවො පුට්ඨනනතනං-වෙදනසා භාවො වෙදනතනං.

ණ විසමාදිති-363

ණප්පවයො ගොති විසමාදිති නසා භාවො ඉවෙවන
සමිං අනේ.

විසමසා භාවො වෙසමං-සුචිසා භාවො සොවං.

රමභියාදිතො කණි.-364

රමභිය ඉවෙවමාදිතො කණි පව්වයො ගොති නසා
භාවො ඉවෙවනසමිං අනේ.

රමභියසා භාවො රාමණයාකං-මනුඤ්ඤසා භාවො
මානුඤ්ඤකං-අග්ගිගොමසා භාවො අග්ගිගොමකං.

විසෙසෙ තරතමිසසිතිධිට්ඨා.-365

විසෙසනේ තර තම ඉසසික ඉය ඉට්ඨ ඉවෙවනෙ පව්වයා
ගොති.

සබ්බෙ ඉමෙ පාපා අයමිමෙසං විසෙසෙන පාපොති පාප
තරො.

එවං පාපතමො, පාපිසසිකො, පාපියො, පාපිට්ඨො.

තදසාප්ති වි ව.-366

තදසා අනේ ඉවෙවනසමිං අනේ විප්පවයො ගොති.

මෙධා අසා අනේ නසමිං වා විජ්ජති මෙධාපි.

එවං මායාපි.

වසද්දගහගණන සොප්පවයො ගොති.

සුමෙධා අසා අනේ නසමිං වා විජ්ජති සුමෙධසො.

තපාදිතො සි-367

තපාදිතො සිප්පවයො ගොති තදසා අනේ ඉවෙවනසමිං
අනේ.

තපො අසා අනේ නසමිං වා විජ්ජති තපසි.

එවං තෙජසි, යසසි, මනසි.

දණ්ඩාදිතො ඉක ඊ.-368

දණ්ඩාදිතො ඉක ඊ ඉවෙවනෙ පව්වයා ගොති තදසා
අනේ ඉවෙවනසමිං අනේ.

දණ්ඩා අසා අනේ නසමිං වා විජ්ජති දණ්ඩකො, දණ්ඩි,
එවං මාලිකො, මාලි.

මධ්‍යාදිතො රො.—369

මධ්‍යඉවෙවමාදිතො රූපවයො හොති තදස්ස අත්ථ ඉවෙවනස්මිං අනේ.

මධ්‍ය අස්ස අත්ථ තස්මිං වා විජ්ජතිති මධ්‍යරො-එවං කුඤ්ඤරො, මුක්ඛරො, මුඛරො, සුසිරො, සුභරො, සුචිරො.

ගුණාදිතො වනතු.—370

ගුණඉවෙවමාදිතො වනතුප්පවයො හොති තදස්ස අත්ථ ඉවෙවනස්මිං අනේ.

ගුණො අස්ස අත්ථ තස්මිං වා විජ්ජතිති ගුණවා-එවං යසවා, ඛනවා, බලවා, පඤ්ඤවා.

සත්‍යාදිති මනතු.—371

සති ඉවෙවමාදිති මනතුප්පවයො හොති තදස්ස අත්ථ ඉවෙවනස්මිං අනේ.

සති අස්ස අත්ථ තස්මිං වා විජ්ජතිති සතිමා.

එවං සුතිමා, සුතිමා, සුචිමා, ථුතිමා, මතිමා, යතිමා, කිත්තිමා, මුත්තිමා, භානුමා.

සද්ධාදිතො ණ.—372

සද්ධා ඉවෙවමාදිතො ණප්පවයො හොති තදස්ස අත්ථ ඉවෙවනස්මිං අනේ.

සද්ධා අස්ස අත්ථ තස්මිං වා විජ්ජතිති-සද්ධො. එවං පඤ්ඤා, අමච්ඡරො.

ආයුසස්සකාරසමනතුමති.—373

ආයුසස්ස උකාරො අස් හොති මනතුමති පව්වයෙ පරෙ.

ආයු අස්ස අත්ථ තස්මිං වා විජ්ජතිති-ආයසමා.

තප්පකතිවචනෙ මයො.—374

තප්පකතිවචනෙව මයප්පවයො හොති.

සුවණ්ණෙන පකතං(කමමං)සොවණ්ණමයං, සුවණ්ණමයං.

එවං රුපිමයං, ජතුමයං, රජතමයං, අයොමයං, මත්තිකාමයං, ඉඨිකාමයං, කඨිමයං, ගොමයං.

සඛ්ඛායාසුරණො මො.—375

සඛ්ඛායාසුරණෙව මප්පවයො හොති.

පඤ්චනං සුරණො පඤ්චමො-එවං ජඨිමො, සත්තමො, අඨිමො, නවමො, දසමො.

සජ්ජස වා.—376

ජස්ස සකායදෙසො හොති වා සඤ්ඤාසුරණ්ණේ.

ජනනං පුරණො සට්ඨො, ජට්ඨො වා.

එකාදිතො දසසස්සි.—377

එකාදිතො දසසස්ස අනෙත ථෙසව්වසො හොති වා සඤ්ඤාසුරණ්ණේ.

එකාදසනං පුරණී එකාදසී, පඤ්චදසනං පුරණී පඤ්චදසී, චතුද්දසනං පුරණී චතුද්දසී.

පුරණීති කිමත්තං?—එකාදස, පඤ්චදස.

දසෙ සො නිච්චං ව.—378

දසසද්දෙ පරෙ නිච්චං ජස්ස සො හොති.

සොළස.

අනෙත නිගගහිතං ව.—379

තාසං සඤ්ඤානමනෙත නිගගහිතානමො හොති.

එකාදසී, චතුද්දසී, පඤ්චදසී.

ති ව.—380

තාසං සඤ්ඤානමනෙත නිකායානමො හොති.

විසති, තිංසති.

උ දරානං.—381

දකාර රකාරානං සඤ්ඤානං උකාරදෙසො හොති.

සොළස, චත්තාළිසං.

විසතිදසෙසු බා විස්ස තු.—382

විසතිදස ඉවෙවනෙසු විස්ස බා හොති.

බාවිසතිඤ්ඤාති, බාරස මත්තස්සා.

තුසද්දග්ගනමණෙන විස්ස උ දි දෙ, අදෙසා ව හොනති. උරත්තං, දරත්තං, දිගුණං, දෙගුණිති.

එකාදිතො දස ර සඤ්ඤානො.—383

එකාදිතො දසසස්ස දකාරස්ස රකාරෙ හොති වා සඤ්ඤානො.

එකාරස, එකාදස, බාරස, චාදස, චාරස.

සඤ්ඤානොති කිමත්තං?—චාදසායනනාති.

අට්ඨාදිතො ව.—384

අට්ඨ ඉවෙවමාදිතො දසසද්දස්ස දකාරස්ස රකාරදෙසො

හොනි වා සඬිකතො.

අට්ඨාරස, අට්ඨාදස.

අට්ඨාදිහොනි කිමත්තං?—පඤ්චදස, සොළස.

සඬිකතොනි කිමත්තං?—අට්ඨදසිකො.

වසඤ්ඤානගණං කිමත්තං?—දසරතනගණානුකම්භිනත්තං.

වෙකට්ඨානමාකාරො වා.—385

වි එක අට්ඨ ඉවෙවනෙසමනො ආකාරදෙසො හොනි වා සඬිකතො.

වාදස, එකාදස, අට්ඨාදස.

සඬිකතොනි කිමත්තං?—විදනො, එකදනො, එකව්ඨනො, අට්ඨත්ථමො.

චතුරෙව්ඡති ඵ ඨා.—386

චතු ඡ ඉවෙවනෙහි ඵ ඨ ඉවෙවනෙ පච්චයා හොනි සඬිකපුරුණත්තෙ.

චතුරානං පුරුණො චතුරො—ඡතානං පුරුණො ඡට්ඨො.

ට්ඨිති තියො.—387

වි ති ඉවෙවනෙහි තියපච්චයො හොනි සඬිකපුරුණත්තෙ.

විතානං පුරුණො දුතියො—නිණ්ණං පුරුණො තතියො.

තියෙ දුතාපි ච.—388

වි ති ඉවෙවනෙසං දු ත ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොනි තිය පච්චයෙ පරෙ.

දුතියො, තතියො.

අපිග්‍යානගණන අඤ්ඤාසම්භි දු ති ආදෙසා හොනි.

දුරතානං, නිරතානං.

වසඤ්ඤානගණන වි ඉවෙවනසස දිකාරො හොනි.
දිගුණං සඬකාපිං පාදපිත්තා.

තෙසමඛ්ඤ්ඤාපපදෙනඛ්ඤ්ඤාදිවඛ්ඤ්ඤා දියඛ්ඤ්ඤාදියො.—389

තෙසං චතුරස්ස දුතිය තතියානං අඛ්ඤ්ඤාපපදානං අඛ්ඤ්ඤාදිවඛ්ඤ්ඤාදියඛ්ඤ්ඤා අඛ්ඤ්ඤාදියාදෙසා හොනි—අඛ්ඤ්ඤාපපදෙන සහ ති පච්චනො.

අඛ්ඤ්ඤා චතුරස්ස අඛ්ඤ්ඤා—අඛ්ඤ්ඤා දුතියො දිවඛ්ඤ්ඤා—

අඛ්ඤ්ඤා දුතියො දියඛ්ඤ්ඤා—අඛ්ඤ්ඤා තතියො අඛ්ඤ්ඤාදියො.

සරුපානමෙකසෙසවසකිං.—390

සරුපානං පදබ්‍යඤ්ඤානං එකසෙසො ගොති අසකිං.

සුරසො ච සුරසො ච—සුරසා.

සරුපානමිති කිමයි?—භූමි ච අසො ච රථො ච පතති
කො ච හනිස්සරථපතතිකා.

අසකිනති කිමයි?—සුරසො.

**ගණනෙ දසස්ස ට්ඨි චතු පඤ්ච
ඡසනනට්ඨනවකානං ට්ඨි ට්ඨි චතතාර
පඤ්ඤ ඡසනතා ස නවා යොසු යො
නඤ්චිසමාසං ට්ඨි ට්ඨි තු ති.—391**

ගණනෙ දසස්ස ට්ඨි නික චතු තක පඤ්ඤ ඡසන සත්තක
අට්ඨක නවකානං සරුපානං කතෙකසෙසානං යථාසම්බන්ධං
ට්ඨි ට්ඨි චතතාර පඤ්ඤ ඡසන අස නව ඉච්චාදෙසා ගොතති
අසකිං යොසු-යොනං ච ඊසං අසං ට්ඨි ට්ඨි ට්ඨි ට්ඨි ට්ඨි ට්ඨි
දෙසා ගොතති, පච්ඡා සුතා නිපච්චතො.

විසං, නිංසං, චත්තාප්‍රිසං, පඤ්ඤාසං, සට්ඨි, සත්තරි, සත්තති,
අසිති, නට්ඨි.

අසකිනති කිමයි?—දස.

ගණනෙති කිමයි?—දසදසකො සුරසො.

**චතුපපදස්ස ලොපො තුතතරපදදි
වස්ස චුචො පි නවා.—392**

චතුපපදස්ස ගණනපරිසාරකස්ස තුතාරස්ස ලොපො
ගොති උතතරපදදිස්ස වකාරස්ස චු චොපි අදෙසා ගොතති
නවා.

චතුති අභිකාදස චුද්දස, චොද්දස, චතුද්දස.

අපිග්ගතගණන අනුපපදස්සාපි උතතරපදදිස්ස වස්ස
ලොපො ගොති නවා වස්ස චුචො පි ගොති.

තාප්‍රිසං, චත්තාප්‍රිසං, චුත්තාප්‍රිසං, චොත්තාප්‍රිසං.

යදනුපපතනා නිපාතනා

සිප්ඤ්ඤාති.—393

යෙ සද්ද අනිද්දිට්ඨිලකඛණ අකඛරපදබ්‍යඤ්ඤානො ඉභ්ථි
සුමනස්සකලිඛනො නාමුපසංගතිපාතනො අබ්‍යසිභාව
සමාසතද්විතකපො ගණනසම්බන්ධකාරකපට්ඨොග

සඤ්ඤානො සන්තිපකතිවූඤ්ඤාපභූතමවිකාරවිපරිත්තො ච
විහතති විහරන්තො ච තෙ නිපාතනා සිජ්ඣති.

වාදිතො කො නෙකථෙථි ව.—394

වි ඉද්ධෙවවාදිතො කප්පව්වයො හොති අනෙකථෙථි
තෙ නිපාතනා සිජ්ඣති.

සභාස චිකං විසනං-සනස්ස නිකං නිසනං-සනස්ස චතු
තකං චතුසනං-සනස්ස පඤ්චකං පඤ්චසනං-සනස්ස ඡකකං
ඡසනං-සනස්ස සත්තකං සත්තසනං-සනස්ස අට්ඨකං අට්ඨ
සනං-සනස්ස නවකං නවසනං-සනස්ස දසකං දසසනං-
සනස්සං හොති.

දසදසකං සතං දසකානං සතං සහස්සඤ්ච හොති යොමග්ගි.—395.

ගණනපරිශාපනාස්ස දසදසකස්ස සතං හොති-සතදස
කස්ස සහස්සං හොති යොමග්ගි.

සතං, සහස්සං.

විකාදිනං තදුනතරපද්‍යනඤ්ච නිපව්වතෙන යථා සමනවං-
සනස්ස චිකං (තදිදං) හොති විසනං-සනස්ස නිකං (තදිදං)
හොති නිසනං-ඵලං චතුසනං, පඤ්චසනං, ඡසනං, සත්ත
සනං, අට්ඨසනං, නවසනං, දසසනං, සහස්සං හොති.

යාව තදුනතරං දසගුණිතඤ්ච.—396

යාව නාසං සඛ්ඛිතනං උතතරං දසගුණිතඤ්ච කාතබ්බං.
යථා-දසස්ස ගණනස්ස දසගුණිතං කථා සතං හොති,
සනස්ස දසගුණිතං කථා සහස්සං හොති, සහස්සස්ස දස
ගුණිතං කථා දසසහස්සං හොති, දසසහස්සස්ස දසගුණි
තං කථා සතසහස්සං හොති, සතසහස්සස්ස දසගුණිතං
කථා දසසතසහස්සං හොති, දසසතසහස්සස්ස දසගුණිතං
කථා කොටි හොති, කොටිසතසහස්සානං සතං පකොටි
හොති-ඵලං සෙසානි පි කාතබ්බාති.

වසඤ්ඤාගණනං විසෙසනන්තං.

සකතාමෙග්ගි.—397

යාසං පන සඛ්ඛිතනං අනිද්දිට්ඨනාමබෙය්‍යනං සකෙති
සකෙති නාමෙග්ගි නිපව්වතෙන.

සතසහස්සානං සතං කොටි-කොටිසතසහස්සානං සතං
පකොටි-පකොටිසතසහස්සානං සතං කොටිපකොටි-

—00—

කොට්ඨකොට්ඨ සතසහස්සානං සතං නිනුතං—නිනුතසතස
හස්සානං සතං නිනුතනුතං—නිනුතනුතසතසහස්සානං සතං
අකෙබ්බිණී.

තථා ඛිඤ්ඤ, අබ්බුදං, නිරබ්බුදං, අහහං, අබ්බං, අවටං,
සොගන්ධිකං, උප්පලං, කුප්පිදං, ඤ්ඤාචාරිකං, පඤ්ඤං, කථානං,
මහාකථානං, අසංඝෙවයං.

තෙසං ඡො ලොපං—398

තෙසං පච්චයානං ඡො ලොපමාපජ්ජතෙ.

ගොතමස්ස අපච්චං (පුතෙනා) ගොතමො.

එවං වාසිට්ඨො, චෙණ්දෙනෙයක, ආලසං, ආරොග්ගං.

චිහාගෙ ධා ව.—399

චිහාගඤ්ඤ ච ධාප්පච්චයො ගොති.

එකෙන චිහාගෙන එකධා.

එවං චිධා, තිධා, චතුධා, පඤ්ඤධා, ඡධා, සහස්සධා.

වෙති කිමඤ්ඤ?—සොප්පච්චයො ච ගොති—සුත්තසො,
ව්‍යඤ්ඤනසො, පදසො.

සබ්බනාමෙහි පකාරච්චනෙහි

තු ථා.—400

සබ්බනාමෙහි පකාරච්චනඤ්ඤ තු ථාප්පච්චයො ගොති.

සො පකාරො තථා-නං පකාරං තථා-තෙන පකාරෙන තථා,
තස්ස පකාරස්ස තථා, තස්මා පකාරා තථා, තස්ස පකාරස්ස
තථා, තස්මිං පකාරෙ තථා.

එවං යථා, සබ්බථා, අඤ්ඤථා, ඉතරථා.

තුසඤ්ඤගහණං කිමඤ්ඤ?—ථනනාප්පච්චයො ච ගොති—සො
චිස පකාරො තථා-නං—යථා-නං, අඤ්ඤථා-නං, ඉතරථා-නං,
සබ්බථා-නං.

කිමිමෙහි ථං.—401

කිං ඉම ඉච්චෙනෙහි ථං පච්චයො ගොති පකාරච්චනඤ්ඤ.
කො පකාරො කථං-කං පකාරං කථං-කෙන පකාරෙනාකථං-
කස්ස පකාරස්ස කථං-කස්මා පකාරා කථං-කස්ස පකාරස්ස
කථං-කස්මිං පකාරෙ කථං-අයං පකාරො ඉඤ්ඤං-ඉමං පකාරං
ඉඤ්ඤං-ඉමිනා පකාරෙන ඉඤ්ඤං-ඉමස්ස පකාරස්ස ඉඤ්ඤං-ඉමස්මා
පකාරා ඉඤ්ඤං-ඉමස්ස පකාරස්ස ඉඤ්ඤං-ඉමස්මිං පකාරෙ ඉඤ්ඤං.

වූද්ධාදිසරසස වා සංයෝගනනියස සරණ ව.—402

ආදිසරසස වා අසංයෝගනනියස ආදිබ්‍ය ඤානසස වා සරසස වූද්ධි හොති සණකාරෙ පව්වයෙ පරෙ.

අභිබව්මධිතෙ ආභිබව්මිකො, විණ්ණාය අපව්වං වෙණ් නෙයෙක.

එවං වාසිට්ඨො, ආලසං, ආරොග්‍යං.

අසංයෝගනනියසාති කිමථි?—භග්ගචො, මනොගෙක, ඤානෙයක.

මායුනමාගමො ඩානෙ.—403

ඉ උ ඉවෙතෙසං ආදිගුණානං මාවූද්ධි හොති තෙසු ව එම වූද්ධි ආගමො හොති ඩානෙ.

ව්‍යකරණමධිතෙ වෙයකකරණං-නාකමධිතෙ නෙයකසි කො, ව්‍යවච්ඡයස අපව්වං වෙයකච්චෙවො, මාරෙ නිසුතො දොවාරකො.

ආතනකථ—404

ඉ උ ඉවෙතෙසං ආතනඤ්ච හොති ඊකාරාතමොව ඩානෙ.

ඉසියස භාවො ආරසසං, ඉණ්සස භාවො ආණ්සං, උසහසස භාවො ආසහං, උජ්ජනො භාවො අඤ්චං ඉවෙච්චමාදි.

සුනමිති කිමථි?—අපායෙසු ජනො ආපාසිකො.

ඩානෙති කිමථි?—වෙමනිකො, ඔපනයිකො, ඔපමායිකො, ඔපාසිකො.

කච්චාදිමජ්ඣානනරානං දිසරසසා පව්වයෙසු ව.—405

කච්චි ආදි මජ්ඣ උත්තර ඉවෙතෙසං දිසරසසා හොති පව්වයෙසු ව අපව්වයෙසු ව.

ආදි දිසො නාව-පාකාරො, නිවාරො, පාසාදො, පාකවො, පාටිමොකෙබ්බා, පාටිකංඛො, ඉවෙච්චමාදි.

මජ්ඣෙ දිසො නාව—අභිමානසිකො, ඔරබ්භමානසිකො, ඉවෙච්චමාදි.

උත්තරදිසො නාව-බනති පරමංතපො තිතිකබ්බා, අඤ්ජනා නිරි, කොට්ඨාවනං, අභිභුලියා ඉවෙච්චමාදි.

ආදිරසෙසා නාව-පභෙව ඉවෙච්චමාදි.

මරෙකි රසො නාව-සුමෙධසො, සුවණ්ණධරෙහි, ඉච්චෙව මාදි.

උත්තරරසො නාව-හොවාදිනාමසො හොති, යථා භාවි අරුණතසො ඉච්චෙවමාදි.

යථා අභ්‍යන්තරෙ ජිනවචනානුපරොධෙන යොජෙනධා.

වසද්දානගණන අපච්චයෙසු වානි අත්ථං සමුච්චෙති.

තෙසු වුද්ධිලොපාගමවිකාරවිපරි

තාදෙසා ච.—406

තෙසු ආදිමපක්ඛනරෙසු ජිනවචනානුපරොධෙන ඤචි වුද්ධි හොති ඤචි ලොපො හොති ඤචි අගමො හොති ඤචි විකාරෙ හොති ඤචි විපරිතො හොති ඤචි අදෙසො හොති.

ආදි වුද්ධි නාව-ආභිධමමිකො, වෙණ්ණතෙසො, ඉච්චෙවමාදි.
මරෙකි වුද්ධි නාව-සුබසෙසො, සුබකාරිදානං, සුබකාරිසිලං, ඉච්චෙවමාදි.

උත්තරවුද්ධි නාව-කාලිධා, මානධා, පච්චකධමමා, ඉච්චෙවමාදි.

ආදිලොපො නාව-නාළිසං, ඉච්චෙවමාදි.

මරෙකි ලොපො නාව-කතාකාමො, ගතාකාමො, ධනි යො කුප්පකාරසුතො, වෙදලං ඉච්චෙවමාදි.

උත්තරලොපො නාව-භික්ඛුභික්ඛුති, ඉච්චෙව මාදි.

ආදිඅගමො නාව-වුතොහගවතා, මුත්තමො, ඉච්චෙවමාදි.

මරෙකි අගමො නාව-සසිලවා, සපඤ්ඤවා, ඉච්චෙවමාදි.

උත්තරාගමො නාව-වෙදලමිච්චෙවමාදි.

ආදිවිකාරෙ නාව-ආරිසං, ආසභං, ආණ්ණං, ඉච්චෙවමාදි.

මරෙකි විකාරෙ නාව-වරුසං, පරුසං, ඉච්චෙවමාදි.

උත්තරවිකාරෙ නාව-යානි, තානි, සුඛානි, ඉච්චෙවමාදි.
ආදිවිපරිතො නාව-උගතො සුරියො, උගතපිනනි, ඉච්චෙව මාදි.

මරෙකි විපරිතො නාව-සමුග්ගපිනනි, සමුග්ගතො සුරියො, ඉච්චෙවමාදි.

උත්තරවිපරිතො නාව-දිගු දිගුනං ඉච්චෙවමාදි.

ආදිඅදෙසො නාව-සුනං, ඉච්චෙවමාදි.

මරෙකි අදෙසො නාව-නකයොගො, ඉච්චෙවමාදි.

උතතරආදෙසො නාව-සබ්බසෙයෙක, සබ්බසෙවෙධා,
ඉවෙවමාදි.

එවා යථාක්‍රමයෙන් සබ්බස්‍යයෝපෙනබ්බා.

අසුච්ඡායානං වායො වුද්ධි.—407

අ ඉති අකාරො-ඉර් ඉති ඉවච්ඡායා-උ උ ඉති උවච්ඡායා-
තෙසං අකාරඉවච්ඡායානං ආ එ ඔ වුද්ධියො හොනති
යථාසම්බ්‍යං.

ආභිධම්මකො, චෙත්සනෙයෙක, ඔලුම්පිකො.

අ ඉ උ ඉති අවුද්ධි-අභිධම්මකො, විච්ඡෙදකො, උලුම්පිකො.

පුන වුද්ධියානන්තං කිමන්?—උතතරපදවුද්ධිභාවන්තං.

අභිධම්මකො ආභිධම්මකො අභිධම්මකො.

නිගමො ච ජනපදො ච නිගමජනපදො, නිගමජනපදෙසු
ජනා ගෙනමජනපදො.

පුරි ච ජනපදො ච පුරිජනපදො, පුරිජනපදෙසු ජනා පොරි
ජනපදො.

සත්තාආහානි සත්තාහං, සත්තාහෙ නිසුතෙතො සත්තාහිකො,
වතෙසො විජ්ජා වතුච්ඡායං, වතුච්ඡායෙ නිසුතෙතො වතුච්ඡාය
කො, ඉවෙවමාදි.

වු ද්ධි ඉ වෙව තෙ න කි යො?—“වු ද්ධි දි ස ර සස වා
සං යො ග නන සස ස චෙත්සව”

ඉති නාම කප්පො

නද්ධිත කප්පො අධිමො කච්ඡායො.

—00—

අබ්‍යන්තරකමය පඨමො කමෙයා.
බාහුස්සං විකරණමකාලමිනං,
ලොපානුබන්ධරයමඤ්චිකාගතිරං
සිත්තරනති කච්ඡො පුට්ඨුද්ධිනාවා.

විචිතසංඛාරපරිකම්භං ඉමං
අබ්‍යන්තරකමය පඨමං අසෙසනො,
පණ්ණාසකමයානුකූලතොවරං
සුගොචරං යං වදන්තො සුණ්ඨං මෙ.

අභිකාරෙ මඛලෙ වෙච්ඡා නිප්පන්නො අවධාරණේ,
අනන්තරෙ ච පාදනො අථ සද්දො පවත්තති.

අථ සුඛබාහි විහත්තිනං. ඡ පරස්සපද්ධති.—408

අථ සුඛබාසං විහත්තිනං යාති යාති සුඛබාසාති ඡ පද්ධති
නාති නාති පරස්සපද්ධතියංගානති.

නං යථා—ති, අනති—සි, ථ—මි, ම.

පරස්සපද්ධතියංගානති කච්ඡො?—“කතන්ති පරස්සපද්ධතියං.”

පරාන්තරතොපද්ධති.—409

සුඛබාසං විහත්තිනං යාති යාති පරාන්තරතොපද්ධති
නාති අන්තරතොපද්ධතියංගානති.

නං යථා—නෙ, අන්තර—සෙ, වෙහ—ථ, මෙහ.

අන්තරතොපද්ධතියංගානති කච්ඡො?—“අන්තරතොපද්ධති
භාවෙච්ඡා කමමති.”

වෙ වෙ පඨමමජ්ඣිමුත්තමසුරිසා.—410

නාසං සුඛබාසං විහත්තිනං පරස්සපද්ධතියංගානති
නාසං වෙ වෙ පද්ධති පඨම මජ්ඣිම උත්තම සුරිසාසංගානති.

නං යථා—ති, අනති—ඉති පඨමසුරිසා—සි, ථ—ඉති මජ්ඣිම
සුරිසා—මි, ම—ඉති උත්තමසුරිසා.

අත්තනොපදානිපි-හෙ, අනෙත-ඉති පඨමපුරිසා-සෙ, වෙහ-ඉති මජ්ඣිමපුරිසා-ඵ, මෙහ-ඉති උත්තමපුරිසා-ඵචං සබ්බත්ථි.

පඨමමජ්ඣිමුත්තමපුරිසඉවනෙන කිමිත්ථි?—“නාමමති පසුජ්ජමානෙපි තුලකධිකරණේ පඨමො” —“තුමො මජ්ඣිමො” —“අමෙහ උත්තමො.”

සබ්බසමෙකාභිධානෙ පරො පුරිසො.—411

සබ්බසං නිණ්ණං පඨමමජ්ඣිමුත්තමපුරිසානං ඵකාභිධානෙ පරෙ පුරිසො ගභෙනබ්බො.

සො ච පඨති, තෙ ච පඨනති-නිං ච පඨසි, තුමෙහ ච පඨථ-අහං ච පඨාමි, මයං පඨාම-සො ච පචති, තෙ ච පචනති-නිං ච පචසි, තුමෙහ ච පචථ-අහං ච පචාමි, මයං පචාම-ඵචං සෙසාසු විහනතිසු පරෙ පුරිසො යොජෙනබ්බො.

නාමමති පසුජ්ජමානෙපි තුලකධිකරණේ පඨමො.—412

නාමමති පසුජ්ජමානෙපි අපසුජ්ජමානෙපි තුලකධිකරණේ පඨමො පුරිසො ගොති.

සො ගච්ඡති, තෙ ගච්ඡනති-අපසුජ්ජමානෙපි-ගච්ඡති, ගච්ඡනති.

තුලකධිකරණේති කිමිත්ථි?—නෙන ගඤ්ඤසෙ නිං දෙව දතෙතන.

තුමෙහ මජ්ඣිමො.—413

තුමෙහ පසුජ්ජමානෙපි අපසුජ්ජමානෙපි තුලකධිකරණේ මජ්ඣිමපුරිසො ගොති.

නිං යාසි, තුමෙහ යාථ-අපසුජ්ජමානෙපි-යාසි, යාථ.

තුලකධිකරණේති කිමිත්ථි?—නසා පච්චනෙ ඔදනො.

අමෙහ උත්තමො.—414

අමො පසුජ්ජමානෙපි අපසුජ්ජමානෙපි තුලකධිකරණේ උත්තමපුරිසො ගොති.

අහං යජාමි, මයං යජාම-අපසුජ්ජමානෙපි-යජාමි, යජාම.

තුලකධිකරණේති කිමිත්ථි?—මයා ඉජ්ජතෙ බුද්ධො.

කාලො.—415

කාලෙ ඉද්ධිතං අධිකාරස්ථං චෙදිතබ්බං.

වනනමානා පච්චුසානෙන.—416

පච්චුසානෙන කාලෙ වනනමාන විභතති හොති.
පාවළිපුතං ගව්ඡති-සාවස්සං පවිසති-විහරති ජෙනවනෙ.

ආණ්ඩ්‍යාසිට්ඨිනුනකාලෙ

පඤ්චමි.—417

ආණ්ඩ්‍යයේ ව ආසිට්ඨිසේ ව අනුත්තකාලෙ පඤ්චමි විභතති හොති.

කරෙතු කුසලං-සුඛං තෙ හොතු.

අනුමතිපරිකප්පනේසු සත්තමි.—418

අනුමත්තයේ ව පරිකප්පනේ ව අනුත්තකාලෙ සත්තමි විභතති හොති.

ඛං ගවෙජ්ඣක්ඛි-කිමහං කරෙය්‍යමි.

අපච්චකෙඛි පරොක්ඛාතිතෙ.—419

අපච්චකෙඛි අතිතෙ කාලෙ පරොක්ඛාතිතතති හොති.

සුපිනෙ කිල මාහ-ඵලං කිල පොරණ අහු.

භියොප්පහුති පච්චකෙඛි

භියතනති.—420

භියොප්පහුති අතිතෙ කාලෙ පච්චකෙඛි වා අපච්චකෙඛි වා භියතනති විභතති හොති.

සො මග්ගං අගමා, තෙ මග්ගං අගමුං.

සමිපෙජ්ජනති.—421

අජ්ජප්පහුති අතිතෙකාලෙ පච්චකෙඛි වා අපච්චකෙඛි වා සමිපෙ අජ්ජනති විභතති හොති.

සො මග්ගං අගමි, තෙ මග්ගං අගමුං.

මායොගෙ සබ්බකාලෙ ව.—422

භියතනති අජ්ජනති ඉවෙට්ඨා විභතතියො යද් මායොගො තද් සබ්බකාලෙ ව හොතති.

මාගමා, මාවවා, මාගමි, මාවමි.

වසද්දග්ගහණෙන පඤ්චමිවිභතති පි හොති-මාගව්ජාති.

අනාගතෙ භවිස්සනති.—423

අනාගතෙ කාලෙ භවිස්සනති විභතති හොති.

සො ගව්ඡ්සසති, සො කර්සසති—නෙ ගව්ඡ්සසනති, නෙ කර්සසනති.

ත්‍රියාතිපනෙතතිනෙ කාලාති පනති.—424

ත්‍රියාතිපනමනෙත අතිනෙ කාලෙ කාලාතිපනතිච්ඡතනති භොති.

සො වෙ තං යානං අලභිසො අගව්ඡ්සො—නෙ වෙ තං යානං අලභිසංසු අගව්ඡ්සංසු.

වතනමානා ති අනති සි ථ මි ම නෙ අනෙති සෙ වෙහ ඵ මෙහ.—425

වතනමානාඉවෙවසා සඤ්ඤා භොති—ති, අනති—සි, ථ—මි, ම
නෙ, අනෙත—සෙ, වෙහ—ඵ, මෙහ—ඉවෙවනෙසං වාදසන්නං පදනං.

වතනමානාඉවෙනෙත කුසො? “වතනමානා පච්චුප්පනෙත”

පඤ්චමි තු අනතු හි ථ මි ම තං අනතං සසු වෙහා ඵ ආමසෙ.—426

පඤ්චමි ඉවෙවසා සඤ්ඤා භොති—තු, අනතු—හි, ථ—මි, ම—
තං, අනතං—සසු, වෙහා—ඵ, ආමසෙ—ඉවෙවනෙසං වාදසන්නං පදනං.

පඤ්චමි ඉවෙනෙත කුසො?—“අණ්ණකසිට්ඨිනුත්ත කාලෙ පඤ්චමි.”

සතනමි එය්‍ය එය්‍යං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි එය්‍යාම එථ එරං එථො එය්‍ය වෙහා එය්‍යං එය්‍යාමෙහ.—427

සතනමි ඉවෙවසා සඤ්ඤා භොති—එය්‍ය, එය්‍යං—එය්‍යසි, එ
ය්‍යථ—එය්‍යමි, එය්‍යම—එථ, එරං—එථො, එය්‍යවෙහා—එය්‍යං
එය්‍යමෙහ—ඉවෙනෙසං වාදසන්නං පදනං.

සතනමි ඉවෙනෙත කුසො?—“අනුමතිපරිකප්පකෙසු සතනමි.”

පරොකකා අ උ ඵ තථ අ මෙ තථ රෙ වෙථා වෙහා ඉ මෙහ—428

පරොකකා ඉවෙවසා සඤ්ඤා භොති—අ, උ—ඵ, තථ—අ, මෙ—තථ,
රෙ—කො, වෙහා—ඉ, මෙහ—ඉවෙනෙසං වාදසන්නං පදනං.

—00—

පරෙකතො ඉච්චනෙන ඤාණො?—“අපච්චකෙති පරෙකතො තිතෙ”.

**හිංසනනි ආ උ ෙ ඔ තු ආ මො තු
තුං සෙ වහං ඉං මහසෙ.—429**

හිංසනනි ඉච්චසා සඤ්ඤා ගොති—ආ, උ—ඔ, තු—ආ, මො—
තු; තුං—සෙ, වහං—ඉං, මහසෙ—ඉච්චනෙසං වාදසන්නං පද්‍යනං.

හිංසනනි ඉච්චනෙන ඤාණො?—“නියොපහුති පච්චකෙති හිංසනනි.”

**අජ්ජනනි ඊ උං ඔ තු ඉං මො ආ
උ ෙ සෙ වහං ආ මෙහ.—430**

අජ්ජනනි ඉච්චසා සඤ්ඤා ගොති—ඊ, උං—ඔ, තු—ඉං, මො—
ආ, උ—සෙ, වහං—ආ, මෙහ—ඉච්චනෙසං වාදසන්නං පද්‍යනං.

අජ්ජනනි ඉච්චනෙන ඤාණො?—“සමිපෙජ්ජනනි”

**හවිසසනනි සසති සසනනි සසසි සසථ
සසාමි සසාම සසතෙ සසතො සසසෙ
සසච්චෙහ සසං සසාමෙහ.—431**

හවිසසනනි ඉච්චසා සඤ්ඤා ගොති—සසති, සසනනි—සසසි, සසථ—
සසාමි, සසාම—සසතෙ, සසතො—සසසෙ, සසච්චෙහ—සසං, සසාමෙහ—ඉච්චනෙසං වාදසන්නං පද්‍යනං.

හවිසසනනි ඉච්චනෙන ඤාණො?—“අනාගතෙහ හවිසසනනි”

**කාලාතිපනනි සසා සසංසු සෙස සසථ
සසං සසමහා සසථ සසිංසු සසසෙ
සසච්චෙහ සසං සසාමෙහ.—432**

කාලාතිපනනි ඉච්චසා සඤ්ඤා ගොති—සසා, සසංසු—සෙස, සසථ—
සසං, සසමහා—සසථ, සසිංසු—සසසෙ, සසච්චෙහ—සසං, සසාමෙහ—ඉච්චනෙසං වාදසන්නං පද්‍යනං.

කාලාතිපනනි ඉච්චනෙන ඤාණො?—“ක්‍රියාතිපනනනිතෙ කාලාතිපනනි.”

**හිංසනනි සනනමි පඤ්චමි වතන
මානා සබ්බධාතුකං.—433**

හිංසනනාදයො වතසෙසො විහතනියො සබ්බධාතුකසඤ්ඤා ගොති.

අගමා, ගවේෂයා, ගවේෂු, ගවේෂි.

සබ්බබාහුකම්චිතෙන කුසො? — “ඉකාරගමො අසබ්බ බාහුකම්භි.”

ඉති ආබ්‍යන්තකපෙ පඨමො කතො.

බාහුලිච්ඡෙති පරාජ්‍යච්ඡයා.—434

බාහුලිච්ඡ ඉච්චෙනෙති පරාජ්‍යච්ඡයා භොනති.

කරොති, ගවේෂි.

යො කොචි කරොති නං කුබ්බන්තමඤ්ඤා කරොති කරොති ඉච්චෙවං බුච්ඡිති කාරොති.

අථවා-කරොන්තං පයොජයති කාරොති-සබ්බො පබ්බන්තම ආත්‍යානමාවරති පබ්බන්තයති-සමුද්දමිව ආත්‍යානමාවරති, සමුද්දයති.

එවං සද්දො විච්චිට්ඨව ආත්‍යානමාවරති විච්චිට්ඨයති.

වසිට්ඨස්ස අපච්චං වාසිට්ඨො-එවමඤ්ඤාපි යොජෙතබ්බො.

තිජ්ගුප කිත මානෙති බජ්සා වා—435

තිජ්ගුප කිත මාන ඉච්චෙනෙති බාහුති බජ්ස ඉච්චෙනෙ පච්ඡයා භොනති වා.

තිතිකම්භි, ජිගුච්ඡති, තිකිච්ඡති, විමංසති.

වාති කිමකං?—තෙජති, ගොපයති, මානෙති.

භුජ්ඝස හර සුපා දිති තුමිච්ඡෙත්ථ

සු ව.—436

භුජ්ඝස හර සුප ඉච්චෙවමාදිති බාහුති තුමිච්ඡෙත්ථ භුජ්ස ඉච්චෙනෙ පච්ඡයා භොනති වා.

භොහතුමිච්ඡති, බුහුකම්භි, ඝසිතුමිච්ඡති, ජ්ඝච්ඡති, හරිතුමිච්ඡති, ජිහංසති, සොතුමිච්ඡති, සුසුසුසති, පාතුමිච්ඡති, පිට්ඨයති. වාති කිමකං?—භොහතුමිච්ඡති.

තුමිච්ඡෙත්ථසුති කිමකං?—භුඤ්ජති.

ආය නාමනො කතනුපමානාද

වාරො.—437

නාමනො කතනුපමානා ඉච්චෙනසමා ආචාරකේ ආයස්ස ච්චයො භොති.

පබ්බතායනි, සමුදායනි, විවිච්චායනි—එවමඤ්ඤපි යොජෙතබ්බා.

උපමානා ව.—438

නාමනො උපමානා අචාරයෙහි ව ඊයස්සව්වයො හොති.
අජන්තං ජන්තමිව අචරති, ජන්තියති, අපුන්තං පුන්තමිව අචරති, පුන්තියති.

උපමානාති කිමිත්තං?—බමමමාවරති.
අචාරයෙහිති කිමිත්තං?—අජන්තං ජන්තමිව රකති—එවමඤ්ඤපි යොජෙතබ්බා.

නාමමහාතනිච්ඡයෙ.—439

නාමමහා අන්තතො ඉච්ඡයෙහි ව ඊයස්සව්වයො හොති.
අන්තතො පන්ත මිච්ඡති, පන්තියති—එවං චිත්තියති, පරික්ඛාරියති, විච්ඡියති, ඛනියති, පටියති.
අනිච්ඡයෙහිති කිමිත්තං?—අඤ්ඤස්ස පන්තමිච්ඡති.
එවමඤ්ඤපි යොජෙතබ්බා.

ධාතුහි ඡේණ ඡාය ඡාපෙ ඡාපයා කාරිතාති හෙතෙසෙ.—440

සබ්බෙහි ධාතුහි ඡේණ ඡාය ඡාපෙ ඡාපයා ඉච්චෙතො පච්චයා හොති කාරිතසංඤ්ඤාව හෙතෙසෙ.

යො කොච්ඡි කරොති තං කුබ්බිනාමඤ්ඤා කරොති කරොති ඉච්චෙවං බුච්ඡිති—අච්චා කරොන්තං පයොජයති—කාරෙති, කාරයති, කාරපෙති, කාරපයති,

යෙ කෙච්ඡි කරොති තෙ කුබ්බිනො අඤ්ඤා කරොථ කරොථ ඉච්චෙවං බුච්ඡති—කාරෙති, කාරයති, කාරපෙති, කාරපයති.

යො කොච්ඡි පච්ඡි තමඤ්ඤා පචාහි පචාහි ඉච්චෙවං බුච්ඡිති—අච්චා, පචන්තං පයොජෙති—පාවෙති, පාවයති, පාවාපෙති, පාවාපයති.

යෙ කෙච්ඡි පච්ඡති තෙ පචතො අඤ්ඤා පචථ පචථ ඉච්චෙවං බුච්ඡති—පාවෙති, පාවයති, පාවාපෙති, පාවාපයති.

එවං භණෙති, භණෙති, භණෙති, භණෙති—භණෙති, භණෙති, භණෙති, භණෙති—තථරිව අඤ්ඤපි යොජෙතබ්බා.

හෙතෙසෙති කිමිත්තං?—කරොති, පච්ඡි.

අත්ථග්ගණෙන ලප්පව්වයො හොති—ජේතලති.

බාහුරූප නාමසමා නායො ව.—441

නසමා නාමසමා නායො යෙවෙයො ගොති කාරිතසක්කුච
බාහුරූපෙ සති.

හස්තීනා අතිකතාමයති මයනං, අතිහස්තීයති—විණය උපතාය
ති, උපවිණයති—දලනං කරොති චිරයං, දලනයති—විසුද්ධා
ගොති රතති, විසුද්ධයති.

වසද්දගහණෙන අර අල ඉවෙවනෙ පවයා ගොනති.
සනතරුති, උපකතමාලති.

භාවකමෙමසු යො.—442

සබ්බෙති බාහුති භාවකමෙමසු යෙවෙයො ගොති.
සියනෙ, බුරුකුනෙ, පච්චනෙ, ලබ්භනෙ, කරියනෙ, ඉස්සනෙ,
උවනෙ.

භාවකමෙමසුති කිමස්?—කරොති, පවති, පඨති.

තස්ස චචගග යකාරවකාරතනං

සධාකතනස්ස.—443

තස්ස යෙවෙයසස චචගග යකාර වකාරතනස්ස ගොති
බාකුනෙනාන සහ යථාසමිචං.

චුචනෙ, චුචනෙ—උචනෙ, උචනෙ—මස්සනෙ, මස්ස
නෙ—පච්චනෙ, පච්චනෙ—බුරුකුනෙ, බුරුකුනෙ—සුරුකු
නෙ, සුරුකුනෙ—කුරුකුනෙ, කුරුකුනෙ—උරුකුනෙ, උරුකු
නෙ—හසුසුනෙ, හසුසුනෙ—කය්‍යනෙ, කය්‍යනෙ—
දිබ්බනෙ, දිබ්බනෙ.

ඉවණ්ණාගමො වා.—444

සබ්බෙති බාහුති තමති යෙවෙයෙ පරෙ ඉවණ්ණාගමො
ගොති වා.

කරියනෙ, කරියති—ගව්ඨයනෙ, ගව්ඨයති.

වාති කිමස්?—කය්‍යනෙ.

පුබ්බරූපකුච.—445

සබ්බෙති බාහුති යෙවෙයො පුබ්බරූප මාපස්සනෙ වා.
පුබ්බනෙ, ඵලලනෙ, දමමනෙ, ලබ්භනෙ, සකකනෙ, දිස්සනෙ.
වාති කිමස්?—දමසනෙ.

යථා කතනරි ව.—446

යථා භාවකමෙමසු යෙවෙයසසාදෙසො ගොති තථා ක
තනරි ව යෙවෙයසසාදෙසො කතනබ්බිතා.

බුජ්ඣති, විජ්ඣති, මඤ්ඤති, සිබ්බති.

හු වාදිතො ඥ.—447

හු ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො අප්පච්චයො හොති කතතර්.

භවති, පඨති, පවති, ජයති.

රුධාදිතො නිගගහිතපුබ්බඤ්ච.—448

රුධි ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො අප්පච්චයො හොති කතතර් පුබ්බෙ නිගගහිතානමො ච හොති.

රුහති, ජිඤ්ඤති, හිඤ්ඤති.

වසඤ්ඤාගහණෙන ඉ ඊ එ ඔ ඉච්චෙනෙ පච්චයා හොනති නිගගහිතපුබ්බඤ්ච—රුහති, රුහති, සුචෙතති, සුචෙතාති.

දිවාදිතො යො.—449

දිවාදිතො බාතුගණ්ණතො යප්පච්චයො හොති කතතර්.

දිබ්බති, සිබ්බති, සුජ්ඣති, විජ්ඣති, බුජ්ඣති.

සවාදිතො ඡුණ්ණා උණ්ණා ච.—450

සු ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො ඡුණ්ණා උණ්ණා ඉච්චෙනෙ පච්චයා හොනති කතතර්.

අභිසුණ්ණති, අභිසුණ්ණති, සංචුණ්ණති, සංචුණ්ණති, අචුණ්ණති, අචුණ්ණති, පාචුණ්ණති, පාචුණ්ණති.

කියාදිතො නා.—451

කී ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො ඤාප්පච්චයො හොති කතතර්.

කිණ්ණති, ජිණ්ණති, බුණ්ණති, මුණ්ණති, ඉණ්ණති, ඉණ්ණති.

ගහාදිතො ප්පණ්ණා.—452

ගහ ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො ප්පණ්ණා ඉච්චෙනෙ පච්චයා හොනති කතතර්.

ගෙප්පති, ගණ්ණාති.

තනාදිතො ඔ සිරා.—453

තනු ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො ඔ සිර ඉච්චෙනෙ පච්චයා හොනති කතතර්.

තනොති, තනොති, කරොති, කරොති, කපිරති, කපිරති.

වුරාදිතො ඡණ්ණා.—454

වුර ඉච්චෙවමාදිතො බාතුගණ්ණතො ඡණ්ණා ඉච්චෙනෙ පච්චයා හොනති කතතර් කාර්තසඤ්ඤා ච.

චොරෙති, චොරෙති, විනොති, විනොති, මනොති, මනොති.

අනන්තොපද්‍යති භාවෙ ච කමමති.—455

භාවෙ ච කමමති ච අනන්තොපද්‍යති ගොනති.

උච්චතෙ, උච්චතො-උච්චතෙ, උච්චතො-මය්‍යතෙ,
මය්‍යතො-පුජකතෙ, පුජකතො-කය්‍යතෙ, කය්‍යතො.

කතන්තර ව.—456

කතන්තර ව අනන්තොපද්‍යති ගොනති.

මඤ්ඤතෙ, රොචතෙ, සොචතෙ, සොභතෙ, බුජකතෙ, ජයතෙ.

බාතුසප්ඵයෙහි විභතති යො.—457

බාතුහි නිද්ධිවෙසිති පච්චයෙහි බාදිකාරනතොනති විභතති
යො ගොනති.

නිතිකති, ජ්ඣවජ්ජති, විමාසති-නවාකං සමුද්ධම්ච අනන්ත
නමාවරති, සමුද්දයති, පුත්තියති, කාරෙති, පාවෙති.

කතන්තර පරස්සපදං.—458

කතන්තර පරස්සපදං ගොනති.

කරෙති, පවති, පසිති, ගවජ්ජති.

භවාදයො බාතවො.—459

භාද්‍රපදවමාදයො යෙ සද්දනණ්‍යො නෙ බාතුසසිඤ්ඤා ගොනති.

භවති, භවතී-පවති, පවතී-වරති, වරතී-විනායති,
විනායතී-ගොනති, ගොනති-ගවජ්ජති, ගවජ්ජතී.

ඉති අධ්‍යක්ෂකපො දුතියො කමෙකා.

කව්‍යාදිවණ්ණානමෙකසසරානං

වෙභාවො—460

ආදිගුණානං වණ්ණානං ඵකසසරානං කවි වෙභාවො ගොනති.

නිතිකති, ජ්ඣවජ්ජති, නිකිවජ්ජති, විමාසති, බුහුකති, පිවා
සති, දද්දලති. දද්දති, ජහාති, වකමති.

කවිති කිමසා?—කමපති, වලති.

පුබ්බොධිතො යො.—461

වෙගුණස්ස බාහුස්ස යො පුබ්බොධිතො අබ්භාසසංඤ්ඤා ගොනති.

දධාති, දද්දති, බද්දති.

රසෙසා.—462

අබ්භාසෙ වත්තමානස්ස සරස්ස රසෙසා ගොනති.

දද්දති, දධාති, ජහාති.

—00—

දුතියවතුපොත පඨමනතියා.—463

අබ්‍යාසගතානං දුතියවතුපොතං පඨමනතියා ගොතති.
 විවෙච්ඡති, බුහුක්කති, බහුව, දදාති.

කවගගස්ස චචගගො.—464

අබ්‍යාසෙ චන්තමානස්ස කවගගස්ස චචගගො ගොති.
 විකිව්ඡති, ජගුව්ඡති, ජිහ්ව්ඡති, චක්කමති, ජිහිංසති, ජක්කමති.

මානකිනානං ව තතති. වා.—465

මාන කිත ඉවෙවනෙසං බාහුනං අබ්‍යාසගතානං චකාර
 නකාරතනං ගොති වා සථාසඬ්ඛිංසං.

විමංසති, නිකිව්ඡති.

වානි කිමඤ්ඤං?—විකිව්ඡති.

හස්ස චෝ.—466

හකාරස්ස අබ්‍යාසෙ චන්තමානස්ස චෝ ගොති.

ඡහාති, ඡුහති, ඡුගොති, ඡහාර.

අන්තසසිවණ්ණා කාරො වා.—467

අබ්‍යාසස්ස අන්තස්ස ඉවණ්ණො ගොති අකාරෙ ව වා
 සථා සඬ්ඛිංසං.

ජගුව්ඡති, පිවාසති, විමංසති, ජිහ්ව්ඡති, බහුව දදාති.

වානි කිමඤ්ඤං?—බුහුක්කති.

නිගගහිතකුචි.—468

අබ්‍යාසස්ස අනෙත නිගගහිතකුචො ගොති වා.

චක්කමති, චඤ්චලති, ජක්කමති.

වානි කිමඤ්ඤං?—පිවාසති, දඤ්චලති.

තතො පාමානානං වා මං සෙසු.—469

තතො අබ්‍යාසතො පාමානානං බාහුනං වාමං ඉවෙවනෙ
 ආදෙසා ගොතති වා සථාසඬ්ඛිංසං සෙසුච්චයෙ පරෙ.
 පිවාසති, විමංසති.

ඨා තිට්ඨා.—470

ඨා ඉවෙවනස්ස බාහුස්ස තිට්ඨාදෙසො ගොති වා.

නිට්ඨති, නිට්ඨතු, නිට්ඨස්ස, නිට්ඨස්සු.

වානි කිමඤ්ඤං?—ඨාති.

පා පිබ්බො.—471

පා ඉවෙවනස්ස බාහුස්ස පිබ්බාදෙසො ගොති වා.

පිබ්බති, පිබ්බතු, පිබ්බස්ස, පිබ්බස්සු.

වානි කිමඤ්ඤං?—පාති.

ඤ්ඤාස ජා ජනනා.—472

ඤ්ඤා ඉවේනස්ස බාතුස්ස ජ ජනනා ඉවේනෙ අදෙසා
ගොනති වා.

ජනනි, ජනෙය්‍ය, ජනියා, ජඤ්ඤා, නායති.

වාති කිමන්?—චිඤ්ඤායති.

දිසස්ස පස්ස දිස්ස දකඛා වා.—473

දිස ඉවේනස්ස බාතුස්ස පස්ස දිස්ස දකඛා ඉවේනෙ අදෙ
සා ගොනති වා.

පස්සති, දිස්සති, දකඛති.

වාති කිමන්?—අද්දකඛා, අද්දස.

ව්‍යඤ්ඤානනාස්ස චො ජප්පච්චයෙ**සු ව.—474**

ව්‍යඤ්ඤානනාස්ස බාතුස්ස චො ගොනති වා ජප්පච්චයෙ පරෙ.
ජ්ඣව්ජති, නිකිව්ජති, ජිසව්ජති.

කො ඛෙ ව.—475

ව්‍යඤ්ඤානනාස්ස බාතුස්ස කො ගොනති ඛප්පච්චයෙ පරෙ.
නීතිකඛති, ඛුතුකඛති.

හරස්ස හිං සෙ.—476

හරඉවේනස්ස බාතුස්ස සබ්බසෙසව හිං අදෙසො ගොනති
සෙප්පච්චයෙ පරෙ.

ජ්ඣිංසති.

බුද්දනමාහභවා පරොක්ඛායං.—477

බුද්ද ඉවේනෙසං බාතුනං අහ භුව ඉවේනෙ අදෙසා
ගොනති යථාසම්ඛ්‍යං පරොක්ඛායං විභතතියං.

අහ, අහු, බහුව, බහුච්ඡ.

පරොක්ඛායමිති කිමන්?—අබුච්ඡං.

ගමිස්සානෙතා චෙජා වා සබ්බාසු.—478

ගමු ඉවේනස්ස බාතුස්ස අනෙතා මකාරෙ චෙජා ගොනති
වා සබ්බාසු පච්චය විභතතිසු.

ගච්ජමානො, ගච්ජනෙතා, ගච්ජති-ගමෙති, ගච්ජතු, ගමෙතු,
ගච්ජය්‍ය, ගමෙය්‍ය අගච්ජා, අගමා-අගච්ජී, අගමි-ගච්ජියති,
ගමිස්සති-අගච්ජියා, අගමිස්සා-ගච්ජියති, ගමියති.

ගමියෙති කිමන්?—ඉච්ජති.

චචස්සජ්ජනනිසම්මකාරො ඔ.—479

චච ඉවේනස්ස බාතුස්ස අකාරෙ ඔනනමාපජ්ජනෙ
අජ්ජනතිමිති.

අවොව, අවොව.

අයුත්තකිමිති කිමය?—අවව, අවව.

අකාරො දිසං හිමිමෙසු.—480

අකාරො දිසමාපස්සනෙ හි මි ම ඉවෙවනෙසු විහතතිසු.
ගව්ඡාහි, ගව්ඡාමි, ගව්ඡාම, ගව්ඡාමෙහ.

මිකාරයහගණෙන හි විහතතිමිති අකාරො ඤචි න දිසමාපස්සනෙ-ගව්ඡාහි.

හි ලොපං වා.—481

හිවිහතති ලොපමාපස්සනෙ වා.

ගව්ඡ, ගව්ඡාහි, ගම, ගමෙහි, ගමය, ගමයාහි.

හිති කිමය?—ගව්ඡති, ගමයති.

හොතිස්සරො හොගෙ හවිස්ස

නතිමහි සසස්ස ව.—482

හු ඉවෙවනස්ස බාතුස්ස සරො එහ මහ එත්තමාපස්සනෙ හවිස්සනතිමිති විහතතිමිති සස්සව ලොපො හොති වා.

හෙහිති, හෙහිනති, හොහිති, හොහිනති-හෙහි, හෙනති, හෙහිස්සති, හෙහිස්සනති, හොහිස්සති, හොහිස්සනති, හෙස්සති, හෙස්සනති.

හුති කිමය?—හවිස්සති, හවිස්සනති.

හවිස්සනතිමිති කිමය?—හොති.

කරස්ස සප්පව්වයස්ස කාහො.—483

කර ඉවෙවනස්ස බාතුස්ස සප්පව්වයස්ස කාහ අදෙසො හොති වා හවිස්සනතිමිති විහතතිමිති සස්සව නිව්වං ලොපො හොති.

කාහති, කාහිති, කාහසි, කාහිසි, කාහාමි, කාහාම.

වාති කිමය?—කරස්සති, කරස්සනති.

සප්පව්වයහගණෙන අදෙසෙහිපි හවිස්සනතියා විහතතියා බාමි බාම ජාමි ජාම ඉවාදයො අදෙසො හොනති.

වකාමි, වකාම—වච්ඡාමි, වච්ඡාම-වසාමි, වසාම.

ඉති අබ්‍යන්තරයෙන් තනියෙන් කළේය.

දුන්නස්සං මිමෙසු.—484

දු ඉවෙවනස්ස බාතුස්ස අන්නස්ස අං හොති මි ම ඉවෙවනෙසු.
දුමි, දුමි.

අසංයෝගනනස්ස වුද්ධිකාරිනෙ.—485

අසංයෝගනනස්ස ඛාතුස්ස කාරිනෙ වුද්ධි හොති.

කාරෙති, කාරෙති, කාරයති, කාරයනති, කාරාපෙති,
කාරාපෙනති, කාරාපයති, කාරාපයනති.

අසංයෝගනනස්සෙති කිමථි?—චිත්තයති, මනනයති.

ඝට්ඨාදිනං වා.—486

ඝට්ඨාදිනං ඛාතුනං අසංයෝගනනානං වුද්ධි හොති වා කාරිනෙ.

ඝාටෙති, ඝටෙති, ඝාටයති, ඝටයති, ඝාටාපෙති, ඝටාපෙති,
ඝාටාපයති, ඝටාපයති—නාමෙති, ගමෙති, ගාමයති, ගමයති,
ගාමාපෙති, ගමාපෙති—නාමාපයති, ගමාපයති.

ඝට්ඨාදිනමිති කිමථි?—කරෙති.

අසංකෘතස්ස ව.—487

අසංකෘතස්ස පච්චයෙස්ස සබ්බස්සං ඛාතුනං අසංයෝගනනානං
වුද්ධි හොති.

ජයති, හොති, හවති.

විෂද්ධග්ගණෙන ඉත්ථපච්චයස්සාපි වුද්ධි හොති.

අභිසුණෙති, අභිසුණනති, සංවුණෙති.

ගුහදුසානං දිඝිං.—488

ගුහ දුස ඉච්චෙනෙසං ඛාතුනං සග්ගෙ දිඝමාපස්සනෙ කාරිනෙ.

ගුහයති, දුසයති.

වච්චස වහාදින මුකාරො වස්ස යෙ.—489

වච්ච ස වහ ඉච්චෙවමාදිනං ඛාතුනං වකාරස්ස උකාරෙ
හොති යෙප්පච්චයෙ පරෙ.

උච්චනෙ, වුච්චති, වුස්සති, වුයහති.

හවිපරියයො ලො වා.—490

හකාරස්ස විපරියයො හොති යප්පච්චයෙ පරෙ යප්පච්ච
යස්සව ලො හොති වා.

වුලුහනෙ, වුයහති.

ගහස්ස ධේවෙප්ප—491

ගහ ඉච්චෙනස්ස ඛාතුස්ස සබ්බස්සෙව සෙකාරෙ හොති
ප්පච්චයෙ පරෙ—සෙප්පති.

—00—

හලොපො භාගාමි.—492

හහ ඉවෙවතාය බාතුයා හකාරයා ලොපො හොති භාගාමි පච්චයෙ පරෙ.

ගණිතානි.

කරයා කාසනනමජ්ජනනිමි.—493

කර ඉවෙවතාය බාතුයා සබ්බයා කාසනනං හොති වා අජ්ජනනිමි විහතනිමි.

අකාසි, අකාසං-අකර, අකරං.

අනනමිති භාවනිදේශයෙන අකුසලාසි සාගමො හොති. අගොසි, අදුසි.

අසසමා මිමානං මහි මහානනලො

පො ව.—494

අස ඉවෙවතාය බාතුයා මි ම ඉවෙවතාසං විහතනිනං මහි මහාදෙසා හොනති වා බාතුයානොනා ලොපො ව.

අමිති, අමහ-අසමි, අසම.

ඵයා ජුතනං.—495

අස ඉවෙවතාය බාතුයා ඵයා විහතනියා ජුතනං හොති බාචනනසා ලොපොව—අජු.

තිසා ජුතනං.—496

අස ඉවෙවතාය බාතුයා තිසා විහතනියා ජුතනං හොති වා බාචනනසා ලොපොව—අජු.

තුයා ජුතනං.—497

අස ඉවෙවතාය බාතුයා තුයා විහතනියා ජුතනං හොති බාචනනසා ලොපොව—අජු.

සිමි ව.—498

අසසෙව බාතුයා සිමි විහතනිමි අනනසා ලොපොව හොති.

කොත්‍ර නිමසි, මාර්ස.

ලහසමා ඊ ඉඡ්ඡාං ජුතනං.—499

ලහ ඉවෙවතාය බාතුයා ඊ ඉඡ්ඡාං විහතනිනං ජුතනං අදෙසා හොනති බාචනනසා ලොපො ව.

අලජු, අලජුං.

කුබ්බසමා අවජි.—500

කුබ් ඉවෙවතාය බාතුයා ඊ විහතනියා අවජි හොති බාචනනසා ලොපොව.

අනෙකුත් වැඩ.

ද්විතීယ දර්ශ්.—501

ද, ඉඳවෙන සහ බාහු සහ සබ්බ සහ දර්ශන දෙසා ගොනි වා.
දර්ශන, දර්ශන-දර්ශන, දර්ශන.

විද්‍යා විච්ඡිද්‍ර.—502

විදි ඉගෙනීම සහතිකයක් සහතිකයක් වර්තමානයේ ගොනු වේ.
වර්තමාන, වර්තමාන-විදි, වර්තමාන.

ශ්‍රේෂ්ඨ නිමිෂං.—503

ගමු ඉවෙවනසස බානුසස සබබසස සමමාදෙසො හොතිවා.
සමමන, සමමාගි, සමමාමි.

ව්‍යාති කිමක්?—ගව්‍යන්ත, ගව්‍යාහි, ගව්‍යාමි.

සමගි දි ධා මා ධා හා පා මහ

මහාදිනමි.—504

යම්හි පව්වගේ පරෙ ද, බා මා සා හා පා මහ මථ ඉබේවිට
මාදිනා බානුනං අනෙකා ඊකාරමාපජ්ඣනෙ.

දියනි, ඩියනි, මියනි, ඩියනි, හියනි, පියනි, මනියනි, මවියනි.

ගම්පහ විශ්වවිද්‍යාලය.—505

සජ ඉච්චනස්ස ඛානුස්ස ආදීස්ස සකාරස්ස ඉකාමදෙවො
හොති සෙප්පච්චගෙ පරෙ.
ඉජ්ඣෙ, මයා බුද්ධො.

සම්මතයා ၇. ၉. ၁၉၅၆. - 506

සබ්බභි ධාතුන් උප විභතිය ස්ථාපිතො භවති.
උපසංකම්පු, නිසීදිංසු.

ජරමරානං ජීර ජීය මියයාවා.—507

ජර මර ඉගව්වනෙසං බානුනා ජර ජය්ස් මියස් අදෙසා ගොනනි වා.

ජීරනි, ජීරනානි, ජීයසනි, ජීයසනානි, මීයනි, මීයනානි-මරනි, මරනානි.

සබ්බසංසාරස්ස ප්‍රාප්තො ච. - 508

සබබත් විහනනිපවවයෙසු අස ඉවෙනසය ධාතුසස
ආදියස ලොපො ච ගොනි වා.

සියා, සනති, සනන, සමාන.

මොන කිමද?—අස.

අසබ්බධානුකෙ හු.—509

අසසෙසව බානුසස හු හොති වා අසබ්බධානුකෙ පරෙ.
හවිසසති, හවිසසනති.

වාති කිමයිං?—අසුං.

එය්සස ඤාතො ඉයා ඤා වා.—510

එය්සවිහනතිස්ස ඤ ඉච්චනාය බානුසා පරස්ස ඉයාඤාදෙසා
හොනති වා.

උනියා, ජඤ්ඤ.

වාති කිමයිං?—උතෙය්ස.

නාසස ලොපො යකාරනති.—511

ඤ ඉච්චනාය බානුසා නාප්පවිසස්ස ලොපො හොති වා
යකාරනනඤ්ඤ.

ජඤ්ඤ, නායති.

වාති කිමයිං?—උතනාති.

ලොපඤ්ඤවනි මකාරො.—512

අකාරප්පවිසො ලොපමාපජ්ජතෙ එතනඤ්ඤ හොති වා.
වජ්ජමි, වදෙමි, වජ්ජමි—වද්දමි.

උතනමොකාරො.—513

මකාරප්පවිසො උතනමාපජ්ජතෙ වා.
කුරුතෙ—කරෙති.

මකාරෙති කිමයිං?—හොති.

කරස්සකාරො ව.—514

කර ඉච්චනස්ස බානුසස අකාරෙ ව උතනමාපජ්ජතෙ වා.
කුරුතෙ—කරෙති, කුබ්බතෙ, කුබ්බනති—කපිරති.

කරස්සෙති කිමයිං?—සරති, මරති.

ම අව සරෙ.—515

මකාරස්ස බාචනනස්ස සරෙ පරෙ අවාදෙසො හොති වා.
වචති, හවති.

සරෙති කිමයිං?—හොති—මති කිමයිං?—ජයති.

එ අය.—516

එකාරස්ස බාචනනස්ස සරෙ පරෙ අවාදෙසො හොති වා.
නායති, ජයති.

සරෙති කිමයිං?—නෙති.

තෙ ආවායා කාරිතෙ.—517

තෙ ම එ ඉච්චතෙ ආව ආය ආදෙසෙ පාපුනනති කාරිතෙ.
ලාවෙති, නායෙති—යොග විහාගෙන අඤ්ඤාසම්මපි එකා
රස්ස ආය ආදෙසො හොති—නායති, නායනති.

ඉකාරාගමො අසබ්බධානුකමි.—518

සබ්බමිති අසබ්බධානුකමිති ඉකාරාගමො හොති.
ගම්සසති, කර්සසති, ලභිසසති, පවිසසති.

අසබ්බධානුකම්හිති කිමන්?—තච්ඡති, කරොති, ලභති, පවති.

කිවි ධාතු විභතී පච්චි යානං දිඝ විපරිතාදෙසා ලොපාගමා ච.—519

ඉධ අබ්‍යතන අනිප්පනොසු සාධනොසු කිවි ධාතු විභ තතී පච්චි යානං. දිඝ විපරිත අදෙස ලොප අගම ඉවෙච නාති කාර්යාති ජනවචනානු රූපාති කාතබ්බාති.

භයති, කරෙය්‍ය, භතියා, සියා, කරෙ, ගවෙජ, ජක්ඛු, වකෙච්ච, දකෙච්ච, දිවජති, අගච්ඡති, අගච්ඡිං, අභොසි, අභෙසුං, ඉවෙචමාදිති අක්ඛුතිපි සාධනාති යොජෙතබ්බාති.

අනතනො පද්‍යති පරස්ස පදනතං.—520

අනතනොපද්‍යති කිවි පරස්ස පදනතමාපජ්ජතෙන.

වුච්චති, ලභති, පවති, ගච්ඡති, කරියති, සිජ්ඣති.

කිවිති කිමන්?—කරියතෙ, ලභතෙ, වුච්චතෙ, සිජ්ඣතෙ.

අකාරාගමො හියනනප්පතති

කාලාතිපතතිසු.—521

කිවි අකාරාගමො හොති භියනනනප්පතති කාලාතිපතති ඉවෙචනාසු විභතතිසු.

අගමා, අගමි, අගමිස්සා.

කිවිති කිමන්?—ගමා, ගමි, ගමිස්සා.

බුකො ඊ තිමි.—522

බු ඉවෙචනාස ධාතුසා ඊකාරාගමො හොති තිමිති විභතතිමිති—බුච්ඡති.

ධාතුසසනො ලොපො

නෙකසරස්ස.—523

ධාතුසස අනො කිවි ලොපො හොති නෙකසරස්ස.

ගච්ඡති, පවති, සරති, මරති, වරති.

අනෙකසරස්සති කිමන්?—පාති, යාති, දාති, භාති, වාති, කිවිති කිමන්?—මජ්ඣති, මජ්ඣති.

ඉසුයමානමනො වෙජා වා.—524

ඉසුයමානං ඉවෙචනෙසං ධාතුනමනො වෙජා හොති වා. ඉච්ඡති, නිඤ්චති.

වාති කිමන්?—ඵසති, නිඤ්චති.

කාරිතානණො ලොපං.—525

කාරිතඉවෙචනෙසං පච්චියානං ණො ලොපමාපජ්ජතෙ. කාරෙති, කාරියති, කාරුපෙති, කාරුපයති.

සාසනානං සමුද්ධිං මයාබ්‍යතං සමාසනො සකඛුඤ්ඤෙසෙන විනායනතු විචකබ්බං.

ඉති අබ්‍යතකපො චතුරො කණො.

—00—

බුද්ධං සුණ්සමුද්දං සබ්බස්සං ලොකහෙතුබ්බතමහිං,
චජ්ඣා පුබ්බමහං චක්ඛාමි සුසාධනං හි කිතකපං.

සාධනමුලං හි පයොගමානු පයොගමුලමඤ්ඤාපි.
අඤ්ඤාසාරදමතයො සාසනධර ච ජිනස්ස මනා.

අනෙධා දෙසකච්ඡකලො සතමධුතෙලාහි භාජනෙන චිනා,
නටෙසා නටෙසාහි යථා පයොගච්ඡකලො නථා අනෙධා.

තස්මා සංරක්ඛණ්ණං මුහුට්චතඤ්ඤා දුලලහස්සාහං,
චක්ඛාමි සිස්සකහිතං කිතකපං සාධනෙන සුතං.

ධාතුයා කමමාදිමහි ණො.—526

ධාතුයා කමමාදිමහි ණප්පච්චයො හොති.

කමමං අකාසි කරොති කරස්සතිති කමමකාරො—ඵවං
කුමහකාරො, කට්ඨකාරො, මාලාකාරො, රථකාරො, රජත
කාරො. පුච්ඡණ්ණකාරො, පතතගාහො, නානාචායො, ඛඤ්ඤ
මායො, ඛමමකාමො, ඛමමචාරො, පුඤ්ඤකාරො.

සසංස්කෘයමනු.—527

සසංස්කෘයමහිධෙය්‍යයං ධාතුයා කමමාදිමහි අකාරප්පච්චයො
හොති නාමමහි ච නුකාරගමො හොති.

අරං දමෙතිති අරඤ්ඤමො (රුජ)—වෙස්සං නරතිති වෙස්ස
නතරො, (රුජ)—තණ්හං කරොතිති තණ්හඤ්ඤමො (හගවා)
මෙධං කරොතිති මෙධඤ්ඤමො (හගවා)—සරණං කරොතිති
සරණඤ්ඤමො (හගවා)—දිපං කරොතිති දිපඤ්ඤමො (හගවා.)

පුරෙ දද්දව ඉං.—528

පුරසඤ්ඤ අදිමහි දද්දවෙවනාය ධාතුයා අකාරප්පච්චයො
හොති පුරසඤ්ඤ අකාරස්ස ච ඉං හොති.

පුරෙ දද්දං අද්දමිති පුරිඤ්ඤො, (දෙවරුජ.)

සබ්බතො ණවුධා වී වා.—529

සබ්බතො ධාතුතො කමමාදිමහි වා අකමමාදිමහි වා අකාර
ණවුතු අච්චි ඉවෙවතෙ පච්චයා හොනති වා.

තං කරොතිති තකකරො—හිතං කරොතිති හිතකරො—
චිතොති ඵතෙන තස්මිං වා චිතයො—නිස්සාය තං වසතිති
නිස්සයො—අභවි හවති හච්ඡස්සතිති හවො.

ණ්ඩුමිති—රථං කරොතිති රථකාරකො—අන්තං දදාතිති අන්ත
දායකො—විනෙති සතෙනති විනායකො—කරොතිති කාර
කො—දදාතිති දායකො—නෙතිති නායකො.

තුමිති—කරොතිති කන්තා-නසස කන්තා තකකන්තා—දදාතිති
දායා—භොජනස්ස දායා භොජනදායා—සරතිති සරිතා.
ආවිමිති—භයං පස්සතිති භයදස්සාවි, ඉවෙවචමාදි.

විසරුප්පද්දිතො ණ.—530

විසරුප්පද ඉවෙවචමාදිති බාතුහි ණප්පවයො හොති.
පවිසතිති පවෙසො—රුප්තිති රොගො—උප්පජ්ජතිති උප්පා
දො—පුසතිති එසෙසා—උචතිති ඔකො—භවතිති භාවො—අය
තිති ආයො—සමොඛුජ්ජතිති සමෙබ්බො—විහරතිති විහාරො.

භාවෙ ච.—531

භාවස්ථානිධෙය්‍යෙස සබ්බබාතුහි ණප්පවයො හොති.
පව්වතෙ පවතං වා පාකො—චජතෙ චජතං වා වාගො—
භුයතෙ භවතං වා භාවො—එවං යාගො, යොගො, භාගො,
පරිදාගො, රාගො.

කවි ච.—532

සබ්බබාතුහි ක්විප්පවයො හොති.
සමභවතිති සමතු—විසෙසෙන භවතිති විතු—එවං අභිතු,
තුජෙන ගවජ්ජතිති තුජගො—උරෙන ගවජ්ජතිති උරගො—
සංසුච්ඡි සමුද්දාපරිසන්නතො භුමිං ඛණ්ණති, සබ්බො.

ධරාදිහි රමෙමා —533

ධර ඉවෙවචමාදිති බාතුහි රමෙප්පවයො හොති.
ධරති තෙනාති ධමෙමා—කරිසතෙ තන්ති කමමි.

තසසිලාදිසු ණ්ධාවි ච.—534

සබ්බෙහි බාතුහි තසසිලාදිසව්‍යෙසු ණ්තු ආවි ඉවෙව
තෙ පව්වයා හොන්ති.
පියං පසංසිතුං සීලං යස්ස (රඤ්ඤා) සො හොති (රජ්) පිය
පසංසි.

බ්‍රහ්මං චරිතුං සීලං යස්ස (පුග්ගලස්ස) සො හොති (පුග්ග
ලො) බ්‍රහ්මචාරි.

පසංග පවන්තිතුං සීලං යස්ස (රඤ්ඤා) සො හොති
(රජ්) පසංගපවන්තා.

භයං පසසිතුං සීලං යස්ස (සමණස්ස) සො හොති (සම
ණො) භයදස්සාවි—ඉවෙවචමාදි.

—00—

සද්ද කුඛ චල මණ්ඩප රූවාදිති සු.—535

සද්ද කුඛ චල මණ්ඩපෙති ච රූවාදිති ච බාහුති සුඤ්ඤාචරියො
හොති තස්සිලාදිසව්‍යේසු.

සොසනසීලො සොසනො—භාසනසීලො භාසනො—එවං
චිත්තහො කාතබ්බො.

කොඛනො, රොසනො, චලනො, කම්පනො, එකුනො,
මණ්ඩනො, චිත්තසනො, රොචනො, ජෙනනො, වඩ්ඪනො.

පාරාදිගම්මහා රූ.—536

ගමු ඉවෙවනසමා බාහුමහා පාරසද්දාදිමහා රූඤ්ඤාචරියො
හොති තස්සිලාදිසව්‍යේසු.

භවස්ස පාරං භවපාරං, භවපාරං ගතත්තං සීලං යස්ස (පුරි
සස්ස) සො හොති (පුරිසො) භවපාරගු.

තස්සිලාදිසව්‍යේසු කිමිත්තං?—පාරං ගතො.

පාරාදිගම්මහාති කිමිත්තං?—අනුගාමි.

හික්කාදිතො ච.—537

හික්කා ඉවෙවමාදිති බාහුති රූඤ්ඤාචරියො හොති තස්සි
ලාදිසව්‍යේසු.

හික්කාණ්ඩිලො යාවනසීලො හික්කා—චිත්තනසීලො වික්කා.

හතනාදිතං ඡුකො.—538

හතනාදිතං බාහුතං අනෙත ඡුකාඤ්ඤාචරියො හොති
තස්සිලාදිසව්‍යේසු.

ආහතනසීලො ආසාතුකො—කරණසීලො කාරකො.

නු නිගගිතිං පදනෙති.—539

පදනෙත නුකාඛගමො නිගගිතිනමාපස්සතෙ.

අරිං දමෙතිති අරිඤ්ඤා (රුජ) —වෙස්සනතරො, පහඤ්ඤා.

සංගතඤ්ඤාය වා රො ධො.—540

සංපුබ්බාය හත ඉවෙවනාය බාහුයා අඤ්ඤායවා බාහුයා
රූඤ්ඤාචරියො හොති හතස්ස සො ච හොති.

සමග්ගං කම්මං සමුපගච්ඡතිති සබ්බසා—සමනතතො නග
රස්ස බාහිරෙ ඛණ්ණිති පරිබා—අනතං කරෙතිති අනතකො.

සමිතිකිමිත්තං?—උපහතනං උපසාතො.

වාති කිමිත්තං?—අනතකරො.

රමිති රනෙතා රාදිතො.—541

රමිති පච්චයෙ පරෙ සබ්බො බාහුනෙතා රකාරාදි ච නො
ලොපො හොති.

අනන්තකො, පාරගු—සදෙවකෙ. ලොකෙ සාසනිති සන්ධා,
දිට්ඨො, ඉවෙව්වමාදි.

භාවකමෙමසු නබ්බානියා.—542

භාවකමෙමසු ඉවෙව්වමාදි නබ්බානියා ඉවෙව්වමාදි
පව්වා හොනති සබ්බානුති.

අනන්තකො හෙවෙසනෙ හවිතබ්බං, හවිතියං—අසීයනෙ
අසීයබ්බං අසනියං—පජ්ජනබ්බං පජ්ජනියං—කාතබ්බං කර
ණීයං—ගනනබ්බං ගමනියං—රමිතබ්බං රමිණීයං.

භොග්‍යා ටි.—543

භාවකමෙමසු සබ්බානුති භොග්‍යා ටිට්ඨො හොනති.
කතනබ්බං කාරයං—චෙතනබ්බං චෙය්‍යං—නෙතනබ්බං නෙය්‍යං—
ඉවෙව්වමාදි.

වසඤ්ඤානභොග්‍යා නෙය්‍යා ටිට්ඨො හොනති—සුනෙය්‍යං,
දිට්ඨියං, පනෙය්‍යං.

කරමහා ඊවෙව්වා.—544

කර ඉවෙව්වමාදි නබ්බානියා ඊවෙව්වමාදි හොනති භාව
කමෙමසු.

කතනබ්බං කිව්වං.

භුතොබ්බ.—545

භු ඉවෙව්වමාදි නබ්බානියා භුතොබ්බො ටිට්ඨො හොනති වා භාවකමෙමසු.

හවිතබ්බො, හබ්බො, හවිතබ්බො, හබ්බො.

වද මද ගම සුජ් ගරහාකාරාදිහි ජජ්

මම ගත යෙහෙය්‍යා ගාරො වා.—546

වද මද ගම සුජ් ගරහ ආකාරනා ඉවෙව්වමාදිහි නබ්බානියා
භොග්‍යා ටිට්ඨො හොනති වා භාවකමෙමසු.

චතනබ්බං වජ්ජං—මදනියං මජ්ජං—ගමනියං ගමමං—සුජ්
නියං යොග්‍යං—ගරහිතබ්බං ගාරහං—දුතබ්බං දෙය්‍යං—පා
තබ්බං පෙය්‍යං—භාතබ්බං හෙය්‍යං—මාතබ්බං මෙය්‍යං—සුත
බ්බං සෙය්‍යං—ඉවෙව්වමාදි.

තෙ නිව්වා.—547

තෙ පව්වා නබ්බානියා ඊවෙව්වමාදි නබ්බානියා තෙ නිව්වසඤ්ඤාති
දිට්ඨො.

නිව්වසස්සය කිං පයොජනං? “භාවකමෙමසු නිව්වනත
කබ්බාවා.”

අඤ්ඤා නිත්—548

අඤ්ඤා පච්චයා නිත් ඉවෙව සස්සා භොනති.
කිත්සස්සය කිං පයොජනං “කතතරි නිත්”.

නන්දදිභි ය—549

නන්දදිභි ධාතුති සුප්පච්චයො භොනති භාවකමෙමසු.
නඤ්ඤෙ නඤ්ඤබ්බං වා නඤ්ඤං (වනං) ගහනියං ගහණං,
චරිතබ්බං චරණං—එවං සබ්බත්ථි.

කතතුකරණසුද්ධෙසසු ව.—550

කතතුකරණසුද්ධෙස ඉවෙවතෙසව්ඤ්ඤා ව සුප්පච්චයො
භොනති.

කතතරි නාව—රජං හරනිති රජෙහරණං (තොයං)

කරණෙ නාව—කරොති එතෙනාති කරණං.

පදෙසෙ නාව—නිශ්චිනති තස්මිං ඉති ධානං—එවං සබ්බත්ථි.

රහාදිතො තො ණ.—551

රකාරහකාරදුනෙතභි ධාතුති අනාදෙසස්ස නස්ස ණො
භොනති.

කරොතිතෙනාති කරණං—පුරෙති තෙනාති පුරණං—ගහනි
තෙනාති ගහණං—ගහනියං තෙනාති ගහණං—එවමඤ්ඤාපි
යොජෙතබ්බා.

ඉති කිබ්බිබානකපො පඨමො කණ්ණො.

ණාදයො තෙකාලිකා.—552

ණාදයො පච්චයා සුවනතා තෙකාලිකාති වෙදිතබ්බා.
යථා-කුළුතං කරොති අකාසිකරිස්සනිති කුළුතකාරො-කරොති
අකාසි කරිස්සනිතෙනාති කරණං—එවමඤ්ඤාපි යොජෙ
තබ්බා.

සකුස්සයං දුධාතො ඉ.—553

සස්සයමහිබෙය්‍යකං දුධාතො ඉප්පච්චයො භොනති.
පඨමං ආදියනිති ආදි—උදකං දධානිති උදධි—මහොදකානි
දධානිති මහොදධි—වාලානි දධානි තස්මිං ඉති වාලධි,
සමමාධිසනි දධානිති වා සන්ධි.

ති කිව්වාසිටෙයි.—554

සක්කුයමහිබෙය්‍යකයං සබ්බධාතුහි නිප්පව්වයො හොති කිව්වාසිටෙයි.

ජනො ඵනං බුද්ධතුති ජනබුද්ධි-ධනං අස්ස භවතුති ධන භුති-භවතුති භුතො-භවතුති භාවො-ධමමො ඵනං දදාතුති ධම්මදිනො-ආයුතා වසිතිතුති වසිතිමානො-ඵවමසෙක්කපි යොජෙතබ්බො.

ඉත්ථියමති යවො වා.—555

ඉත්ථියමහිබෙය්‍යකයං සබ්බධාතුහි අකාර නිසු ඉවෙවනෙ පව්වයා හොනති වා.

ජීරනිති ජරා-සරනිති සරා-මසෙක්කනිති මති-වොරයනිති වොරො-වෙනයනිති වෙනනා-වෙදයනිති වෙදනා-ඵව මසෙක්කපි යොජෙතබ්බො.

කරතො රිරියා.—556

කරතො ඉත්ථියමනිත්ථියං වා අභිබෙය්‍යකය රිරියප්පව්වයො හොති වා.

කත්තබ්බො කිරියා-කරණීයං කිරියං.

අතිතෙ තතවනතු තාවි.—557

අතිතෙ කාලෙ සබ්බධාතුහි ත තවනතු තාවි ඉවෙවනෙ පව්වයා හොනති වා.

අභොසිති භුතො, භුතවා, භුතාවි-වසිති වුසිතො, වුසිතවා, වුසිතාවි-භුඤ්ජාති භුතො, භුතවා භුතතාවි.

භාවකමෙමසු ත.—558

භාවකමෙමසු අතිතෙ කාලෙ තප්පව්වයො හොති සබ්බ ධාතුහි.

භාවෙ තාව-භායතෙ භීතං, නව්වනං, නධං, භසනං, භසිතං. කමමති තාව-තෙන භාසිතං-දෙසසිසාති දෙසිතං-කරී සිසාති කතං.

බුධගමාදිසෙ කතනරි.—559

බුධ ගමු ඉවෙව්වමාදිති ධාතුහි තදසෙ ගම්‍යමානෙ තප්පව්වයො හොති කතනරි සබ්බකාලෙ යථාසම්බන්ධං.

සබ්බෙ සම්බිතාසම්බිතෙ ධමමෙ අබුජ්ඣි බුජ්ඣති බුජ්ඣි සාතිති බුද්ධො-සරණං ගතො, සමථං ගතො, අමතං ගතො, ඤාතො-ඉවෙව්වමාදි.

—00—

ජීවො ඉන සබ්බත්.—560

ජී ඉවෙතාය ධාතුයා ඉනප්පච්චයො හොති සබ්බකාලෙ කතන්තර්.

පාපකෙ අකුසලෙ ධමම අජීති ජනාති ජනිස්සනිති ජීවො.

සුපකො ව.—561

සුප ඉවෙතාය ධාතුයා ඉනප්පච්චයො හොති කතන්තර් භාවෙ ව.

සුපනිති සුපිතො, සුපියතෙති සුපිතො—කො අභො සුපි නොන තෙ.

ඊසදුසුසුභි බ.—562

ඊස දු සු සද්දදිති සබ්බධාතූහි ධප්පච්චයො හොති භාව කමෙසු.

ඊසං සයනං ඊසසයො—දුට්ඨිසයනං දුසයො—සුට්ඨිසයනං සුසයො භවතා—ඊසං කමමං කරියනිති ඊසකකරං, දුකකරං, සුකරං කමමං භවතා.

ඉච්ඡන්තෙසු සමානකතතුකෙසු තවෙ තුං වා.—563

ඉච්ඡන්තෙසු සමානකතතුකෙසු සබ්බධාතූහි තවෙ තුං ඉ වෙතෙ පච්චයා හොනති වා සබ්බකාලෙ කතන්තර්.

පුඤ්ඤති භාතුමිච්ඡනිති කාතවෙ—සද්ධමමං සොතුමිච්ඡ නිති සොතවෙ.

අරහ සකකාදිසු ව.—564

අරහසකකාදිසවන්තෙසු ව සබ්බධාතූහි තුං පච්චයො හොති.

කො නං නිඤ්ඤාමරහති—සකකා ජෙතූං ධනොන වා—එවමඤ්ඤපි යොජෙතබ්බා.

පත්තවචනෙ අලමන්තෙසු ව.—565

පත්තවචනෙ සති අලමන්තෙසු ව සබ්බධාතූහි තුං පච්චයො හොති.

අලමෙව දුනාති දුතුං—අලමෙව පුඤ්ඤති කාතුං.

පුබ්බකාලෙකකතතුකානං තුන ඤාන ඤා වා.—566

පුබ්බකාලෙ එකකතතුකානං ධාතුනං තුන ඤාන ඤා ඉවෙතෙ පච්චයා හොනති වා.

කාතුනකමමං ගව්ඡති-අකාතුනපුකුශ්ලං කිලමියසනති සත්තා-
සුඛාන ඛමමං මොදනති-ජිකාන වසති-සුඛානස්ස එතද
භොසි-ඉතො සුඛාන අමුත්ත කථයනති-සුඛා මයං ජාති
යසාම-එවං සබ්බස්ස යොජෙතබ්බා.

වතනමානො මානනතා.-567

වතනමානකාලෙ සබ්බබාතුති මාන අත්ත ඉවෙවතො
පවටයා භොනති.

සරනීති සරමානො-රුදනීති රෙදමානො-ගව්ඡනීති ගව්ඡ
තො-ගණනීති ගණනො.

සාසාදිති රත්තු.-568

සාසු ඉවෙවමාදිති බාතුති රත්තුප්පවටයො භොති.
සාසනීති සත්ථා-සාසනි භිංසනීති වා සත්ථා.

පාදිතො රිතු.-569

පා ඉවෙවමාදිතො බාතුගණනො රිතුප්පවටයො භොති.
පුත්තං පානීති පිතා.

මානාදිති රාතු.-570

මාන ඉවෙවමාදිති බාතුති රාතුප්පවටයො භොති රිතු
ප්පවටයො ච.

බමෙමන පුත්තං මානෙතීති මානා-පුබ්බෙ ගාසනීති භාතා,
මානාපිතුති බාරයනීති ඩිතා.

ආ ගමා තුකො.-571

ආ ඉවාදිමා ගමිතො තුකප්පවටයො භොති.
ආගතවා ගව්ඡනීති ආගතතුකො (හික්කු)

භබ්බෙ ඉත.-572

ගමු ඉවෙවතසමා ඉකප්පවටයො භොති භබ්බෙ.
ගමිස්සනීති ගමිකො-ගතතුං භබ්බොති වා ගමිකො (හික්කු)

ඉති කිබ්බිබානකප්පෙ දුතියො කණ්ණො.

පවටයාදනිට්ඨා නිපාතනා සිප්ඛිනති.-573

සබ්බික ගාමසමාසතද්විතාරිකනිකප්පමිති සප්පවටයා

—00—

යෙ සදා අනිධිං ගතා නෙ සාධනෙහි නිරික්කිකිං සකෙති සකෙති නාමෙති නිපානනා සිජ්ඣනනි යථාසංඛිතං.

සංඛිතයා නාම—එකසස එකා ගොති, දසසසව දකාරසස රෙ ආදෙසො ගොති—එකො ච දස ච එකාදස, එකා රසවා-
චිසා බා ගොති, දසසසව දකාරසස රෙ ගොති—වෙච දසච බාරස, වාදසවා-චිසා බාගොති, දසසසව චිසං ගොති වෙච චිසඤ්ච බාවිසං.

කථා? සොලසසදෙදු-ජසස සො ගොති, දසසසව දකාරසස ලො ගොති—ජ ච දසච සොලස-ජආයනනමිති ජසසව සලො ගොති—සලායනනනි—එවං සෙසා සංඛිත කාතබ්බා.

නාමිකෙ නාම—ඉම සමාන අපර ඉවෙචතෙහි ජ් ජ්ජ්ජ චට්ඨා ගොනනි වා, ඉම සමාන සද්දනඤ්ච අකාර සකාර දෙසා ගොනනි—ඉමසමිං කාලෙ අජ්, අජ්ජ, අසමිං කාලෙ වා—සමානෙ කාලෙ සජ්, සජ්ජ.

අපරසමිං කාලෙ අපරජ්, අපරජ්ජ, අපරසමිං වා.

සමාසෙ නාම—භූමිතො, අපායගතො, ඉස්සරකතං, සලලවිදේවා, කභිනදුස්සං, වෙරහයං, බඤ්ඤරසි, සංසාර දුක්ඛං—පුබ්බා ච අපර ච පුබ්බාපරං.

නද්ධිතෙ නාම—වාසිචේයා, භාරද්වාජේ, ගහගවො ගහගවො, පණ්ඩවො, කොලෙයෙක.

ආබ්බතෙ නාම—අසභුචිති බාහුතො වනනමානෙසු එක වචනබහුවචනෙසු එකවචනස්ස තිස්ස සෙසා ගොති අනෙතන සහ, බහුවචනස්ස අනතියස්ස සුභොති අනෙතනසහ. එවමස්ස වචනියො, එවමස්ස වචනියා.

ආණ්ණතියං ගිස්ස සුභොති වා—ගවජස්ස, ගවජාති.

කිතකෙ නාම—යථා වද ගත ඉවෙචවමාදිති බාහුති කප්පවට්ඨො ගොති වදස්ස ච වාදෙ, ගතස්සව ඝාතො—වදනිති වාදෙ—වදනිති, වාදකො ගතනිති ඝාතො, සත්තෙ ගතනිති ඝාතකො.

නත බාහුතො නප්පවට්ඨස්ස ච වාදෙසා ගොනනි අනෙතන සහ—නවට්ඨං, නට්ඨා, ඉවෙචවමාදියො නිපානනා සිජ්ඣනනි.

සාසදිසතො තස්ස රිචේයා ච.—574

සාසු දිස ඉවෙචතෙහි බාහුති නප්පවට්ඨස්ස රිචේයාදෙසො ගොති භාගො.

අනුසිචේයා සො මයා—දිස්සසිත්තාති දිච්ඨං—දිච්ඨං මෙ රූපං.

වසද්දගහගණන කිච්චතකාරස්ස නූපවට්ඨස්ස ච රච්ඨ රච්ඨං ආදෙසා ගොනනි.

දසසනියං දව්‍යබ්බං-දව්‍යං විහාරං ගව්‍යනානි සමණානං.

සාදිසනන පුච්ඡ හඤ්ඤ හංසාදිභි වෙට්ඨා.—575

සකාරනන පුච්ඡ හඤ්ඤ හංස ඉවෙච්චමාදිති බානුති තප්පච්ච යස්ස සහාදිව්‍යඤ්ඤනෙන ධ්‍යාදෙසො හොති ඒ ධානෙ.

තුස්සියනෙ තුවෙට්ඨා-තුස්සසිත්තානි ඒ තුවෙට්ඨා-දංසියනෙ දවෙට්ඨා-අනිනා දංසසිත්තානි ඒ දවෙට්ඨා-පුච්ඡියනෙ පුච්ඡා, පුච්ඡසිත්තානි ඒ පුච්ඡා-හඤ්ඤියනෙ හවෙට්ඨා, හඤ්ඤසිත්තානි ඒ හවෙට්ඨා-හංසියනෙ හවෙට්ඨා, හංසිත්තානි ඒ හවෙට්ඨා-පකාරෙන හංසිත්තානි පහවෙට්ඨා.

ආදිග්ගහණෙන අභෙදඤ්ඤානි බානුති තප්පච්චයස්ස ච සහාදි ව්‍යඤ්ඤනෙන ධ්‍යාදෙසො හොති.

යජ්ඣිට්ඨානි ධ්‍යවෙට්ඨා-සංචකතො සමවාසිත්තානි සංසවෙට්ඨා-විසෙසෙන සිස්සිට්ඨානි විසිට්ඨා-පච්චසිට්ඨානි පච්චිට්ඨා-ච්චමඤ්ඤාපි යොජෙතබ්බා.

වසතො උච්ඡ.—576

වස ඉවෙච්චමානා බානුමානා තකාරප්පච්චයස්ස සහාදිව්‍ය ඤ්ඤනෙන උච්ඡාදෙසො හොති ධානෙ.

අවසිති, වුච්ඡා.

වසස වාචු.—577

වසසෙච්ච බානුස්ස තප්පච්චයෙ පරෙ වකාරස්ස උකාර දෙසො හොති ඒ.

වසිසිත්තානි වුසිතං බුහමවර්යං-වසිසිත්තානි උච්ඡා, වුච්ඡා ඒ.

බස්භහෙභි බස්ථා ව.—578

බස්භහ ඉවෙච්චමනෙති බානුති පරස්ස තකාරප්පච්ච යස්ස යථාසංඛිතං බස්ථා දෙසො හොනති.

යථා-සංඛිත සංඛිතාසංඛිතෙ බලෙම බුජ්ඣතිති බුද්ධො-වසිසිතිති වුච්ඡා (හික්ඛු)-උභිසිත්තානි උද්ධං-උද්ධං මෙ පනතවිවරං-අනිනා දව්‍යං (වනං.)

හඤ්ඤතො ගෙගා ව.—579

හඤ්ඤතො බානුමානා තකාරප්පච්චයස්ස ගෙගා ආදෙසො හොති සහාදි ව්‍යඤ්ඤනෙන.

අහඤ්ඤ හඤ්ඤති හඤ්ඤස්සතිති හගෙගා-පකාරෙන හඤ්ඤසිත්තානි පහගෙගා (රුකෙබ්බා)

භූතාදිනමනෝනා නො විච.—580

භූත ඉච්චෙවමාදිනං ධාතුනං අනොනා නො හොති න පපච්චයස්ස ච විහාචො හොති.

අභුක්ඛිති භූතො, භූතවා, භූතාචි-අච්ඡි වජ්ඣති වජ්ඣස්ස නිති වනො-අච්ඡිසිසාති වා වනො-ජස්ස රූපාදිස්ස ආරම්ම ණස්ස සක්ඛිති සනො-පනනි ඵසාති පනො-රක්ඛිති රනො-ස්සක්ඛිති සුනො-විච්චෙවති විචනො.

වච වාචු.—581

වච ඉච්චෙවනස්ස ධාතුස්ස වකාරස්ස උකාරදෙසො හොති අනොනා ච වකාරො නො හොති නපපච්චයස්ස ච විහාචො හොති වා.

වුච්චිසාති වුතං භගවතා, උච්චිසාති උතං වා.

ගුපාදිනක්ඛි.—582

ගුප ඉච්චෙවමාදිනං ධාතුනමනොනා ච බ්‍යක්ඛනො නො හොති නපපච්චයස්ස ච විහාචො හොති වා.

සුච්චි ගොපසිසාති සුගුනො-(බමමො) ආරම්ම ණං විනො නිති විතං—ලිප්පති ලිනො—සත්තප්පති සත්ත නො-ආභුසො දිප්පති ආදිනො-උච්චිති උනො-විසෙ සෙන විචෙවති විචිනො-සික්ඛති සිනො-ඵච්චමක්ඛක්ඛි යොජෙනබ්බා.

තරාදිති ඉච්චො.—583

තර ඉච්චෙවමාදිති ධාතුති තස්ස නපපච්චයස්ස ඉච්චො දෙසො හොති අනොනා ච බ්‍යක්ඛනො නො හොති.

අතර් තරති තරස්සතිති තිණ්ණො-තිණ්ණොහං තාරෙ ය්‍යා-උතතරති උතතිණ්ණො—සමුපුරති සමුපුණ්ණො, පරිපුරති පරිපුණ්ණො-තුදති තුණ්ණො-පරිජිති පරිජි ණ්ණො-ආකිරති ආකිණ්ණො.

භිද්දිනො ඉතනානන ඊණො වා.—584

භිද ඉච්චෙවමාදිති ධාතුති පරස්ස නකාරපච්චයස්ස ඉතන අතන ඊණොදෙසො හොති වා, අනොනා ච බ්‍යක්ඛ නො නො හොති.

භිදිතබ්බාති භිනො, සමිතනො-ජිඤ්ඤති ජිනො, උච්ඡිසාති උච්චිනො-දිසති දිනො, නිසිදති නිසි නො-ජාදෙති ජනො, සුච්චිනො, අච්චිනො-බෙදං පාපුණාති බිනො, රෙදති රුනො, බිසති වයං පාපුණා තිති බිණ ජාති.

වාති කිමසා?—භිජ්ජති භිතති.

සුසපව සකානො කබි කතා ව.—585

සුස පව සක ඉච්චෙනෙහි බාතුහි තප්පව්වයසස කබි කක ආදෙසා හොනති අනෙතා ව බ්‍යඤ්ජනො නො හොති.

සුසසනිති සුකෙනා, (කච්චො) පච්චනිති පකකා (ඵලං) සකකුණානිති සකකො—සකකොහං.

පකකමාදිහි නෙතා ව.—586

පකකම ඉච්චවමාදිහි බාතුහි තප්පව්වයසස නෙතා ආදෙ සො හොති බාචනෙතා ව නො හොති.

පකකමනිති පකකනෙතා—විබ්භමනිති විබ්භනෙතා—සබ්බම නිති සබ්බකනෙතා—බනෙතා, සනෙතා, දනෙතා, වනෙතා.

වසඤ්ඤානණං කිමයං?—නෙභෙව බාතුහි තප්පව්වයසස නති ආදෙසො හොති අනෙතා ව නො හොති.

කමනං කනති, බමනං බනති—ඵවං සබ්බසි.

ජනාදිනමා තිමහි ව.—587

ජන ඉච්චවමාදිනං බාතුනං අනතසස බ්‍යඤ්ජනසස ආතනං හොති තප්පව්වයෙ පරෙ නිමිති ව.

අජනිති ජනො, ජනනං ජනි.

නිමිති කිමයං?—අඤ්ඤසම්භි පච්චයෙ පරෙ ආකාරනිව තතනසිං.

ජිනිතු, ජිනාති, ජනිතො—ජිනානිති ජනිතා, ජනිතුං, ජනි තබ්බං ඉච්චවමාදි.

ගම බණ් හන රමාදිනමනෙතා—588

ගම බණ් හන රමු ඉච්චවමාදිනං බාතුනං අනෙතා බ්‍යඤ්ජනො නො හොති චා තප්පව්වයෙ පරෙ නිමිති ව.

සුඤ්ඤරං නිබ්බාණං ගච්ඡනිති සුගගො—(හභවා) සුඤ්ඤරං ඨානං ගච්ඡනිති සුගති—බණ්ඨිතෙනති බනං, බණ්ඨිති බනි, උපහතවා හනියතො තංති උපහතං.

උපහතනිති උපහතණං—සමග්ගො කමෙම රමනිති සමග්ග රනො, සමග්ගරනි, අභිරනො, අභිරනි—මඤ්ඤනිති මනො, මනි—මරනිති මනො, රමනිති රනො, ඉච්චවමාදි.

වානි කිමයං?—රමිතො, රමනි.

රකාරො ව.—589

රකාරො ව බාතුනමනතුනො නො හොති තප්පව්වයෙ පරෙ නිමිති ව.

පකාරෙන කරියනිති පකතො, (පද්ධො) පකාරෙන

—00—

කර්ශනෙති පකති-විසෙසෙන සරතිති විසනො-විසෙසෙන සරණං විසති වා.

ධාපානමිද්දං.—590

ධා පා ඉවෙවනෙසං ධාතුනං අනාසස ආකාරසස ඉකාර ඊකාරදෙසා හොති යථාසංඛිතං තප්පව්වයෙ පරෙ තිමිති ව. තත්‍ර ධිට්ඨො, යත්‍ර ධිට්ඨො, ධානෙ-සිති, යාහං පිතස්ස හික්ඛු නො, පිචි පිවති පිචිස්සතිති පිතො-පිති.

හානෙති හො හස්ස ලො වා

අදහනහානං.—591

හකාර ඉවෙවමනෙති ධාතුති තප්පව්වයස්ස ව හකාර දෙසො හොති ධාතනස්ස හස්ස ලො හොති වා අදහ නහානං.

ආරුහතිති ආරුලොහො-අහාතිති හාලොහො-හාහතිති හා ලොහො වා-බහති වුදුචිං පාපුණාතිති බාලොහො-මුහතිති මුලොහො.

අදහනහානමිති කිමිත්තං?—දහිත්තාති දබ්බධා(වනසණ්ණො) සංසුච්ඡි නඤ්ඤාතිති සන්නද්ධො.

ඉති කිබ්බිබානකපො තතියො කණ්ණඩා.

ණමිති රක්ඛස්ස ජො හාවකර

ලොඤ්ඤා.—592

ණමිති පච්චයෙ පරෙ රක්ඛඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස අනාහු තස්ස ජකාරස්ස ජෙ ආදෙසො හොති වා හාවකරණ්ණසු.

රක්ඛිතබ්බො රුහො-රක්ඛති තෙනාති රුහො.

හාවකරණ්ණසුති කිමිත්තං?—රක්ඛති එත්තාති රබ්බො.

හනස්ස භිට්ඨො.—593

හන ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස සබ්බයෙසව භාතාදෙසො හොති ණමිතිපච්චයෙ පරෙ.

උපහනතිති උපභානො-හාවො හනතිති හොභානකො.

වබ්බො වා සබ්බානං.—594

හන ඉවෙවනස්ස ධාතුස්ස සබ්බයෙසව වබ්බාදෙසො හො ති වා සබ්බධානෙසු.

හනතිති වබ්බො, වබ්බකො-අහතිති අවබ්බි, අහති වා.

ආකාරනතාන මායො—595

ආකාරනතානං ධාතුනං අන්තසරස්ස ආය ආදේසො හොති ණමිති පච්චයෙ පරෙ.

දානං දදාතිති දාන දායකො-දානං දාතුං සීලං යස්සාති දාන දායි-මජ්ඣං දාතුං සීලං යස්සාති මජ්ඣදායි-නගරං යාතුං සීලං යස්ස සො හොති නගරයායී.

පුරසමුපපරිති කරොතිස්ස බබ්‍රා

වා තප්පච්චයෙසු ව.-598

පුර සං උප පරි ඉච්චෙවෙනති පරස්ස කරොතිස්ස ධාතුස්ස බබ්‍රදෙසා හොනති වා තප්පච්චයෙ පරෙ ණමිති ව

පුරෙ කරියතිති පුරකඛනො-සමං කරොති සබ්බතො-පච්චයෙති සබ්බමම කරියිත්තාති සබ්බතො-උපගන්තො කාරියිත්තාති උපකඛනො-පරිසමන්තතො කරියතිති පරිකාරො-සංකරියතිති සබ්බාරො-උපගන්තො කරොතිති උපකාරො වා.

තච්චෙතුනාදිසු කා.-597

තච්චෙ තුන ඉච්චෙවමාදිසු පච්චයෙසු කරොතිස්ස ධාතුස්ස කාදේසො හොති වා.

කාතච්චෙ, කාතුං, කතතුං වා, කරණං, කාතුන, කතතුන වා.

ගමබ්‍රත හතාදිනං තුං තබ්බාදිසු න-598

ගම බ්‍රත හත ඉච්චෙවමාදිනං ධාතුනං අන්තස්ස නකාරො හොති වා තුං තබ්බාදිසු පච්චයෙසු.

ගමනං ගන්තුං-ගමනං ගමිතුං-ගමනියනති ගන්තබ්බං, ගමිතබ්බං-බන්තුං, බිතිතුං, බන්තබ්බං, බිතිතබ්බං-හන්තුං, හනිතුං, හන්තබ්බං, හනිතබ්බං-මන්තුං මනිතුං, මන්තබ්බං, මනිතබ්බං.

ආදිගහණං කිමභිං?-තුනගහණස්ස-ගන්තුන, බන්තුන, හන්තුන, මන්තුන.

සබ්බෙති තුනාදිනං යො.-599

සබ්බෙති ධාතුති තුනාදිනං පච්චයානං යකාරදේසො හොති වා.

අභිවඤ්ඤා, අභිවඤ්ඤා-මහාය, මහිත්වා-උපනිස, උපනෙත්වා, පසීය, පසීයත්වා-උද්දිස්ස, උද්දිසිත්වා-ආදාය, ආදිසිත්වා.

චතනොති රච්චං.-600

චකාරනකාරනොති ධාතුති තුනාදිනං පච්චයානං රච්චාදේසො හොති වා.

මිමිච්ච, ආනච්ච, උපහච්ච.

වානී කිමත්තං?—හත්තං.

දිසා සමානසමානන ලොපො ච.—601

දිස ඉච්චෙතාය ධාතුසා තුනාදිනං පච්චයානං සමාන සො
දෙසා හොනති අනතලොපො ච.

දිසමාන, දිසවා.

මහදහෙහි මම යහ ජජ් ඛහ දා ච.—602

ම හ ද හ ඉච්චෙවමනෙහි ධාතුහි තුනාදිනං පච්චයානං
මම යහ ජජ් ඛහ දාදෙසා හොනති වා අනතලොපො ච.

ආගමම, ආගන්තවා, ඔක්කමම, ඔක්කමිතවා, පගගහ, පගහ
ණ්ණිතවා, උපපජ්, උපපජ්චිතවා, ආරඛහ, ආරභිතවා, ආරභා,
ආරභිතවා.

තද්ධිත සමාස තිතිකා නා මං වාතචෙ තුනාදිසු ච.—603

තද්ධිතසමාසතිතකඉච්චෙවමනා සද්ද, නාමං ච දට්ඨ
බ්බා තචෙතුනත්තානත්තාදිපච්චයෙ වර්ජෙතවා.

වාසිට්ඨො—පනෙතා ඛමෙමා යෙන සො පත්තඛමෙමා—
කුමහකාරො—ඉච්චෙවමාදි.

දුමහි ගරු.—604

දුමහි අක්කරො යො පුබ්බො සො ගරුකොච දට්ඨබ්බො.
භිතවා, ඡිතවා, දතවා, හුතවා.

දිඤ්ඤා ච.—605

දිඤ්ඤා ච සරො ගරුකොච දට්ඨබ්බො.
ආහාරො, නදි, වග්ග, තෙ, ඛමෙමා, ඔපනදිකො.

අක්කරෙහි කාරං.—606

අක්කරෙහි අක්කරෙහිති අක්කරාභිබ්බෙය්‍යෙහි කාරපච්ච
යො හොනති පයොගෙ සති.

අ එව අකාරො—එවං ආකාරො, යකාරො, සකාරො, ඛකා
රො, මකාරො, හකාරො, ලකාරො.

යථා ගමමිකාරො.—607

යථාගමං සබ්බධාතුහි සබ්බපච්චයෙසු ඉකාරාගමො හොනති.

තෙන කමමිං කාරියං—හථිතබ්බං, ජනිතබ්බං, විදිතබ්බං,
කරතා, ඉච්ඡිතං, ඉච්ඡිතබ්බං, ගමිතබ්බං, වෙදිතබ්බං, හනි
තා, පච්ඡිතා, ඉච්චෙවමාදි.

දධානතො යො කිචි.—608

දකාර ධකාරනාය ධාතුසා යථාගමං යකායගමො හො
ති කිචි තුනාදිසු පච්චයෙසු.

බුද්ධො ලොකෙ උප්පජ්ඣා, ධමමං බුජ්ඣතා.
දධානතොති කිමස්?—ලභිතා.

කිචිති කිමස්?—උප්පාදෙතා.

ඉති කිබ්බිධානකප්පෙ වතුභො කමෙතා.

නිගග්ගිතං සංයොගාදි තො.—609

සංයොගාදිතුතො නකාරෙ නිගග්ගිතමාපජ්ජතෙ.
රබ්බතා, හබ්බතා, සබ්බතා.

සබ්බස්මි ගෙ ගි.—610

ගෙ ඉච්චෙනස්ස ධාතුස්ස ගි ආදෙසො හොති සබ්බස්මිතො.
ගිතං භායති.

සදස්ස සීදන්තං.—611

සද ඉච්චෙනස්ස ධාතුස්ස සීද්දෙසො හොති සබ්බස්මිතො.
නිසීදන්තො, නිසීදති.

යජ්ස්ස සරස්සිට්ඨි.—612

යජ ඉච්චෙනස්ස ධාතුස්ස සරස්ස ඉකායදෙසො හොති
ට්ඨි පරෙ.

සිට්ඨිතා, සිට්ඨි.

ථෙති කිමස්?—යජනං.

භවතුභොනමනානං ලො ධෙ ච.—613

භවතුභොනං ධාතුනානං ලො ආදෙසො හොති ධෙ පරෙ.
සන්නාද්ධා, කුද්ධා, සුද්ධා, සිද්ධා, විද්ධා, ලද්ධා,
ආරද්ධා.

—00—

බො ඩිකාරො.—614

හවතුසානං බාචනනානං බො ආදෙසො හොති ඩිකාරො පරො.

බ්‍යානනිති දබ්බො, වඩ්ඪිති වුබ්බො.

ඩිකාරොති කිමස්ස?—දුගො.

ගහස්ස ඝීර ණො වා.—615

ගහ ඉබ්බෙනස්ස බාතුස්ස සබ්බස්ස සරුදෙසො හොති වා ණප්පව්වෙය පරො.

ඝරං, සරුනි.

වාති කිමස්ස?—ගාගො.

දහස්ස දෙ ලං.—616

දහ ඉබ්බෙනස්ස බාතුස්ස දකාරො භුත්තමාපස්සනෙ වා ණප්පව්වෙය පරො.

පරිදහණං පරිලාගො.

වාති කිමස්ස?—පරිදුගො.

බාචනනස්ස ලොපො කවිමිති.—617

බාචනනස්ස බ්‍යඤ්ඤාස්ස ලොපො හොති කවිමිති පව්වෙය පරො.

භුරෙහන ගව්සනිති භුරගො—උරගො, තුරගො, සබ්බො.

විදනෙන උ.—618

විද ඉබ්බෙනස්ස බාතුස්ස අනෙන උකාරගමො හොති කවිමිති පව්වෙය පරො.

ලොකං විදති ජනානිති ලොකවිදු.

නමකරානමනනානං නිග්ගතනමිති.—619

නකාර මකාර කකාර රකාරානං බාචනනානං ලොපො නගොති ඉකාරසුග්ගෙන නප්පව්වෙය පරො.

හනිතුං, ගමිතො, රමිතො, අඛිතො, සඛිතො, සරිතො, කරිතො.

ඉසුග්ග නමිති කිමස්ස?—ගතො, සතො, කතො, හතො.

නකගතනං වජ්ජාණවුමිති.—620

වකාර ජකාර කකාරගකාරතනං නාපස්සනෙන ණවුප්පව්වෙය පරො.

පවතිති පාවකො, යජතිති යාජකො.

කරස්ස ව තතනං තුස්මිං.—621

කර ඉවෙවනස්ස බාතුස්ස ව අනතස්ස රකාරස්ස තකං රතනං හොති වා තුප්පව්වයෙ පරෙ.

කරෙතිති කතතා, කරෙන්නිති කතතාරෙ.

තුං තුතතබ්බසු වා.—622

කර ඉවෙවනස්ස බාතුස්ස අනතස්ස රකාරස්ස තකාර තනං හොති වා තුං තුත තබ්බසු පරෙසු.

කතතුං, කාතුං, කතතුන, කාතුන, කතතබ්බං, කාතබ්බං.

කාරතං විය ණානුබ්බෙනා.—623

ණකාරානුබ්බෙනා පව්වයො කාරතං විය ද්වස්සිබ්බො වා.

දුහො, දෙහො, නාදො, වාහො, බහවො, බොධො, වා රො, බාරො, පරිකාරො, දායකො, නායකො, ලාවකො, භාව කො, කාරී, ඝාතී, දායී.

වාති කීමත්තං? උපකාරො.

අනකා යුණ්වුතං.—624

යු ණ්වු ඉවෙවනෙසං පව්වයානං අන අක ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොනති.

නාඤ්ඤබ්බන්ති නාඤ්ඤං—(වනං) භූයතෙ භවනං—භය්‍යතෙ භය්‍යණං—නලඤ්ඤාරොතිති නලකාරකො.

කගා වජ්ජානං.—625

ව ජ ඉවෙවනෙසං ධාතූනානං කකාරගකාරාදෙසා හොනති නානුබ්බෙනා පව්වයෙ පරෙ.

පාකො, යොගො.

ඉති කිබ්බිධානකපො පඤ්චමො කමෙය්‍යා.

කතනරි කිත්.—626

කතනරි ඉලෙවනසමිං අඤ්ඤා කිත් පච්චයා හොනති.
කාරු, කාරුකො, කාරකො, පාචකො, කතනා, ජනිතා,
පචිතා, නෙතා.

භාවකමමසු කිව්වතනකඛ්ඤා.—627

භාවකමම ඉලෙවනෙසවඤ්ඤා කිව්ව-ත-කඛ්-ඤා-ඉලෙව
නෙ පච්චයා හොනති.

උපසම්පාදෙනබ්බං, උපසම්පාදනියං භවතා-සසීතබ්බං
භවතා-කතනබ්බං කමමං භවතා-භොතනබ්බො ඔදනො
භවතා-අසීතබ්බං භොජනං භවතා-අසීතං භවතා-සසී
තං භවතා-පචිතො ඔදනො භවතා-අසීතා භොජනං භව
තා-සසීතං සයනං භවතා-පචිතං ඔදනං භවතා-කිංකරි
සසයො, ඊසසයො, දුසසයො, සුසසයො, භවතා.

කමමති දුතියායං කෙතා.—628

කමමති ඉලෙවනසමිං අඤ්ඤා දුතියායං විභතතිං කතනරි
කතපච්චයො හොනති.

දුනාදිනො දෙවදනො, සීලං රකඛිතො දෙවදනො-
භතනං භුතො දෙවදනො-ගරුමුපාසිතො දෙවදනො.

බ්‍යාදිති මනමච නො වා.—629

ඛි භි සු රු හු වා ඩු හි ලු පි අද ඉලෙවචමාදිති බාතුති
මත් පච්චයො හොනති මසු ච නො හොනති වා.

ඛිසනති උපද්දවා එතාති බෙමො, භාසිතබ්බොති හිමො,
භාසනති එතාති වා හිමො-රංසි යො අභිසලෙතිති සොමො-
රෙමො, හොමො, වාමො, ඩුමො, හෙමො, ලොමො,
පෙමො, අතනා, අතුමා.

සමාදිති ථමා.—630

සමු දම දර රහ දු හි සි හි ද, යා සා ධා භස ඉලෙවචමා
දිති බාතුති ථ ම පච්චයා හොනති.

සමෙතිති සමථො, දමථො, දරථො, රථො, දුමො, හිමො,
සිමො, හිමො, දුමො, යාමො, සාමො, ථාමො, භසමා.

ගහස්සුපබ්බසෙස වා.—631

ගහ ඉව්චෙනස්ස බාතුස්ස උපබ්බසෙස අකාරස්ස එතතං
හොති වා.

දබ්බසමහාරං ගණ්හා නීති ගෙහං, ගහං.

මසුස්ස සුස්ස වජ්ර වෙජ්රා.—632

මසු ඉව්චෙනස්ස පාටිපදිකස්ස සුස්ස වජ්ර වෙජ්ර අදෙසා
හොනති.

මවජ්රනීති මවජ්රෙ—එවං මවෙජ්රෙ.

ආපුබ්බවරස්ස ව.—633

ආපුබ්බස්ස වරඉව්චෙනස්ස බාතුස්ස වජ්රිය වජ්ර වෙජ්ර
දෙසා හොනති, ආපුබ්බස්ස ව රසෙසා හොති.

ආතුසො වරතබ්බනති අවජ්රියං—එවං අවජ්රං, අවෙජ්රං-
අවජ්රං පහරිතුං සුත්තනති අවජ්රං, අවජ්රියං වා.

වග්ගහණෙන මසුස්ස සුස්ස වජ්රියාදෙසො හොති.
මා අවජ්රියං එතස්ස හොතුති මවජ්රියං.

අල කල සලෙහි ලයා.—634

අල කල සල ඉව්චෙනෙහි බාතුහි ල ය පාවයා හොනති.

අලනී සමඤ්චිනීති අලලං—කලිතබ්බං සඬ්ඛිතබ්බනති
කලලං-සලනී ගවජනී පටිසනීති සලලං—එවං අලයා, කලයා,
සලයං.

යාණලාණා—635

තෙහි කල සල ඉව්චෙනෙහි බාතුහි යාණ ලාණපාවයා
හොනති.

කලලං සුඛං අණනී පාලෙතීති කලකණ්—ගණ්තො පටිකක
මිත්වා සලනී එතානි පටිසලලාණං—එවං කලලාණේ, පටි
සලලාණේ.

මථස්ස ඵස්ස ලො ව.—636

මථ ඉව්චෙනස්ස බාතුස්ස ඵස්ස ලො අදෙසො හොති.

අඤ්ඤ මඤ්ඤං මථනී විලොලනීති මලෙලා—මලං.

වසද්දාග්ගහණෙන ලතො කො වාගමො හොති.

මලලකො, මලලකං.

පෙසාතිසග්ග පනත කාලෙසු කිව්වා.—637

පෙසාතිසග්ග පනතකාල ඉවෙවතෙසවතෙසු කිව්ව පව්වයා හොනති.

කතනබ්බං කමමං භවතා-කරණීයං කිව්වං භවතා-භොග්ග බ්බං භොජනං භවතා-භොජනීයං භොජ්ජං භවතා-අරක්ඛි සිතබ්බං අරෙක්ඛය්‍යං භවතා-අරක්ඛනීයං අරෙක්ඛය්‍යං භවතා.

අවසසකාධමිණෙසු ණි ව.—638

අවසසක අධමිණ ඉවෙවතෙසවතෙසු ණිපව්වයො ගොති කිව්වා ව.

අවසසකෙ නාව-කාරීසි මෙ කමමං අවසසං-භාරීසි මෙ භාරං අවසසං.

අධමිණෙ-දුට්ඨිමෙ සතං ඉණං-ධාරීසිමෙ සහසසං ඉණං.

කිව්වාච-දුතබ්බං මෙ භවතා සතං ඉණං-ධාරිසිතබ්බං මෙ භවතා සහසසං ඉණං-කතනබ්බං මෙ භවතා ගෙහං-කරණීයං මෙ භවතා කිව්වං-කාර්යං කය්‍යං වා මෙ භවතා වතීං.

අරහ සකකාදිහි තුං.—639

අරහ සකක භබ්බ ඉවෙවචමාදිහි යොගෙ සබ්බධාතුහි තුං පව්වයො හොති.

අරහති භවං චන්තුං, අරහති භවං කන්තුං, සකකො භවං ගන්තුං, සකකො භවං රෙත්තුං, සකකො භවං ජිනිතුං, සකකො භවං නෙත්තුං, සකකො භවං හමිතුං, සකකො භවං දුතුං, සකකො භවං ගන්තුං, හබ්බො භවං ජිනිතුං, ඉවෙව චමාදි.

චජාදිහි පබ්බජ්ජාදයො නිපච්ච නොති.—640

චජ ඉඤ්ඤ අඤ්ඤ සද විද සජ පද හන ඉසු සද සි ධා චර කර රුජ පද රිචි කින කුච මද ලභ රද නිර අජ නිජ ගමු සස රුස සුච්ඡ මුහ වස කම කථ තුද විස පිංස මුද මුස සන ධු නව නිති තථ ඉවෙවචමාදිහි ධාතුහි. උපසංගහපව්වයා දිනිච පබ්බජ්ජාදයො සද්දා නිපච්චනොති.

පඨමමෙව චජතබ්බාති පබ්බජ්ජ-ඉඤ්ඤතං එජ්ජ-සමජ්ජතං සමජ්ජ-නිසීදනං නිසජ්ජ-විජ්ජතං විජ්ජ-විසජ්ජතං

විසසර්ජ-පදනං පර්ජ-භනනං වර්කා-ඵසනං ඉවජා-අනිඵ
සනා අනතිවජා-සදනං සර්කා-අභිඵසනං අභිජ්කා-සයනනි
ඵන්තාති සෙයක-සමමාපිනනං නිබෙති ඵනායාති සඳා-වර්
තබ්බා වරයා-කරණං කිරයා-රුජනා රුචජා-පදනං පර්කා-
රක්ඛනා රචජා-නිකිවජනිති නිකිවජා-සාකොචනං සංකුචජා
මදනං මජ්ජ-ලභනං ලචජා-රදිතබ්බාති රචජා-රදනං
විලෙඛනං වා රචජා-අබොභාගෙන ගවජනිති තිරචජා-අජ
නං අර්කා-නිතිකබිති නිතිකබා-සහආගමනං සාගවජා-
දුට්ඨහකබනං දෙහවජා-දුට්ඨරොසනං දෙරුචජා-සුචජනං
සුචජා-මුහනං මුචජා-වසනං වචජා-කථනං කචජා-සහ
කථනං සාකචජා-තුදනං තුචජා-විසනං විචජා-පිංසනං
පිචජ්ලා-සුඛදුකබං මුදති හකබිති මව්වො-සත්තානං
පාණං මුසෙති වරෙති මව්වු-සත්තං සචං-උභං ධු
නාති කමජනිති උභවං-නවනං නවං-නිතනං නිවං-
සතනං තවජං-ඉවෙච්චමාදි.

කවි ලොපො ව.-641

භූ ධූ හා ගමි බහු යමි මන තහු ඉවෙච්චමාදිති බාහුති
කවි ලොපො ව හොති සුනනිපච්චෙන.

විවිධෙහි සීලාදිගුණෙහි හවතිති විභූ-සයමිභූ, අභිභූ, සන්ධූ,
උද්ධූ, විභා, නිභා, පභා, සභා, ආභා, භූජගො, උරගො,
තුරගො, සභෙබ්බා, විශො, සුමො, පරිගො, ඉවෙච්චමාදි.

සචජානං කභා නාහුබනෙයි.-642

සචජානං බාහුනමන්නානං චජානං කභාදෙසා හොනනි
යථාසම්බන්ධං නාහුබනෙයිච්චයෙ පරෙ.

මකො, පාකො, සෙකො, සොකො, විවෙකො, වාගො,
යොගො, තොගො, රොගො, රාගො, භාගො, හඬෙනා
රඬෙනා, සඬෙනා.

හුදදිභි යු ණවු න මනානනා කා න නකා සකාරිනෙහි ව.-643

හුද සුද ජන සු ඉ හ සු හු ඤ අස යමි ඉවෙච්චමාදිති බාහුති
ඵඤ විනි ආන ඉවෙච්චමාදිති බාහුති සකාරිනෙහි ව සුණ්වු
නං පච්චයානං අන ආනන අක ආනනකාදෙසා හොනනි
යථා සම්බන්ධං කතතරි භාව කරණෙසු ව.

කතතරි නාව-පහුදනිති පහුදනො-ඵචං සුදනො, ජනනො,

—00—

සවණේ, ලවණේ, හවණේ, පවණේ, හවණේ, සුණේ
අසණේ, සමණේ.

භාවේච—පනුස්තෙ පනුදනං—සුස්තෙ සුදනං, භය
තෙ ජනනං, සුයතෙ සවණං, සුයතෙ ලවණං, සුයතෙ
හවණං, සුයතෙ පවණං, සුයතෙ හවණං, සුයතෙ සුණං,
අසයතෙ අසනං, සමයතෙ සමණං, සඤ්ජානිතෙ සඤ්ජාන
නං, කුයතෙ කුණනං.

කාරිතෙ ච—එන්ද්‍රපයතෙ එන්ද්‍රපනං, වේතාපයතෙ වේතා
පනං, ආණ්පයතෙ ආණ්පනං.

කරුණේ ච—නුදති අනෙනාති නුදනං—එවං පනුදනං,
සුදනං, ජනනං, සවණං, ලවණං, හවණං, පවණං, හවණං,
ජනනං, අසනං, සමණං.

පුන කතන්තරි—නුදතිති නුදකො, සුදතිති සුදකො ජනෙ
නිති ජනකො, සුණතිති, සාවකො, ලුණතිති ලාවකො,
පුභොතිති භාවකො, පුණතිති පාවකො, හවතිති භාවකො.
ජනාතිති ජනනකො, අසතිති අසකො, උපාසතිති උපාස
කො, සමෙතිති සමකො.

කාරිතෙතු—එන්ද්‍රපයතිති එන්ද්‍රපකො, ආණ්පයතිති ආණ්ප
කො—එවං වේතාපකො, සඤ්ජානනකො, ඉච්චෙවමාදි.

ඉ ය න ම කි එ සානමනනිසසරො දිසං කිච් දුසසස ගුණං දෙ රං සකිති ච.—644

ඉ ය න ම කි එ ස ඉච්චෙනෙසං සබ්බනාමානමනො සරෙ
දිසමාපස්සතෙ කිච් දුස ඉච්චෙනසං බාතුසං උකාමෙ ගුණ
මාපස්සතෙ දකාමෙ රකාරමාපස්සතෙ බාතිනනසස සස ච
ස කි ඊ ඉච්චෙනෙ ආදෙසා හොනති යථා සමභවං.

එතෙ සද්ද, සකෙන සකෙන නාමෙන යථානුපරෙබ්බත
බුද්ධසාසනෙ පච්ඡා පුන නිපච්චනො.

ඉමමිව නං පසසතිති ඊදිසො—යමිව නං පසසතිති යාදි
සො—නමිව නං පසසතිති නාදිසො—එවං මාදිසො, කිදිසො,
එදිසො, සාදිසො, ඊදිසො, යාරිසො, තාරිසො, මාරිසො, කිරි
සො, එරිසො, සාරිසො—ඊදිකෙබ්බා, යාදිකෙබ්බා, නාදිකෙබ්බා
මාදිකෙබ්බා, කිදිකෙබ්බා, එදිකෙබ්බා, සාදිකෙබ්බා—ඊදි, යාදි,
නාදි, මාදි, කිදි, එදි, සාදි.

වසඳුගහගණන නෙසමෙව සදානං ඉය ඉවෙවචමාදින
මනෙතාව සරෙ කිවි දිසනනමාහු.

ඊරකෙබ්බා, සාරකෙබ්බා, තාරකෙබ්බා, මාරකෙබ්බා, තීරකෙබ්බා, එ
රකෙබ්බා, සාරකෙබ්බා—සාදිසො, සාඡසො, සාදිකෙබ්බා, සාරකෙබ්බා.

භ්‍යාදිති මති බුද්ධි පුජාදිති ච කෙතා.—645

හි සුප මිද ඉවෙවචමාදිති බාතුති මනකදිතො ච බුද්ධි
දිතො ච පුජාදිතො ච කතප්පවයො හොති.

භාසිතබ්බොති හිතො, සුපිතබ්බොති සුපෙනො, මිදිතබ්බො
සිනෙතෙ තබ්බොති මිතෙනො—එවං සමමතො, සංකප්පිතො,
සමපාදිතො, අවධාරිතො, -බුද්ධො, ඉතො, විදිතො, තක්කි
තො, පුජිතො, අපචාසිතො, මානිතො, අපචිතො, චඤ්ඤි
තො, සකකාරිතො, සුතො.

වෙසු සි දව වමු කු දා හු හවාදිති

චුතතිමණිමා නිබ්බතෙන.—646

වෙසු සි දව වමු කු දා හු භු ඉවෙවචමාදිති බාතුති සථා
සමිතවං චු තති ම ණිමප්පවයො හොති නිබ්බතතෙජ්.

වෙපනං වෙපො, තෙන නිබ්බතෙනො වෙපචු-සයනං සයො
තෙන නිබ්බතෙනො සයචු-දවනං දවො තෙන නිබ්බතෙනො
දවචු-වමනං වමො තෙන නිබ්බතෙනො වමචු-කුති කරණං
තෙන නිබ්බතනං කුතතිමං-දුති දුතං, තෙන නිබ්බතනං
දුතතිමං-හුති හවනං තෙන නිබ්බතනං හොතතිමං-අවහුති
අවහනං තෙන නිබ්බතනං ඔහාවිමං.

අකෙකාසෙ නමහාති.—647

අකෙකාස ඉවෙවනසමිං අනෙ නමති පටිසෙධස්සතෙන
අතිප්පවයො හොති සබ්බධාතුහි.

නාමිතබ්බං අහමාති තෙ ජමම දෙසං-නකතනබ්බං අකර
ණි තෙ ජමම කමමං.

නමිති කිමත්. විපතති තෙ ජමම-විකතති තෙ ජමම.
අකෙකාසෙති කිමත්?—අවධි, අහණි තෙ.

එකාදිතො සකිසස කබ්බතුං.—648

එක වි ති වතු පඤ්ච ඡ සතත අට්ඨ නව දසාදිතො
ගණනතො සකිසස කබ්බතුං පව්වයො හොති.

යථා-එකසස පදනිසස සකිං වාරං එකකබ්බතුං-විනං පද
නානං සකිං වාරං විකබ්බතුං-තිණ්ණං පදනානං සකිං වාරං

තිකිනතො—එවං චතුකිනතො, පඤ්චකිනතො, ඡකිනතො,
සත්තකිනතො, අට්ඨකිනතො, නවකිනතො, දසකිනතො—
එවමාදසො අකුසලාසි සදා, එවං ඉසාරෙතකිනා.

සුනසුනසොණවාණුවාණුණු

ණ ඛණ්ණාණා.—649

සුන ඉද්ධෙතස්ස පාටිපදිකස්ස උනස්ස මණ වාණ උවා
ණ උණ උණඛ උණ ආ ආණදෙසා හොනති.

සාමිකස්ස චචනං සුණාතීති සොණො සොණො—එවං සුවා
ණො, සුණො, සුණඛො, සුණො, සා, සාණො.

තරුණස්ස සුසු ව.—650

තරුණඉද්ධෙතස්ස පාටිපදිකස්ස සුසු ආදෙසො හොනති.

සුසුකාලකෙසො.

සුවසසුවසසු වුවානුනුනා.—651

සුව ඉද්ධෙතස්ස පාටිපදිකස්ස උවස්ස උච උවාන උන
උනාදෙසා හොනති.

සුවා, සුවානො, සුනො, සුනො.

කාලෙ චතනමානාතීතෙ භවාද

යො.—652.

කාලෙ චතනමානාතීතෙ ච අතීතතෙ ච ඡු නප්පච්චයා
හොනති.

අකාසි කරොති කරස්සතීති කාරු, අගච්ඡි ගච්ඡති ගච්ඡස්ස
තීති වාසු.

අභවී භවති භවිස්සතීති භූතං.

භවිස්සති ගමාදිභි ඡාසි ඡා.—653

භවිස්සති කාලතෙ ගමු හප සු යා ඉද්ධෙචමාදති
ඛාතුති ඡාසින පච්චයා හොනති.

ආයතීං ගමිතුං සීලං යස්ස සො හොති ගාමී, අයතීං
හප්තුං සීලං යස්ස සො හොති භාජී-අයතීං පස්සිතුං සීලං
යස්ස සො හොති පස්සාචී-අයතීං පසීතුං සීලං යස්ස සො
හොති පට්ඨාසී.

කිරියායං ඡාචුතචො.—654

කිරියාය මතෙ ඡාචු තු ඉද්ධෙතෙ පච්චයා හොනති
භවිස්සති කාලෙ.

කර්සසනීති කාරකො වරනි-භුක්ඛ්‍යසනීති ගොතනා වරනි.

භාවචාවිමිති චතුර්ථි.—655

භාව චාවිමිති චතුර්ථිභාගනි ගොති හවිසසනිකාලෙ.
පවිසසනෙ පවනං වා පාකො, පාකාය වරනි—භුක්ඛ්‍යසනෙ
භොජනං වා භොගො, භොගාය වරනි—නවිසසනෙ නව
නා වා, නවිං නවොය වරනි.

කමමනි ණො.—656

කමමනි උපපදෙ ණපවට්ඨො ගොති හවිසසනිකාලෙ.
නගරං කර්සසනීති නගරකාරෙ වරනි—සාලිං ලවිසසනීති
සාලිලාට්ඨො වරනි.
බඤ්ඤං වපිසසනීති බඤ්ඤවාට්ඨො වරනි—භොගං දදිසස
නීති භොගදායො, වරනි—සිනඤ්ඤං පිවිසසනීති සිනඤ්ඤ
පායො—වරනි.

සෙසෙ සසනතු මානානා.—657

සෙස ඉචෙච්චනසමිං අභේ සසනතු මාන අන ඉචෙච්චනෙ
පවට්ඨා ගොතනි හවිසසනිකාලෙ කමමුපපදෙ.
කමමං කර්සසනීති කමමං කර්සසං—එවං කමමං කර්සනො,
කමමං භුන්මානො, කමමං කර්ණො වරනි—භොජනං
භුක්ඛ්‍යසනීති භොජනං භුක්ඛ්‍යසං—එවං භොජනං භුක්ඛ්‍ය
නො, භොජනං භුක්ඛ්‍යමානො, භොජනං භුක්ඛ්‍යානො,
වරනි—බාදනං බාදිසසනීති බාදනං බාදිසං, බාදනං බාද
නො, බාදනං බාදමානො, බාදනං බාදො, වරනි—
මග්ගං වර්සසනීති මග්ගං වර්සසං, වර්සනො, වර්මානො,
වර්තනො වරනි—භික්ඛං භික්ඛිසසනීති භික්ඛං භික්ඛිසං,
භික්ඛං භික්ඛනො, භික්ඛං භික්ඛමානො, භික්ඛං භික්ඛා
නො, වරනි.

ජද්දිහි තතු ණො.—658

ජද වීති සු නි වීද පද තඤ්ඤ යන අද මද සුජ වතු මීද
මා සු කල වර වෙසු අප ද, ඉචෙච්චමාදිහි බාතුනි තතුණි
ඉචෙච්චනෙ පවට්ඨා ගොතනි යථා සමිකථිං.
අනපං ජාදෙතිති ජනනං, ජත්තං—අරමමණං විනෙතනීති
විනනං, විත්තං—විනෙතනනි සමපසුත්තධමෙමි එතෙනානි වා
විත්තං, විත්තං—සුත්තං, සුත්තං, නෙත්තං, නෙත්තං, පකාරෙන
වීදිතිති පවිත්තං, පවිත්තං—විවිධෙනාකාරෙන අඛනං පාපං
සුනානීති වා පවිත්තං පවිත්තං—පත්තං, පාත්තං—තත්තං.

—00—

තනුං, යනනං, යනුං—අනනං, අනුං—මනනං, මනුං—සුනනං,
සුනුං—වනනං, වනුං—මිනනං, මිනුං—මනනං, මනුං—අනන
නො කුලං පුනාති සොධෙතිති පුනෙතා—පුනො, පුනුං—ක්ල
නනං, කලනුං, වරනනං, වරනුං—වෙනනං, වෙනුං—ගනනං,
ගානුං—ගුනනං, ගොනනං, ගොනුං—දුනනං, දුනුං—ඉවෙච්චමාදි,

වද්දිභි භාතොගණො.—659

වද වර වර ඉවෙච්චමාදිභි බාතුභි භින්නාපචයො
භොති ගණෙය්.

වාදිනානං ගණො වාදිනනං—ඵවා වාරනනං, වාරනනං,
ඉවෙච්චමාදි.

මිද්දිභි තතිතියො.—660

මිද පද රඤ්ඤ තනු බා ඉවෙච්චමාදිභි බාතුභි තති ති
ඉවෙච්චෙන පචයා භොතති.

මෙතති, පතති, ර්තති, තතති, බාති, ඉවෙච්චමාදි.

උසු රඤ්ඤ දංසානං දංසසස

දබ්බිඝා භිඨා ව.—661

උසු රඤ්ඤ දංස ඉවෙච්චෙනසං බාතුනං දංසසස දබ්බා
දෙසො භොති භිඨාපචයා ව භොතති.

උබ්බිඝා, රඨං, දබ්බිඝා.

සුච්චසාන මුච්චසානමකො ඵොච.—662

සුච්ච අස ඉවෙච්චෙනසං බාතුනං උ උ අසානං අනාදෙ
සො භොති ඵාපචයො ව.

සඤා, වඤා, අඤා.

රඤ්ඤද්දිභි බද්දිඤ්ඤ කිරා කිව්ච්ච පද

ලොපො ව.—663

රඤ්ඤ උදි ඉදි වදි මදි බුදි ජදි රුදි දල සුස සුච වච වජ
ඉවෙච්චමාදිභි බාතුභි බ ද ඉඤ්ඤ ක ඉර ඉවෙච්චෙන පචයා
භොතති කිව්ච්ච පද ලොපො ව පුන නිපච්චෙන.

රනං, සමුද්දො, ඉනෙදො, වනෙදො, මනෙදො, බුද්දො, ජද්දො,
රුද්දො, දලිද්දො, සුකකාං, සොකො, වකකාං, වජ්රං, ඉවෙච්ච
මාදි.

පච්චොගි සස හෙරණ්ඨි රණ්.—664

පච්ච ඉවෙච්චෙනසො ගිසස බාතුසස හෙරණ්ඨි රණ් අ
දෙසා භොතති.

පටිපකෙකි මද්දිනා ගව්‍යනි පවනනනිති පාටිහෙරං, පාටිහිරං.

කඩ්‍යාදිහි කො.—665

කති හටි වටි කරණ්ඩි මණ්ඩි සණ්ඩි කුඩි හණ්ඩි පණ්ඩි දණ්ඩි රණ්ඩි තණ්ඩි ඉසිණ්ඩි වණ්ඩි ගණ්ඩි අණ්ඩි ලණ්ඩි මෙණ්ඩි ඵරණ්ඩි බණ්ඩි ඉච්චෙවමාදිහි බාතුහි කප්පව්වෙයො හොති. සහප්පව්වෙයන ච පුන නිපව්වෙනෙ යථා සමනවා.

කණ්ණො, හණ්ණො, වණ්ණො, කරණ්ණො, මණ්ණො, සණ්ණො, කුණ්ඩො, හණ්ඩො, පණ්ණො, දණ්ණො, රණ්ණො, විතණ්ණො, ඉසිණ්ණො, වණ්ණො, ගණ්ණො, අණ්ණො, ලණ්ණො, මෙණ්ණො, ඵරණ්ණො, බණ්ණො, ඉච්චෙවමාදෙයො අකෙසුපි සදා භවනති.

බාද්‍යමගමානං බන්ධානබගනධං.—666

බාද් අම ගමු ඉච්චෙවනෙසං බාතුනං බන්ධ අනධ ග නධාදෙසා හොනති කප්පව්වෙයො ච.

බනෙධා, අනෙධා, ගනෙධා—ඵලං බන්ධකො, අනධකො, ගනධකො.

පටාදිහ්‍යලං.—667

පටි කල කුස කද් හනතු මෙඛ වක්ක තක්ක පලල සද්ද මුල බිල පිද් වණ්ණ පඤ්ච වච වස පච මච මුස ගොනු පුටු බහු මඛ බහ කබි සබි අනන ඉච්චෙවමාදිහි බාතුහි පාටිපදිකෙති ච උත්තරපදෙසු අලං පව්වෙයො හොති පච්ඡා පුන නිපව්වෙනෙ.

පටෙ අලමිති පටලං—ඵලං කල්ලං, කුසලං, කදලං, හනතු ලං, මෙඛලං, වක්කලං, තක්කලං, පලලලං, සද්දලං, මුලා ලං, බිලාලං, පිද්ලං, වණ්ණාලො, පඤ්චාලො, වාලං, වස ලො, පචලො, මචලො, මුසලො, ගොනුලො, පුටුලො, බහුලො—මඛලං, බහලං, කබිලො, සබිලං, අනලං, ඉච්චෙවමාදෙයො අකෙසුපි සදා භවනති.

පුට්ඨස්ස පුට්ඨ පථාමො වා.—668

පුට් ඉච්චෙවනස්ස පාටිපදිකස්ස පුට්ඨ පථාදෙසා හොනති කචි අමප්පව්වෙයො හොති.

පුට්ඨි, පථමො, පුට්ඨ්ඤ්ඤො, පථවි වා.

පාසාදිහි තුදවො.—669

සාසු දද් අද් මද් ඉච්චෙවමාදිහි බාතුහි තුදු ඉච්චෙවනෙ පව්වයා හොනති.

සතු, දඳු, අඳු, මඳු.

—00—

ව්‍යාදිති ඊවරො.—670

වි පා බා ඉවෙවමාදිති බාතුහි ඊවරපවයො හොති.
විවරං, පිවරං, බිවරං.

මුනාදිති වි.—671

මුන යන අක්‍ෂ පන කව සුව රුව මහාල හඳුල මණ
ඉවෙවමාදිති බාතුහි පාටිපදිකෙහි ව ඉපවයො හොති.
මුනි, යනි, අයනි, පනි, කවි, සුවි, රුවි, මහාලි, හඳුලි, මණි.

විද්දිහ්‍යරො.—672

විද වලල මස සිතබ දු කු කපු මය උතු බජ් කර
ඉවෙවමාදිති බාතුහි පාටිපදිකෙහි ව උරපවයො හොති,
විදුරට්ඨානෙ ජනො වෙදුරෙ, වලලුරෙ, මසුරෙ, සිනුරෙ.
දුරෙ, කුරෙ, කපුරෙ, මසුරෙ, උතුරෙ, බජ්ජරෙ, කරුරෙ.

හනාදිති නුණුකවො.—673

හන ජන හා රිණ බහු අම වෙ බෙ බා සි කී හි ඉවෙව
මාදිති බාතුහි නු ණු හු ඉවෙවනෙ පවයා හොනති.
හනු, ජනු, හානු, රෙණු, බාණු, අණු, වෙණු, බෙහු, බාතු,
සෙනු, කෙනු, හෙනු.

කුටාදිති ලේඛා.—674

කුට කුස කව ඉවෙවමාදිති බාතුහි පාටිපදිකෙහි ව ලි
පවයො හොති.
කුලේඛා, කොලේඛා, කලිං.

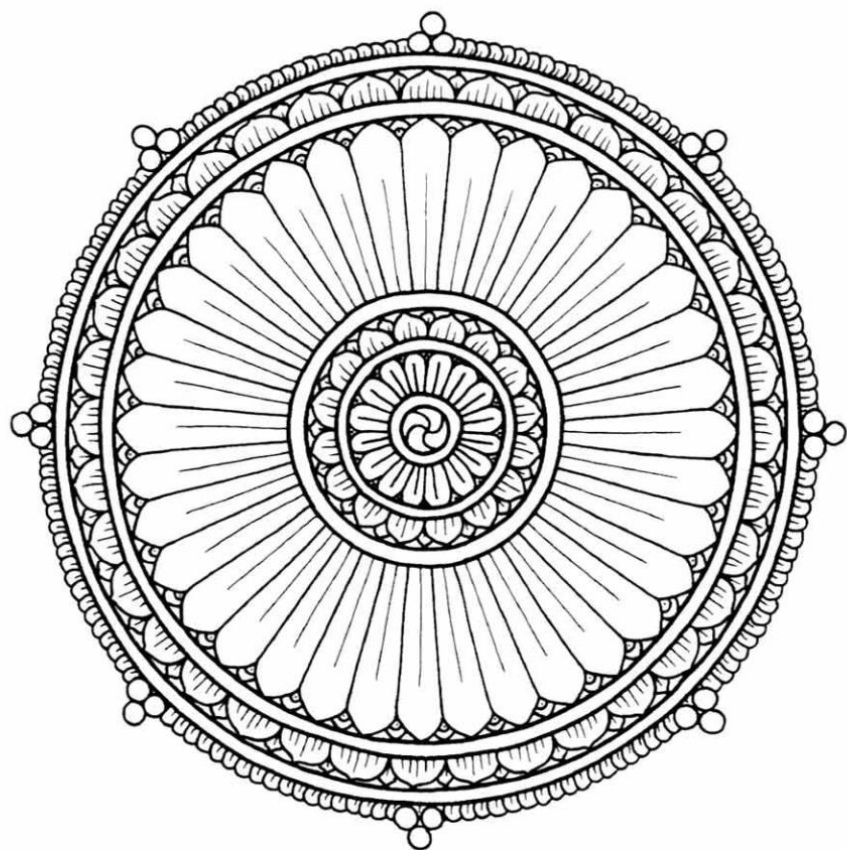
මනුපුරසුණාදිති උසස නුසසා.—675

මනු පුර සුණ කු සු සිරි ඉල අල මහ සි කී ඉවෙව
මාදිති බාතුහි පාටිපදිකෙහි ව උසස නුස ඉස ඉවෙවනෙ
පවයා හොනති.

යථා-මනුසෙසා, මානුසො, පුරසො, පොසො, සුණිසා, කරි
සං, සුරිසො, සිරිසො, ඉලලිසො, අලසො, මහිසො, සිසං,
කිසං, ඉවෙවමාදයො සද්ද සෙසා බහුකා හවනති.

ඉති කිබ්බිබානකපො උණ්දිකපො ජලේඛා කණ්ඩා.

සබ්බ ආනං ධම්ම ආනං ජිනාති

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු